

Національна академія наук України
Інститут української археографії та джерелознавства
імені М.С. Грушевського
Український інститут національної пам'яті
Чернігівський обласний історичний музей
ім. В.В. Тарновського

Сергій ГОРОБЕЦЬ,
Ігор СИТИЙ

ЧЕРНІГІВЩИНА КОЗАЦЬКА

РОЙСЬКА СОТНЯ

**ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ,
НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ,
СОТЕННА СТАРШИНА**

Чернігів
2012

УДК 94(477.51)"15/17"
ББК 63.3(4УКР—4ЧЕР)46
Г 70

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор *Юрій Мицик*,
доктор історичних наук *Тарас Чухліб*

Горобець С. М., Ситий І. М.

Г 70

Чернігівщина козацька. Ройська сотня: історія створення, населені пункти, сотенна старшина. — Чернігів: Десна Поліграф, 2012. — 168 с.

ISBN 978-966-2646-32-0

Видання містить упорядковану довідкову інформацію про Ройську сотню Чернігівського полку. Розглядається процес формування території сотні та її адміністративно-територіальний устрій. Списки сотенної старшини супроводжуються біографічними довідками. Також детально розглядається історія кожного поселення, що входило до складу сотні: історія заснування, власники, кількість дворів, церкви, млини, школи, шпиталі, шинки, володіння старшини, приїжджі двори; перелічені основні козацькі родини та отамани.

Для істориків, краєзнавців та всіх, хто цікавиться історією України.

УДК 94(477.51)"15/17"
ББК 63.3(4УКР—4ЧЕР)46

ISBN 978-966-2646-32-0

© Горобець С. М., 2012
© Ситий І. М., 2012

Вступ

У новітній українській історіографії козацької доби дедалі більшої популярності набувають дослідження історії окремих козацьких полків. Крім виявлення регіональних особливостей розвитку України періоду козаччини, такі розвідки вводять до наукового обігу цілий пласт маловідомих або ж практично нерозроблених документальних матеріалів. Завдяки цьому і формується наше знання про коріння народу, витоки окремих родин, чий життя та діяльність становлять суть історії і закладали основу сьогодення. Відтак логічним вбачається розширення такого роду досліджень до розмірів окремих сотень.

Чернігівський полк хоча й не належить до корінних козацьких полків, проте залишив вагомий слід в історії Гетьманщини. У другій половині XVIII ст. до його складу входили 18 сотень. На сьогодні вже побачили світ спеціалізовані роботи професійних істориків про Любецьку, Сосницьку та Волинську сотні ¹.

Останнім часом з'явилися розвідки, присвячені генеалогії, геральдиці та сфрагістиці козаків Ройської сотні ².

Вважаємо за необхідне згадати і ряд краєзнавчих робіт, присвячених іншим сотенним центрам. Значну частину книги про місто Березну І. Корбач присвятив історії Березинської сотні ³. У нарисах В. Зайченко та О. Ляшева про сотенні центри Новий Білоус і Роїще певну увагу приділено Білоуській та Ройській сотням ⁴. Варта уваги книга Л. Студьонової, де згадано козацькі сотні, що мали стосунок до території нинішнього Чернігівського району — Чернігівська полкова, Білоуська, Ройська, Седнівська, Слабинська ⁵. Вадою перелічених праць є той факт, що вони виконані у формі історичних нарисів, супроводжуються мінімальним науковим апаратом і мають характер краєзнавчих популярних розвідок.

Наш нарис присвячений Ройській сотні, якій нещодавно виповнилося 350 років з часу першої письмової згадки (1659 р.) про Ройську сотню. Сотня цікава насамперед тим, що серцевину її склали території, на яких ще з 1625 р. була осаджена чернігівська козацька шляхетська хоругва ⁶.

Ройська сотня існувала більш як 120 років. Тому процес дослідження її історії потребує часу й опрацювання широкої архівної дже-

рельної бази. Пропонована робота являє собою один з перших кроків у напрямку дослідження сотні — чітке визначення території сотні, населених пунктів, що входили до її складу, та їх надійна ідентифікація.

Історія сіл охоплює насамперед козацькі часи і доведена до кінця XVIII ст., тобто до часу ліквідації Гетьманщини та козацького устрою. Це пов'язано з тим, що історія сіл Ройської сотні досліджена вкрай поверхово і потребує додаткових пошуків, залишаючись перспективним напрямом досліджень для науковців та людей, не байдужих до історії рідного краю.

*** *** ***

Ройська сотня: утворення і формування території

За часів Київської Русі територія майбутньої Ройської сотні являла собою щільно заселену територію з великою кількістю поселень на півночі та північному сході межиріччя нижньої течії Десни і Дніпра. Від земель радимичів її відділяли болота Паристе і Замглай, що займають дно стародавньої широкої долини Дніпра — Замглаю. Початок ці болота беруть у місці впадіння річок Вир і Сож у Дніпро і тягнуться смугою завширшки 6—8 км з півночі на схід майже до впадіння річки Замглай у Десну і відокремлюють регіон від літописної Сновської тисячі ⁷.

Територія майбутньої Ройської сотні охоплювала басейни верхньої течії річок Стрижень і Замглай, а на заході сягала ріки Білоус, яка слугувала природним кордоном із любецькими землями (пізніше — територія Любецької сотні).

Густоту заселення регіону достатньо красномовно ілюструє схема давньоруських поселень IX—XIII ст. північної частини межиріччя нижньої течії Десни і Дніпра ⁸. Зокрема, цифрам на схемі (рис. 1) відповідають такі поселення на території майбутньої Ройської сотні:

- 96 — с. Гучин, пос. Гучин 2 (площа 1,5 га),
- 97 — с. Сибереж, пос. Очеретяна гора (площа 12 га),
- 98 — с. Сибереж, пос. Верхньостриженське 2 (площа 1 га),
- 99 — с. Сибереж, пос. Сибереж 3 (площа 2 га),
- 100 — с. Сибереж (площа 9 га),
- 101 — с. Роїще, пос. Роїще 1,
- 108 — с. Великі Осняки (площа 6 га),
- 115 — с. Роїще, пос. Тишин (площа 5 га),
- 116 — с. Халявин (площа 1,5 га),
- 156 — с. Роїще, пос. Чаплище 2 (площа 4 га),
- 157 — с. Роїще, пос. Чаплище 1 (площа 3,5 га),
- 158 — с. Роїще, пос. Попова гора (площа 1,8 га),
- 159 — с. Роїще, пос. Логи (площа 15 га),
- 160 — с. Петрушин, пос. Петрушин 1 (площа 2,5 га),
- 161 — с. Петрушин, пос. Петрушин 2 (площа 1 га),
- 162 — с. Петрушин, пос. Цегельня (площа 1 га),
- 163 — с. Петрушин, пос. Селище (площа 2 га),

- 164 — с. Звеничів, городище (площа 0,3 га),
- 165 — с. Звеничів, посад (площа 10 га),
- 166 — с. Звеничів, пос. Селище (площа 1,6 га)
- 167 — с. Велика Вісь, пос. Штигенки ⁹ (18 га),
- 168 — с. Вербичі (площа 5 га),
- 169 — с. Новоукраїнське (площа 5 га),
- 170 — с. Новоукраїнське, пос. Ставок (площа 3,5 га),
- 171 — с. Голубичі, пос. Голубичі 3 (площа 18 га),
- 172 — с. Буянки, пос. Кругле (площа 7,5 га),
- 173 — смт Ріпки, пос. Ріпки 2 (площа 2,2 га),
- 174 — смт Ріпки, пос. Ріпки 1 ¹⁰.

У басейні нижньої течії правого берега р. Десни археологи зафіксували 6 найбільших поселень площею 12—18 га. Усі вони розташовані компактною групою у верхів'ях річок Білоус, Стрижень та на корінній терасі р. Замглау на відстані 5—8 км одне від одного ¹¹. Чотири з них розташовувалися безпосередньо на території майбутньої Ройської сотні (поблизу Роїща, Сибережі, Великої Вісі, Голубичів), ще два — практично на кордоні з іншими сотнями: Білоуською (Хмільниця) та Любецькою (Малий Листвен). Усі ці пам'ятки розташовані на найродючіших для поліської зони темно-сірих лісових ґрунтах. Також відзначимо, що в регіоні найбільш ранні культурні шари другої половини — кінця IX ст. виявлено в поселеннях біля Сибережі та Роїща.

Територією майбутньої Ройської сотні у давнину проходив «шлях у радимичі» — найкоротша дорога з Києва до Гомеля і далі на Новгород. Із Чернігова тракт прямував на північ до єдиного сухого проходу між північним і південним Замглаєм біля с. Звеничів, де містилося укріплене городище для контролю над «коридором» ¹².

Однак за часів монгольського панування весь регіон практично збезлюднів. Як свідчать археологи, майже всі поселення пониззя межиріччя Десни і Дніпра давньоруського часу припинили своє існування і тільки на п'яти з них виявлено поодинокі фрагменти кераміки другої половини XIII—XIV ст. Слідів масової загибелі людей практично не зафіксовано, тож можемо припускати, що більшість жителів селищ переселилися в більш лісисті північні райони ¹³.

Новоутворені в післямонгольський час поселення розміщувалися віддалік доріг, у глухих місцях, переважно на підвищеннях біля боліт та в заплавах річок. Селища стають малодвірними (до 5 дворів), а їх виявлення серйозно ускладнюється перекриттям культурного шару деяких поселень пізньою забудовою. В регіоні відомі 16 поселень, які містять матеріали другої половини XIII — початку XIV ст. (одне з них — пос. Селище біля с. Петрушин), що, ймовірно, не відповідає реальній ситуації. Хоча не викликає сумнівів низький рівень заселення земель і глибока демографічна криза ¹⁴.

За литовської доби, у зв'язку зі стабілізацією внутрішньополітичного становища, відбувається нова хвиля заселення краю. В другій половині XV ст. значна частина мешканців селищ, розташованих у незручних для проживання місцях, їх залишила. Процеси розселення характеризуються поверненням жителів на місця, де існували поселення в домонгольський період; насамперед ті, що розташовані вздовж шляхів. Зазвичай, нова забудова виникає не на місцях старої, а поблизу, іноді в менш придатних географічних умовах, оскільки чинник перезволоженості ґрунтів перестав відігравати істотну роль ¹⁵.

З другої половини XV ст. відомі села Сибереж, Велика Вісь та Мала Вісь, Буянки, Яриловичі. Усіх їх згадано в «Пам'яті» 1527 року ¹⁶.

Імовірно, процеси залюднення регіону напряму пов'язані з особливим становищем Любецького замку, який після 1471 р. стає центром волості у складі новоутвореного Київського воєводства (після ліквідації роком раніше Київського князівства). Тут формується прошарок військовослужбової шляхти, яка приймає на себе обов'язок захисту північно-східних кордонів спочатку Великого князівства Литовського, потім Речі Посполитої. Держава, зацікавлена у постійному збройному контингенті, надає замковій шляхті земельні пожалування на ленному праві. І поступово навколо замків виникає ціла мережа «околичних» сіл. Ця шляхетська спільнота називала себе околичною шляхтою чи боярами-зем'янами і становила самостійні тяглові одиниці — «околиці» ¹⁷.

З Любецьким замком були пов'язані щонайменше десять поколінь дрібної шляхти, які мешкали у навколишніх селах ¹⁸. На думку фахівців, значна частина військовослужбового населення любецької округи була автохтонною. Своє походження вона вела від нащадків давньоруських дружинників, зубожілих боярських родин, дворових людей тощо ¹⁹.

В останній чверті XV ст. починаються масові земельні надання службовій шляхті Любецького замку. Так, за часів Ольбрехта Гаштольда (намісник Любеча в 1471—1480 рр.) в Любецькому «обводі» боярство отримало численні землі та «острови» (окремо розташовані земельні ділянки)²⁰.

Після Люблінської унії 1569 р. зем'янство було прирівняне до польської шляхти, що різко змінило становище околичної шляхти. Постійна військова служба була замінена на участь у шляхетському ополченні, а процес роздавання земель помітно активізувався. Значна частина замкового боярства «вийшла в повіт», отримала права на маєтності²¹. Нові поселення охоплюють усе більше віддалені від Любеча території. Відтак до осадження більшості населених пунктів на території майбутньої Ройської сотні прямий стосунок мають представники любецької шляхти.

На жаль, входження Чернігово-Сіверщини до Московської держави спричинило майже безперервні московсько-литовські війни протягом усього XVI ст. Землі північніше Чернігова потрапили до прикордонної смуги і часто потерпали від воєнних дій. Уже під час війни 1500—1503 рр., яка закріпила Чернігово-Сіверщину за Москвою, московитам довелося силою брати Любеч та ряд інших міст. Внаслідок цього значна частина місцевого боярства покинула свої землі та переселилася за Дніпро в межі Литовської держави²².

Під час воєнної кампанії 1507—1508 рр. литовський загін спалив Чернігів, проте повернув Литві лише Любеч з околицями. А незабаром розпочалася нова війна (1512—1522 рр.), внаслідок якої Москва завоювала також Смоленщину і закріпила своє володіння Черніговом²³. Оскільки місто являло собою для росіян стратегічно важливий прикордонний пункт, у 1531 р. в Чернігові збудовано потужну дерев'яну фортецю. Чергова війна, відома як Стародубська, мала місце в 1534—1537 рр. Рейд до Чернігова здійснив київський воєвода Андрій Немирич, однак його наступ відбили²⁴. У відповідь московське військо в липні 1536 р. здійснило похід на Любеч: попалили села, в самому Любечі спалили посад, забрали населення в полон, але замку взяти не змогли²⁵. Проте Литва не полишила спроб повернути Чернігів і шляхом переговорів. Щоправда, дипломатичні заходи успіху не принесли. У 1558 р. розпочалася Лівонська війна, яка тривала з перерва-

ми до 1581 р., і вже в 1562 р. остерський староста Філон Кміта спалив чернігівський посад, а потім на шляху з Любеча в Чернігів розбив військовий загін московитів²⁶.

А на останньому етапі Лівонської війни в 1579 р. князь Костянтин-Василь Острозький, після невдалої облоги Чернігова, відправив частину війська на «повоювання Чернігівського уїзду». Результатом цієї акції стало спалення багатьох сіл і взяття у полон кількох тисяч осіб²⁷.

Внаслідок такого жорстокого і тривалого воєного протистояння Литви з Московською державою, в чернігівській окрузі наявні тут населені пункти постійно перебували під загрозою знищення, і навіть найбільш значні і відомі поселення час від часу безлюдніли і запусівали.

Довершила справу велика Смута початку XVII ст. в Московщині. Вона виникла внаслідок боротьби за царський престол між різними боярськими угрупованнями, а початок їй поклав поход на Москву Лжедмитрія I (1604—1605 рр.). Скориставшись Смутою, у московські справи втрутилися поляки. Річ Посполита розпочала воєнні дії вздовж усього кордону, і вже у березні 1610 р. загін регіментаря Горностая захопив і спалив Чернігів, перетворивши місто на пустку. На момент включення Чернігово-Сіверщини до складу Речі Посполитої (1618 р.) збезлюдніли також Сибереж, Велика і Мала Вісь (останнє поселення більше не відновилося). На той час на території майбутньої сотні реально існували тільки Ріпки, Буянки і, можливо, північніші Яриловичі та Пізнопали.

Польська адміністрація доклала чимало зусиль для залюднення краю. Слід визнати: за досить короткий проміжок часу поляки значною мірою сформували поселенську структуру регіону, яка, переважно, збереглась і до наших днів.

6 березня 1625 р. король Сигізмунд III видав привілей на осадження козацької хоругви на Великовіських грунтах біля Чернігова для оборони Чернігівського замку²⁸. На ланові волоки була поділена практично вся земля на північ від кордонів чернігівського магістрату (уздовж лінії село Хмільниця — річка Стрижень південніше Роїша — Луб'яний острів північніше Петрушина — річка Свинь) до лісових масивів на північний схід від Ріпок. Щоправда, заселення регіону відбувалося не надто активно. Козацька шляхта вподобала північну частину ланових волок, ближче до Ріпок, натомість із півдня колоні-

заційну активність виявляли чернігівські міщани, які просунулись аж до середньої течії Білоуса, Стрижня, Замглаю. Зокрема, їм належить заселення Халявина, Петрушина, Ройської Слободи²⁹.

У всякому разі саме в польську добу формується мережа населених пунктів, що надалі увійшли до складу Ройської сотні.

Сама ж Ройська сотня вперше згадується в універсалі гетьмана І. Виговського від 11 лютого 1659 року³⁰. Її територія охопила практично всі землі, що були надані для чернігівської козацької хоругви, а також Ріпки. Разом з тим під контроль сотні потрапив шлях Чернігів — Гомель, аж до Яриловичів на кордоні Чернігівського воєводства та Річицького повіту, внаслідок чого її територія збільшилась у довжину ще вдвічі. Зрештою, нанесена на карту територія сотні являє собою доволі вузьку і видовжену смугу землі між Білоуською та Любецькою сотнями на заході і Городнянською та Седнівською на сході, концентрованої вздовж всієї чернігівської ділянки сучасної траси на Гомель (рис. 4). Західний кордон сотні мав доволі розпливчасті межі (найчастіше — не далі найближчих до шляху поселень, розширюючись лише в районі Ріпок), через що деякі поселення зустрічаються в складі різних сотень. Натомість на сході Замглайське болото становило надійний природний кордон, переправитись через який можна було лише у кількох місцях.

З початком Національно-визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького землі на північний захід від Чернігова опинились у складі Чернігівського полку. Однак точніше ідентифікувати адміністративно-територіальне підпорядкування населених пунктів майбутньої Ройської сотні до 1659 р. вельми проблематично з огляду на обмеженість та фрагментарність наявної джерельної бази.

Існують непевні відомості про існування Ройської сотні (а також Менської та Стольненської) ще в 1648 р.³¹. З огляду на нестабільну і динамічну воєнно-політичну ситуацію, яка вимагала оперативного реагування і чіткого керування військовими підрозділами, така практика цілком могла мати місце. Однак не викликає сумнівів, що Ройська сотня, якби вона існувала на початковому етапі Визвольної війни, була тимчасовим військовим утворенням для виконання певних бойових завдань і, відповідно, існувала протягом незначного часового проміжку — як і багато інших не лише сотень, а й полків³².

Чернігівський полк був розташований на північно-східному кордоні козацької держави і безпосередньо межував з Великим князівством Литовським, звідки постійно надходила воєнна загроза. Відтак територія майбутньої Ройської сотні, безпосередньо прилегла до кордону (від Кам'янки до Старих Яриловичів), не раз ставала ареною збройних сутичок. Особливо гаряче було в районі Лосева, біля якого Сож впадав у Дніпро і де була влаштована переправа. Адже від того, хто володів цим містом та його дніпровською переправою, залежав багато в чому результат протиборства між українськими повстанцями та литовцями³³.

Через Лосев у травні й червні 1648 р. відступала на Правобережжя польська шляхта, яка встигла відійти до облоги повстанцями Чернігівського замку³⁴. Пізніше Лоевом заволоділи козаки, прагнучи контролювати переправу. Зокрема, звідси писав листа 17 серпня 1648 р. ніжинський полковник Прокіп Шумейко до старости гомельського³⁵.

У березні 1649 р. вздовж лівого берега Дніпра до гирла Сожу було підтягнуто значні сили на чолі з полковником Мартином Небабою. Наприкінці квітня Небаба зайняв Гомель, який, щоправда, невдовзі покинув унаслідок помітної активізації литовського гетьмана Януша Радзивілла в Білорусі³⁶. А в листі стражника Великого князівства Литовського Г. Мирського князю Я. Радзивілли від 5 червня 1649 р. повідомлялося про «лоєвського сотника з частиною його сотні», яку було розбито, а самого сотника захоплено в полон³⁷.

Вирішальна битва сталася під Лоевом 31 липня 1649 р. Козаки зазнали жорстокої поразки, у полоні загинув київський полковник, наказний гетьман Михайло Кричевський³⁸. Проте активність повстанців і після лоевської поразки утримала Радзивілла від активних дій, а незабаром надійшла звістка про укладення договору в Зборові.

Зрозуміло, Зборівський мир 1649 р. мав обмежити козацьку вольницю, «утиснути» бурхливе повстанське море у 40-тисячний реєстр, тому певна реформа була неминуча. Однак складається враження, що проведена реорганізація вийшла занадто штучною. Так, у складі Чернігівського полку названо сім сотень: Чернігівська полкова, Борзнянська, Бахмацька, Батуринська, Конотопська, Сосницька, Івангородська³⁹. З одного боку, маємо перший відомий перелік сотень полку, з другого — робити на їх основі якісь серйозні висновки передчасно. Скажімо, легко помітити, що в реєстрі 1649 р. не названо жодної сотні

на захід чи на північ від Чернігова, крім Полкової, де налічувалося відразу 400 козаків. Виходить, що витоки таких сотень, як Ройська, Любецька, Білоуська, а також Слабинська, Седнівська, Городнянська, необхідно шукати в сотні Полковій — чи не завелика територія навіть для сотні на 400 козаків?

З іншого боку, вже в конфесаті (протоколі допиту) від 24 березня 1651 р. селянина Молошана, полоненого повстанця із с. Місалова на Бобруйщині, який літо попереднього року провів на заробітках на «Чернігівщині і Седнівщині», зазначено, що до Чернігівського полку належать «Чернігів, Мена, Седнів, Любеч, Борзна», а в Лоеві козаків зовсім нема⁴⁰. Імовірно, Молошан описував ситуацію станом на 1650 р., що лише підкреслює штучність конфігурації Чернігівського полку за версією Зборівського реєстру.

Якщо порівняти інформацію Молошана з відомостями 1654 р. (Чернігівський полк «состоить изъ городовъ Чернигова, Слабуна, Съднева, Любьяча (пустого), Лоева (пустого)»⁴¹), то починає вимальовуватись перелік козацьких центрів Чернігівського полку від самого початку його існування: Любеч, Лоев, Седнів і, меншою мірою, Мена, Слабин.

Таким чином, можемо констатувати повну неузгодженість списку сотень за реєстром 1649 р. з реальною ситуацією перших двох років війни, що зайвий раз свідчить про умовність Зборівського договору, який не сприймався козаками як довгострокова угода. Більше того, окреслений у реєстрі перелік сотень, імовірно, ніколи не існував на практиці, оскільки продовжували діяти перелічені вище козацькі центри. Та й сама логіка подій суперечить Зборівському реєстру. З огляду на постійну активність козаків на лоевському та гомельському напрямках у перші роки війни, то було б нерозумно покладати все це на одну єдину Полкову сотню.

Більш масштабні події на території майбутньої Ройської сотні та її околицях мали місце в 1651 р. Під проводом чернігівського полковника Мартина Небаби в укріпленому таборі під Ріпками зосередилось майже 20-тисячне військо, передові частини якого пильнували переправи на Дніпрі та Сожі. Нервова і напружена атмосфера на кордоні час від часу призводила до збройних сутичок. Так, у травні 1651 р. козацька сотня була розбита під Яриловичами, а литовський загін зазнав поразки поблизу Сожу⁴². На початку червня козаки Небаби оточили

Гомель. Акцію припинило повідомлення про наступ литовського війська. Жорстока битва під Лоевом (6 липня 1651 р.) знову закінчилася поразкою козаків, у битві загинув і Мартин Небаба. Близько 10 тисяч козаків відступили до табору під Ріпками, а потім до Чернігова. До міста впритул підійшли загоны Я. Радзивілла, однак штурмувати добре укріплену фортецю не наважилися і повернули на Любеч.

Повстанці й цього разу не занепали духом і після маршу основних сил Радзивілла на Київ узяли в облогу Любеч, Лоев та інші укріплені замки литовців⁴³.

Після підписання Білоцерківського миру напруга навколо Лоева дещо спала. У подальшому, особливо після 1654 р., воєнні дії переміщуються на територію Білорусі.

Зауважимо, що ще за Б. Хмельницького відбувалися надання козацькій старшині поселень, які були розташовані на території майбутньої Ройської сотні. Проте текст універсалів не дозволяє визначити сотенну належність згадуваних населених пунктів.

Так, 26 червня 1656 р. гетьман Богдан Хмельницький надав універсал Оліферові Радченку на село Поставбицю, який містить таку преамбулу: «Пану полковниковъ чернѣговскому, асауловъ, сотникомъ, атаманомъ и всѣму товариству, въ полку Чернѣговскомъ знайдуючимся посполитимъ и всякого стану людемъ»⁴⁴.

4 травня 1657 р. видано універсал Б. Хмельницького Павлові Ярмултовському на село Вербичі та інші маєтності з преамбулою: «Панамъ полковникомъ, асауломъ, сотникомъ, атаманомъ и всему товариству Войска его царского величества Запорожского»⁴⁵.

Ще більш знеособлений універсал Б. Хмельницького від 24 червня 1657 р. Лукашеві Носачевичу на ґрунт, де осіли слободяни ройські: «Ознаймуемъ тимъ нашимъ писаніемъ старшинѣ и чернѣ Войска нашого Запорожского и каждому, кому толко показано будетъ»⁴⁶.

У 1658 р. кілька надань здійснив новий гетьман Іван Виговський. Так, універсалом від 22 квітня 1658 р. («пану полковниковъ чернѣговскому и всѣмъ козакамъ и посполству полку тамошнего и кому толко показано будетъ»⁴⁷) він затвердив сотникові чернігівському Станіславі Коханенку слобідку Гучин, осаджену на власних ґрунтах, і млин.

А за тиждень, 1 травня 1658 р. універсал гетьмана І. Виговського отримав чернігівський обиватель Лукаш Носачевич на ґрунти та сло-

боду (не називаючи їх і з подібною преамбулою): «пану полковникови чернѣговскому, асауломъ, сотникомъ, атаманомъ и всему старшому и меншому товариству, в томъ полку найдуючомся»⁴⁸.

Згаданий вище Станіслав Кохановський (Коханенко) незабаром передав Гучин зятю Карпові Мокрієвичу⁴⁹. Оскільки в обох випадках Кохановський названий сотником полковим та з огляду на фігурування населених пунктів, які пізніше будуть підпорядковані Роїщу, можемо припустити, що територія майбутньої Ройської сотні до самого 1659 р. входила до сотні Полкової. Лише землі на північ та північний захід від Ріпок, як здається, повинні були належати Любецькій сотні, до якої безпосередньо прилягали.

Коли ж утворилася сотня? На жаль, не зберігся акт про призначення Фоми Ращенка⁵⁰ ройським сотником, проте не викликає сумнівів, що це відбулося незадовго до надання йому маєтностей в Роїщі (11.02.1659)⁵¹ або взагалі того самого дня. Вважаємо, надання млина і дозволу на заселення слобідки вихідцю з м. Рашковичів виразно свідчить про появу в регіоні нової людини, яка лише починає обживатися. А отже, Фома Ращенко тільки-но обійняв нову посаду. За місцем перебування сотника отримує назву і вся сотня — Ройська.

Імовірно, поява нової сотні викликана адміністративною реформою гетьмана Івана Виговського і пов'язана зі зміною зовнішньополітичних орієнтирів у рамках підготовки до воєнних дій проти Росії. На думку В. Заруби, на початку 1659 р. був створений, як військова одиниця, Седнівський полк, до складу якого увійшла і Ройська сотня. Однак після приходу до влади Юрія Хмельницького (1659) Седнів реорганізовано у сотенний центр, а Роїще стало центром сотні Чернігівського полку⁵². Проте в усіх відомих універсалах 1659 р. (11 лютого, 20 травня, 26 серпня) Ройська сотня чітко ідентифікується у складі Чернігівського полку. Як здається, поява сотні пов'язана не з формуванням нових полків, а стала наслідком реформаційних процесів усередині самого Чернігівського полку.

Але чому Роїще? Рішення Ф. Ращенка оселитися в Роїщі на перший погляд здається дещо нелогічним, оскільки географічним центром сотні виразно виступають все ж таки Ріпки — поселення, яке фігурує в документах з 1585 р., одне з тих, що пережило Смутні часи

початку XVII ст. І саме в Ріпках мають володіння шляхтичі Бакуринські, власники Великої Вісі, Осняків, Гусинки, Буянок, — чим не кандидати на сотенну посаду?

Спробуємо пояснити. По-перше, Бакуринські в середині XVII ст. переживали далеко не кращі часи. Микола Бакуринський загинув під час Визвольної війни, а його сини Ян та Павло, прихопивши все майно, втекли за кордон, залишивши напризволяще молодшого брата Юрія⁵³. Останній мав починати практично «з нуля» і лише в 1656 р. домогся підтвердження гетьманом Б. Хмельницьким прав на володіння колишніми батьківськими ґрунтами⁵⁴. У подальшому Бакуринським доведеться пройти довгий шлях до повернення колишнього становища.

По-друге, не виключено, що величезна територія від Ріпок до Яриловичів увійшла до сотні пізніше 1659 р. Через відсутність джерел названий регіон надійно пов'язується з Ройською сотнею лише з початку XVIII ст. І в такому разі Ріпки в 1659 р. становили не географічний центр сотні, а його північно-західну окраїну, програючи Роїщу насамперед у наближеності до полкового центру. Хоча ці аспекти ми не вважаємо головними. З огляду на конфігурацію кордонів пріоритетним завданням для Ройської сотні видається контроль над важливим гомельським шляхом. Роїще розмішувалось обабіч дороги, на початковій його ділянці, тоді як Ріпки взагалі стояли осторонь. Що, вважаємо, і стало вирішальним чинником.

Більше того, за таких обставин конкурентом Роїща слід вважати не так Ріпки, як Велику Вісь. Адже саме вона замислювалася в ролі центру чернігівської козацької хоругви, створеної у 1625 р. Велика Вісь — сусіднє з Роїщем село, так само розташоване вздовж гомельського шляху, яке мало ще давнішу історію, оскільки виникло не пізніше кінця XV ст. Однак тут вирішальну роль відіграли зовсім інші чинники: Велика Вісь, запустіла на початку XVII ст., довго залишалася не осадженою (до кінця 1630-х років), а її відродження відбулося значною мірою внаслідок колонізаційної хвилі чернігівських міщан. Як би там не було, але Велику Вісь Фома Ращенко не вповодив.

Осторонь гомельського шляху стояли Осняки, а стародавня, відома з литовських часів Сибереж узагалі опинилася на західній окраїні сотні. Таким чином, лише сукупність обставин та відсутність яскраво вираженого центру дозволили Роїщу, доволі молодому поселенню, на початку 1659 р. стати сотенним центром.

Однак таке становище мало і зворотній бік. Про випадковість вибору Роїща в ролі «сотенної столиці» може свідчити той факт, що ніхто з наступників Фоми Ращенка на сотенному уряді в Роїщі не проживав. Так, скажімо, Філон Свяцький мешкав у Сибережі⁵⁵, Іван Рашевський — в Осняках⁵⁶, Степан Шихуцький — в Петрушині⁵⁷, Микола Грембецький — імовірно, у Новому Білоусі, під Черніговом⁵⁸, Петро Стефанович — в Голубичах⁵⁹, а потім у Ріпках⁶⁰, Яків і Леонтій Бакуринські — в Ріпках⁶¹. Як наслідок, виникла проблема з назвою сотні, оскільки в документах зустрічаються різні варіанти: то вона Ройська, то Сиберезька, то Осняківська — залежно від того, де проживав черговий сотник. Іноді дослідники сприймають їх за різні сотні, що спричинило певну плутанину в науковій літературі.

Відносна невизначеність з назвою сотні мала місце практично до кінця XVII ст. Для детальнішого розгляду питання вважаємо за доцільне навести витяги з тогочасних документів, які дозволять змодельовувати процес модифікації назви сотні:

– 11 лютого 1659 р. гетьман Іван Виговський надав універсал «сотнику ройському» Фомі Ращенку на млин ройський з Беркгилевщиною і дозволом закласти там слобідку⁶²;

– 20 травня 1659 р. в універсалі гетьмана Івана Виговського Лукашеві Носачевичу та Карпові Мокрієвичу на ґрунти і Ройську слободу, а також Карпові Мокрієвичу на поле Зеневське, згадується «сотник ройський»⁶³;

– 26 серпня 1659 р. в універсалі наказного полковника чернігівського Станіслава Кохановського про затвердження продажу шляхтичем повіту Чернігівського Лукашем Носачевичем із синами Гаврилом та Ярошем ґрунту зі слободою Ройською військовому товаришу Карпові Мокрієвичу згадується «сотник ройський» Фома Ращенко⁶⁴;

– 23 січня 1660 р. Фома Ращенко отримав універсал гетьмана Юрія Хмельницького на «войсковую мерочку с построенного им млина»⁶⁵;

– у березні 1660 р. востаннє згадується ройський сотник Фома Ращенко⁶⁶;

– 19 серпня 1662 р. у таборі під Роїщами видано універсал чернігівського полковника Іоаникія Силича панові Павлу Товстолісу з дозволом зайняти греблю в кінці села Юр'ївки на річці Білоусі та побудувати млин⁶⁷. Можемо припустити, що на той час Роїще ще залишалося сотенним центром;

– 12 березня 1664 р. в універсалі гетьмана Івана Брюховецького військовому товаришу Карпові Мокрієвичу на слободу Ройську, села Сибереж, Ямище та інші маєтності вперше згадується «сотник сибережській»⁶⁸. Оскільки Ращенко мешкав безпосередньо в Роїщі (і там продовжували жити його нащадки), то сприймаємо цей документ як свідчення про зміну сотника;

– 12 лютого 1669 р. серед осіб, які були присутні на Глухівській раді і поставили свій підпис під «статтями Глухівськими», згадується сиберезький сотник Філон Свяцький⁶⁹;

– 27 березня 1669 р. в універсалі гетьмана Дем'яна Ігнатовича (Многогрішного) військовому товаришу Карпові Мокрієвичу на слободу Ройську, села Сибереж, Ямище та інші маєтності згадується «сотник сиберезький»⁷⁰;

– 2 березня 1670 р. в універсалі Д. Ігнатовича (Многогрішного) Мар'яні Ярмолтовській, вдові військового товариша Павла Ярмолтовського, на село Вербичі згадується «сотник сиберезький»⁷¹;

– 15 травня 1672 р. на козацькій раді в Конотопі присутній і під «Статтями конотопськими» підписується сотник сиберезький «Філон Звякой» (Свяцький)⁷²;

– 29 липня 1672 р. в «листі» чернігівського полковника Василя Борковського товаришу сотні Березинської і обивателю тамошньому Іванові Уласовичу на млин на р. Вирі, підданих та ін. згадується «пан сотник осняковський»⁷³;

– В. Модзалевський під 1676 р. згадує Івана Рашевського, сотника осняківського⁷⁴;

– 1678 р.: у списку загиблих під час другого Чигиринського походу названий Іван Рашевський, сотник сиберезький⁷⁵;

– 16 липня 1679 р. у продажному записі Філона Свяцького на млин у селі Звеничеві сотнику вибельському Григорієві Лобку згадується «сотник сиберезький» Микола Грембецький⁷⁶;

– 11 березня 1680 р. у продажному записі значкового товариша Філона Свяцького на частину млина в селі Звеничеві сотникові вибельському Григорієві Лобку згадується Сиберезька сотня пана Миколи Грембецького⁷⁷;

– в березні 1680 р. згадується Степан Шихуцький, сотник ройський⁷⁸;

– 20 березня 1680 р. в універсалі чернігівського полковника Василя Борковського про дозвіл значному військовому товаришу Філонові Свяцькому спорудити греблю з млином на р. Сухий Вир згадується «сотник ройський»⁷⁹;

– 12 серпня 1686 р. в «листі» чернігівського полковника Григорія Івановича Гетьманича (Самойловича) військовому товаришу Іванові Уласовичу на ґрунт і людей в с. Голубичі та інші маєтності згадується «сотник ройський»⁸⁰;

– 20 серпня 1686 р. в «листі» чернігівського полковника Г. Гетьманича (Самойловича) Федорові Зеленському на село Осняки згадується «сотня ройська»⁸¹;

– 25 серпня 1687 р. в універсалі гетьмана Івана Мазепи значному військовому товаришу Пантелеймонові Радичу на село Буянки зазначається, що воно розташоване в «ключу Ройському»⁸²;

– 28 серпня 1687 р. в універсалі гетьмана І. Мазепи знатному військовому товаришу Карпові Мокрієвичу на села Сибереж, Ямище, Слобідку Ройську й Гучин згадуються «сотник і отаман сиберезькі»⁸³;

– 24 листопада 1687 р. в універсалі чернігівського полковника Якова Лизогуба Федорові Зеленському на село Осняки «в сотні Ройській», згадується «сотник ройський»⁸⁴;

– 30 березня 1688 р. в «листі» чернігівського полковника Якова Лизогуба хорунжому полковому Іванові Уласовичу на ґрунт і людей в селі Голубичі та інші володіння згадується «сотник ройський»⁸⁵;

– 29 листопада 1688 р. в універсалі чернігівського полковника Якова Лизогуба судді полковому Чернігівському Карпові Мокрієвичу на село Звеничів згадується «сотник ройський»⁸⁶;

– 26 січня 1689 р. в універсалі чернігівського полковника Я. Лизогуба осавулові чернігівському Василеві Устимовичу на село Велику Вісь «в Ройській сотні» та інші маєтності згадується «сотник ройський»⁸⁷;

– 12 жовтня 1689 р. надано універсал гетьмана І. Мазепи Янові Скаковському на село Постовбицю «в сотні Ройській»⁸⁸;

– 9 листопада 1689 р. надано універсал гетьмана І. Мазепи обозному полковому Никифорові Калениковичу та писареві полковому Іванові Скоропадському на заняття греблі на р. Вирі «в ключу Ройському»⁸⁹;

– 3 березня 1690 р. в жалуваній грамоті царів Івана та Петра Олексійовичів колишньому судді полковому чернігівському Пантелеймону Радичу на села Буянки, Сахновку та інші згадується «Ройський повіт»⁹⁰;

– 10 травня 1690 р. в універсалі гетьмана І. Мазепи Василеві Устимовичу на село Велика Вісь Ройської сотні та інші маєтності згадується «сотник ройський»⁹¹;

– 20 листопада 1690 р. в універсалі гетьмана І. Мазепи обивательці чернігівській Анастасії Болдаківській із синами Григорієм та Андрієм на підтвердження маєтностей «при селцѣ Ямищах» згадується «сотник ройський»⁹²;

– у 1690 р. укладено духовний заповіт Мокія Манойленка Данича, жителя голубицького, «козака сотні Ройської»⁹³;

– 11 травня 1692 р. Микола Грембецький, «сотник на той час Ройський», видав декрет щодо земельного спору між козаком петрушинським Стефаном Шихуцьким та отаманом постовбицьким Мелешком Олексіємком⁹⁴;

– 21 лютого 1693 р. у духовній Юрія Миколайовича Бакуринського згадується «сотник ройський» Микола Грембецький⁹⁵;

– 5 вересня 1693 р. в універсалі чернігівського полковника Якова Лизогуба товаришу військовому Петрові Стефановичу на володіння кількома посполитими в селі Голубичах згадується «сотник ройський»⁹⁶;

– 12 грудня 1694 р. надано універсал гетьмана І. Мазепи осавулові полковому Василеві Устименку на село Велика Вісь «в Ройській сотні» та інші маєтності⁹⁷;

– 23 січня 1695 р. надано жалувану грамоту царів Івана та Петра Олексійовичів осавулові полковому чернігівському Василеві Устименку на село Велика Вісь «в Ройській сотні» та інші маєтності⁹⁸;

– 19 грудня 1695 р. в універсалі чернігівського полковника Якова Лизогуба військовому товаришу Іванові Шаршаю (Шаршановському) на чотирьох чоловік, на грунтах його сидячих, згадується «сотник ройський»⁹⁹;

– 27 червня 1698 р. в універсалі гетьмана І. Мазепи Климові і Якову Юрійовичам Бакуринським на підтвердження батьківських володінь половиною села Ріпки згадується «сотник ройський»¹⁰⁰;

– 23 серпня 1699 р. надано універсал чернігівського полковника Якова Лизогуба «ройському сотнику» Петрові Стефановичу на кілька чоловік у селі Голубичах ¹⁰¹;

– 16 вересня 1699 р. в універсалі гетьмана І. Мазепи Анастасії Болдаківській та її зятєві значному товаришу Василю Томарі на володіння млином у селі Ямище згадується «сотник ройський» ¹⁰²;

– 21 грудня 1699 р. в універсалі гетьмана І. Мазепи товаришеві полку Чернігівського Іванові Кривковичу на село Церковище згадується «сотник ройський» ¹⁰³;

– 28 грудня 1699 р. в універсалі чернігівського полковника Юхима Лизогуба товаришеві полковому Чернігівському Іванові Кривковичу на село Церковище згадується «сотник ройський» ¹⁰⁴.

Узагальнена інформація може бути подана у вигляді такої таблиці:

<i>Сотник</i>	<i>Місце проживання</i>	<i>Назва сотні</i>
Ращенко Фома	с. Роїще	Ройська
Свяцький Філон	с. Сибереж	Сиберезька
Рашевський Іван	с. Осняки	Осняківська, Сиберезька
Грембецький Микола	с. Новий Білоус	Сиберезька
Шихуцький Степан	с. Петрушин	Ройська
Грембецький Микола	с. Новий Білоус	Ройська
Стефанович Петро	с. Голубичі, с. Ріпки	Ройська

Таким чином, маємо три варіанти назви сотні — Ройська, Сиберезька, Осняківська. Звертаємо увагу, що жодного разу ці назви не вживаються одночасно. Зрештою, слід пам'ятати про географічний чинник, оскільки Роїще, Сибереж і Осняки — сусідні поселення, які розташовані на відстані 5—6 км одне від одного. У подальшому всі вони чітко належали до Ройської сотні, тож вбачати в Сибережі чи Осняках центри якихось окремих адміністративно-територіальних утворень не варто.

Осняківська сотня названа лише двічі (1672 та 1676 рр.), обидві згадки пов'язані з сотником Іваном Рашевським, який проживав в Осняках.

Сиберезька сотня відома довший період часу: згадки про неї датуються 1664, 1669, 1670, 1672, 1678, 1679, 1680 та 1687 роками. Як здається, документи 1664—1672 рр. стосуються сотника Філона Свяцького, який проживав у Сибережі. Таким чином, варіювання

назви сотні може бути чітко пояснене місцем проживання чергового сотника. Імовірно, така практика припинилася за часів сотництва Стефана Шихуцького. Він мешкав у Петрушині, який розташований набагато ближче до Роїща, аніж до Сибережі, і саме тоді повертається первісна назва сотні. Відтак, вона стабілізується і надалі вже не зазнає жодних змін.

Проте, дещо випадають із загального логічного ряду дві останні згадки про сиберезького сотника, які стосуються Івана Рашевського (1678 р.) і особливо Миколи Грембецького (1679, 1680, 1687 рр.), адже до цього кілька разів уживалася назва «Ройська сотня».

Імовірно, це пов'язано з перебуванням саме в Сибережі сотенної канцелярії. Як зазначав Філарет (Гумілевський), «в грамоте 1660 г. упомянута слободка Ройская: она и остается деревнею „села Роища“, которое с 1700 года было местом сотенного правления, вместо Сибережа»¹⁰⁵. Припускаємо, що Філарет мав під рукою якийсь невідоме нам джерело, оскільки знайти документальне підтвердження наведеним фактам не вдалося.

Відомо, що за Бакуринських, які обіймали сотницьку посаду понад чотири десятиліття, сотенна канцелярія була перенесена в Ріпки. Чітку вказівку про це маємо в одному з рапортів сотника Якова Круп'янського (від 9 жовтня 1762 р.)¹⁰⁶, а також на сторінках Рум'янцевського опису 1767 р.: «С. Рѣпки... Мѣсто сотенного правления»¹⁰⁷. Зрозуміло, перенесення відбулося дещо раніше. За матеріалами ревізій Ройської сотні можна зробити висновок, що це сталося за сотництва Леонтія Бакуринського. Саме тоді в Ріпках різко збільшується кількість жилих та приїжджих старшинських дворів, відкриваються все нові шинки, а місцеві жителі масово призначаються на канцелярські та інші посади. Так, якщо раніше сотенні ревізії практично завжди починалися з опису Роїща (в 1729¹⁰⁸, 1732¹⁰⁹, 1739¹¹⁰, 1740¹¹¹, 1741¹¹² рр.) або сусідніх сіл (Халявин у 1738 р.¹¹³, Звеничів у 1743 р.¹¹⁴), то в 1747 р. ревізію розпочали з Ріпок¹¹⁵. На початку ревізії названі «канцелярские сторожи» і обоє (Омелко Лузан та Петро Штакун) є мешканцями Ріпок¹¹⁶. А ще ревізія 1747 р. фіксує в Ріпках 8 жилих старшинських дворів, 2 приїжджих та цілих 9 шинків¹¹⁷. Тоді як у Роїщі 5 жилих дворів, 1 приїжджий та 2 шинки¹¹⁸. Все це свідчить про стрімке зростання Ріпок, які вже у податковому реєстрі 1753 р.¹¹⁹ та ревізії 1755 р.¹²⁰ названі як містечко.

Таким чином, сотенна канцелярія у різний час базувалася в трьох різних поселеннях. Імовірно, утворилася вона за сотника Свяцького (від 1664 р.) і до 1700 р. містилася в Сибережі, після чого була перенесена в Роїще. Саме відтоді ройські сотники майже беззмінно мешкають у Ріпках, і десь у середині XVIII ст. там опиняється і сотенна канцелярія.

Разом із тим, видаються дивними і безпідставними припущення деяких дослідників про можливість існування сотенної канцелярії не в Роїщі, а в Ройській Слободі ¹²¹. Така версія не підкріплюється жодними документальними матеріалами. А найбільше цьому суперечить якраз збіг у звучанні назв слободи і сотні (що і стало підставою для висунення версії): обидві красномовно демонструють, що їх назва походить саме від назви села Роїще.

*** *** ***

Сотники

Одна з перших спроб укладання реєстру ройських сотників належить Дж. Гаєцькому¹²². Однак матеріали українських архівів йому були недоступні, Гаєцький спирався лише на опубліковані джерела, а тому список сотників мав серйозні лакуни¹²³.

В останні роки питаннями персонального складу та генеалогії козацько-старшинських родин системно займається В. Кривошея. Йому належить декілька публікацій реєстрів полкової та сотенної старшини, в тому числі — по Ройській сотні¹²⁴. Упорядкований нами список ройських сотників укладений на основі досліджень В. Кривошеї, проте містить суттєві доповнення (насамперед щодо датування перебування на сотенному уряді), щодо яких у кожному випадку зроблено окремі застереження.

Ращенко Хома (?—1659.02.—1660.03.—?),
Свяцький Філон (?—1669—1672—?),
Рашевський Іван (?—1676—1678),
Грембецький Микола (?—1680.03)¹²⁵,
Шихуцький Степан (1680.03.—?),
Грембецький Микола (1687—1693)¹²⁶,
Гломозда (1690-і),
Стефанович Петро (?—1699.04.—1715.01.—?)¹²⁷,
Бакуринський Яків Юрійович (1716.09.—1738),
Янушкевич Іван (1725.12., нак.)¹²⁸,
Шихуцький Микола Степанович (1727.10., нак.)¹²⁹,
Федосов Артем Федосович (1729, 1732¹³⁰, 1733.09., нак.),
Шихуцький Микола Степанович (1733.10—12., нак.),
Федосов Артем Федосович (1737.10., нак.)¹³¹,
Шихуцький Яків Миколайович (1738, нак.),
Бакуринський Леонтій Якович (1738—1760.04.),
Федосов Артем Федосович (1738¹³², 1739, нак.)¹³³,
Шихуцький Степан Тимофійович (1741.07., 1747.05., нак.)¹³⁴,
Круп'янський Яків Олексійович (1760—1771),
Нехаєвський Іван (1771—1782).

Розглянемо постаті сотників детальніше.

Ращенко Фома. Виходець з м. Рашковичів¹³⁵, засновник козаць-

ко-старшинської родини Рашків. На початку 1659 р. призначений сотником ройським і тоді ж оселився на південній околиці Роїща — «грунті Беркелювським». 23 січня 1660 р. отримав універсал Юрія Хмельницького на військову частину з побудованого ним млина на р. Стрижні. За даними В. Кривошеї, в березні 1660 р. брав участь у Борисівській комісії¹³⁶.

Сотенну посаду обіймав, гадаємо, не далі 1664 р., коли згадується «сотник сиберезький». За В. Модзалевським, помер до 1671 р.¹³⁷. Нащадки Фоми Ращенка і надалі мешкали в Роїщі.

Свяцький Філон. Відомості про нього вкрай обмежені.

У реєстрі 1649 р. названий Гапон Свяцький, імовірно¹³⁸ — батько Філона.

Свяцькі мешкали в Сибережі. У «казках о службах», укладених у 1724 р., у Сибережі згадується козак Омелян Свяцький¹³⁹, можливо — син Філона (у походах з 1689 р.). Прізвище Свяцький згадується в ревізії Ройської сотні 1732 р.¹⁴⁰, а також у всіх наступних ревізіях, і лише серед мешканців Сибережі.

Імовірно, Філон на посаді сотника змінив Ращенка, тож звістка 1664 р. могла стосуватися саме його. В документах згадується як учасник ради в Глухові (1669 р.) та Конотопі (1672 р.). Прихід до влади гетьмана Івана Самойловича і чернігівського полковника Василя Борковського спричинили масштабні зміни, кадровою жертвою яких і став Філон Свяцький.

В універсалі чернігівського полковника Василя Борковського від 20 березня 1680 р. Свяцький названий як «значний товариш сотнѣ Ройской» і йому дозволено спорудити греблю з млином на річці Сухий Вир у «Копиноного селища ... в сотнѣ Ройской»¹⁴¹.

За Свяцького в Сибережі існувала сотенна канцелярія, що перебувала тут приблизно до 1700 р.

Рашевський Іван. Виходець з м. Рашевка на Полтавщині, засновник козацько-старшинської родини Рашевських. Роди Рашків і Рашевських іноді плутають, хоча це дві різні родини. Проте не виключено, що Ращенко і Рашевський були родичами. Звернімо увагу на надзвичайну схожість містечок, з яких вони прибули. Оселились

у сусідніх селах. Можливо, призначення сотником Івана Рашевського відбулося завдяки його родинним зв'язкам із першим сотником.

Як зазначав В. Модзалевський у довідці про Рашевського, «сотни его козаки по малому росту называли его и Маликом»¹⁴². Прихід Рашевського на сотенний уряд пов'язуємо із зміною влади на Лівобережній Україні, коли, як ми вище зазначали, гетьманську булаву здобув Іван Самойлович, а чернігівським полковником став Василь Борковський. Саме останній, формуючи нову команду, і надав Рашевському село Осняки, яке й стало родовим маєтком.

Загинув Рашевський під час другого Чигиринського походу проти турків (1678 р.), що надійно фіксується джерелами¹⁴³. Однак під час укладання родовідної книги у Модзалевського виникли якісь сумніви. Слід гадати, були певні документальні свідчення, які не збігалися хронологічно з відомостями про Івана Рашевського і довідка про нього мала дещо дивний вигляд: «Иван Рашевский, сотник Роисский (1690—1692?)... , † до 1699 г., по семейному преданию — убит под Чигирином»¹⁴⁴. І хоча в подальшому Володимир Львович змінив свою думку (у «Малоросійському гербовнику» про Рашевського написано зовсім інше: «...сотник Осняковский (1676) и Роисский»¹⁴⁵), однак науковий авторитет самого Модзалевського та висока якість укладеного ним багатотомного «Малоросійського родословника» свою справу зробили. Відтоді 1690—1692 роки надійно закріпилися навпроти прізвища Рашевського у списках ройських сотників. Подвійне перебування Івана Рашевського на сотенному уряді (в 1676 і в 1690—1692 рр.) можна спостерігати як у реєстрі Дж. Гаєцького¹⁴⁶, так і В. Кривошеї¹⁴⁷. Таке непорозуміння призвело до того, що Рашевського навіть записали до складу нової команди, яка прийшла до влади разом з гетьманом Іваном Мазепою¹⁴⁸.

Шихуцький Стефан. Засновник козацько-старшинської родини Шихуцьких¹⁴⁹, мешкав у Петрушині. Народився бл. 1650 р.

У березні 1680 р. змінив на сотенному уряді Миколу Грембецького і перебував на чолі сотні, вірогідно, трохи більше року.

У 1677 р. придбав у козака петрушинського Кузьми Кириловича Велігорського четверту частину Стигунківського ґрунту¹⁵⁰ (див. насе-

лений пункт Чепигівка) — чи не єдине володіння клану Шихуцьких, розташоване далеко від родинного маєтку в Петрушині. Записи 1692 і 1707 рр. засвідчують розширення земельних володінь Стефана Шихуцького (разом із сином від першого шлюбу Семеном) у Стигунках ¹⁵¹.

Свого часу О. Лазаревський опублікував акт 1678 р.: «Я, Роман Луцкович, и я, Федор Луцкович, братья родные, обыватели петрушинские, ведомо чиним, иже мы, маючи при себе отца нашего второго Стефана Шихуцкого, не тилко отца второго, а завласне первого, адже мешкаем през килка рок, господарство наше сдержал, як мы мали от отца zostали были, и теперешнего часу так сумлене стало жадному, же юж господарство велико, и мы, будучи брат Роман и Федор Луцковичи, до позов жодних не вдавалися, толко на воли з другими пороховалися и раздел во всем учинили, так третюю часть дали отчимови Стефану Шихуцкому» ¹⁵².

Оскільки купча від 18 вересня 1710 року, за якою чернігівський міщанин Юхим Федорович Монгерка, маючи в Чернігові «двор з будовлею», продав його «на вѣчност Роман□ и Хведор□ Л□ченимъ Велиигоцкимъ и Семен□ Шихуцком□» ¹⁵³, дає змогу ідентифікувати Романа і Федора Луцковичів як Велігорських (Велігоцькі — зіпсований варіант прізвища Велігорських), то виходить, що дружиною Стефана Шихуцького стала вдова Луцка Велігорського з двома синами. Відтак такі тісні контакти Шихуцьких з Велігорськими, як здається, здатні пролити світло на появу Шихуцьких у Петрушині — одружившись, Степан пристав у прийми до нової дружини, яка мешкала в Петрушині. Однак питання, звідки прибув Шихуцький, залишається відкритим.

Позбувшись сотенного уряду, Стефан опинився в тіні старшого сина Семена. Лише в купчій 26 травня 1707 р. Стефан Шихуцький названий серед «людей зацных и веры годных», які своїми підписами засвідчили купчу Кирила Гончаренка на «нивку» петрушинського жителя Яцка Тетері ¹⁵⁴.

У вересні 1715 р. уклав заповіт ¹⁵⁵.

Грембецький Микола. Зять сотника полкового чернігівського Станіслава Кохановського, успадкував по його смерті маєтності в с. Новому Білоусі ¹⁵⁶. Після закінчення у 1660-х рр. Києво-Могилянської колегії Микола Грембецький потрапив у коло дворян гетьмана Многогрішного ¹⁵⁷. Грембецький перебував у родинних стосунках з колишнім

генеральним писарем Карпом Мокрієвичем, через що за гетьмана Івана Самойловича певний час не мав ніякого уряду, і тільки по смерті Івана Рашевського очолив Сиберезьку (пізніше Ройську) сотню. Прихід до влади І. Мазепи зміцнив його позиції. Лише під час розслідування справи Петрика М. Грембецький, як можливий його спільник, на деякий час був заарештований і відставлений від сотництва ¹⁵⁸ (імовірно, на початку 1693 р. ¹⁵⁹).

Як видно з наступних його підвищень, Микола Грембецький належав до наближених людей гетьмана І. Мазепи. І коли про Петрика почали забувати, Грембецький знову посів впливову посаду — обозного Чернігівського полку (здається, з 1696 р.). При тому він часто виконував обов'язки наказного полковника (10.1696, 11.1697, 10—11.1698) ¹⁶⁰.

Син М. Грембецького Федір одружився з донькою пасинка гетьмана Криштофа Фридрикевича Євдокією, і це, звісно, підвищило їхній соціальний статус у старшинському середовищі. У 1687—1700-х рр. Грембецькі посвоячилися з Ломиковськими ¹⁶¹.

Під час подій 1708 р. Микола Грембецький у складі Чернігівського полку був на півночі України, і це врятувало його разом із сім'єю від подальших репресій. У травні 1712 р., березні 1713 р. він згадувався як наказний полковник. Подальша доля невідома ¹⁶².

Гломозда. За даними В. Кривошеї, в 90-х роках XVII ст. посаду ройського сотника обіймав Гломозда, ім'я якого невідоме. Можливо, ця постать певною мірою закріє лакуну на сотницькому уряді між Грембецьким і Стефановичем.

Відомості про родину Гломозд украй обмежені. За матеріалами ревізій Ройської сотні 1732—1755 рр. всі Гломозди значаться мешканцями села Голубичів. Особливу цікавість викликає постать Феска Гломозди. З огляду на його вік (за компутом 1740 р., йому було 68 років ¹⁶³), він цілком міг бути тим самим невідомим нам сотником ройським. Феско також згаданий у ревізіях 1732 ¹⁶⁴, 1740 ¹⁶⁵, 1741 ¹⁶⁶, 1743 ¹⁶⁷ рр. Мав синів Каленика (1715 р. н.) та Петра (1718 р. н.) ¹⁶⁸.

У «сказках о службах» 1724 р. також згадується козак села Голубичів Терешко Гломозда (у походах з 1706 р.) ¹⁶⁹. У ревізіях Ройської сотні серед козаків у Голубичах названі сини Терешка — Василь (1738 ¹⁷⁰,

1739¹⁷¹, 1747¹⁷², 1750¹⁷³) та Каленик (1747¹⁷⁴, 1750¹⁷⁵, 1755¹⁷⁶).

Стефанович Петро. В. Кривошея помилково вважав його сином одного з попередніх сотників Стефана Шихуцького¹⁷⁷. За іншою версією, походив з роду Репчичів¹⁷⁸.

Військовий товариш у 1693 р.¹⁷⁹. Імовірно, проживав у Голубичах — як «новоосѣлий на господарство» і отримав у Голубичах кількох посполитих¹⁸⁰. Ройським сотником уперше названий у 1699 р.¹⁸¹, але, очевидно, посів цю посаду кількома роками раніше. В обох документах відзначалася «оскудность убогого господарства».

Перебував у багатьох воєнних походах. У січні 1710 р. Петро Стефанович був значковим товаришем і проживав у Ріпках¹⁸². Там же влаштував млин, згаданий у 1742 р.¹⁸³.

Здається, обіймав посаду сотника до 1716 р.

Бакуринський Яків Юрійович. Ройський сотник у 1716—1738 рр.

6 вересня 1716 р. отримав універсал гетьмана Скоропадського на сотництво¹⁸⁴ — перший з відомих такого роду документів відносно Ройської сотні. Текст універсалу наводить О. Лазаревський: «поневаж волными голосами всего товариства и посполства сотни Ройской, застал обран на уряд тамошнего сотництва п. Яков Бакуринский и подлуг указу монаршого виконал тут (в Глухове) на верность его ж величеству присягу, tedy и мы онаго на тот уряд утверждаем, за чим абысте вы, все товариства и посполство сотни Роиской, принявши его п. Бакуринского за совершенного сотника, належитое, як своему старшому, отдавали послушенство и чинили пожаловане; он зась взаимне, должен будет лагодне з вами обходиться, доброго миловати, а проступного подлуг права и слушности наказовати. Толко того пилно варуем, абы п. Бакуринский зостаючи на уряде сотницком, збитними винами и накладями обивателей сотни Роиской не обтяжал»¹⁸⁵.

У 1724 р. у «сказке о службах» Я. Бакуринський записав: «был в походах 1692 в Бѣлгородщинѣ як Паланку взято, под Казикерменом дважды был 1693 и 1695 годах, под Озовом 1696, у Пскове и в Печерах 1700, под Орѣшком на Ижорѣ 1701, 1705 под Любаром, 1706 в Полци роковал, як из старогою Списким(?) потребу мѣли, 1708 в Гомлю стоял на президиумѣ, 1709 под Полтавою на баталии, 1711 под Каменним

Затоном, 1713 у Києвѣ над Либедю, 1719 в Царичинѣ, 1722 на каналѣ, 1723 на Коломаку»¹⁸⁶.

У 1721—1724 рр. Яків Бакуринський входив до складу козацького посольства до Москви. 1725 р. перебував у «низовому поході». У 1728 р. тимчасово займав чин бунчукового товариша — замість Василя Полунецького, якому за «злочин» було наказано виїхати до Москви. У тому ж році обіймав уряд наказного чернігівського полковника. 1729 р. гетьман Д. Апостол збирався послати Якова Бакуринського до Москви з «прошеннями в малороссийских нуждах». 1734 р., з початком російсько-турецької війни, бере участь у військовому поході до Криму в складі команди під проводом генерала графа фон Вейсбаха. 1737 р. — у військових походах до Переяслава та Очакова. Наступного року був звільнений від служби «за дряхлістю» за наказом графа Рум'янцева. 1749 р. склав заповіт¹⁸⁷.

Вартий уваги лист, написаний під час Кримського походу (1734 р.) духівникові отцю Іоанну: «Всечестне отце Іоаннѣ... Тако-же и о дѣтѣх всечестности вашой прошу, чтобы без училищ не ваковали, да о том же и до жони моей писалемъ, чтобы оним уконтетованне харчевое и что надобно якихъ книжокъ купить или на обиходъ школьній не жаловала бы вспоможенія онимъ чинити всякое стараніе...»¹⁸⁸.

Бакуринський Леонтій Якович. Змінив на сотенній посаді батька, отримавши 13 квітня 1738 р. універсал графа Рум'янцева: «Роиской сотни сотняне при рекомендации Черниговского полку полковника, старшены полковой и сотников, подали нам генерал-аншефу (А. И. Румянцеву) за их сотнян роиских подписом, выборы на чин сотничества на место Якова Бакуринского, которой содержать оногo чина и звания к тому ж чин подлежащего, за старостию и дряхлостью действительно отправлять не может; а в оных выборах положены в кандидатах объявленного Якова Бакуринского, сын его Леонтий Бакуринский, хоружий сотни Роиской Стефан Шихуцкий и товариш оной же сотни, Николай Шихуцкий — мы генерал-аншеф с присудсвующими войсковой канцелярии членами, по общему усмотрению нашем, с представленных кандидатов полку Черниговского в сотню Роискую настоящим сотником пререченого Леонтия Бакуринского респектом радительных его прошлого 1737 г. под Очаковом служб [определяем]»¹⁸⁹.

Посаду сотника обіймав до 1760 р. За деякими відомостями, у 1742—1754 рр. сотницький уряд знову зайняв батько Леонтія Яків¹⁹⁰. Але, на нашу думку, мова йде про тимчасове перебування Якова Бакуринського на посаді наказного сотника. До виконання обов'язків Леонтій повернувся не пізніше 1747 р.¹⁹¹.

Використовував печатку: в овалному щиті — серце, увінчане хрестом і пробите шаблею та стрілою, над щитом — короноване забороло, з обох боків якого літери «L», «B», під щитом — літери «S», «R»¹⁹².

Круп'янський Яків Олексійович. Службу розпочав з 1750 р. у Київській полковій канцелярії підканцеляристом. У 1754 р. перейшов до Чернігівського полку і став полковим канцеляристом¹⁹³. 23 травня 1760 р. Круп'янський призначений сотником¹⁹⁴.

З огляду на те, що «в Ройской сотнѣ и нигде въ полку Чернѣговскомъ собственнаго своего дому и нималой части грунтовъ не имѣя, принужденъ въ чужихъ дворахъ жить съ крайнею нуждою», 11 квітня 1761 р. отримав ордер Чернігівської полкової канцелярії з дозволом «для тамошнѣго вашего поселения и снабдѣнія дому своѣго купить по добровольной продажи... довольно число грунтов»¹⁹⁵. І вже 27 травня 1761 р. придбав жилий двір у Ріпках у козаків Булашів за 27 рублів¹⁹⁶.

У січні 1769 р. на Круп'янського був накладений полковою канцелярією штраф і арешт «сидінням на пушці» за завдання образ сотникові Сахновському¹⁹⁷. В 1771 р. призначений осавулом полковим чернігівським.

Під час російсько-турецької війни 1768—1774 рр. кожного року перебував у походах. У 1775 р. розташовувався з командою «в прикрити старой Могилевской губернии на границе», а в 1776 р. «в содержании ж по границе от полковой стороны резерфних и форпостних команде». Мав підданих у Ріпках (5 душ), Голубичах (5), Даничах (4) і місті Козельці Київського полку (1)¹⁹⁸.

Нехасвський Іван. Службу розпочав у 1744 р. Сотенний осавул з 1761 р., значковий товариш з 1770 р., сотник ройський з 1771 р.¹⁹⁹. За даними В. Кривошеї, пізніше — прем'єр-майор у відставці (з 1783 р.), засідатель Городницького нижнього суду²⁰⁰.

Брав участь у російсько-турецькій війні 1768—1774 р., зокрема

при взятті міста Бендери. У 1780 р. перебував під військовим судом у Глухові. Мав підданих у м. Городні (5 душ)²⁰¹.

*** *** ***

У другій чверті XVIII ст. часто зустрічаємо наказних сотників. Імовірно, це пов'язано з постійними воєнними походами, коли сотника, що відбував у похід або якісь інші тривалі відрядження, підміняв сотник наказний. Про кількох наказних сотників маємо згадки і в Ройській сотні.

Янушкевич Іван. Розпочав службу при гетьмані Мазепі в Генеральній військовій канцелярії з 1703 р. У 1709 р. в поході під Полтаву при полковнику чернігівському в писарській посаді. В 1711 р. зимував разом із Полуботком у полку Лубенському, а потім у містечку Ірклієві. Навесні 1712 р. брав участь у поході під Кам'яний Затон. У 1713 р. разом з Полуботком ходив у похід під Київ, де закладали вал. Писар полковий чернігівський (1714, 1715). У 1716 і 1717 рр. перебував у Гадячі з Полуботком для охорони південних кордонів. У 1718 р. їздив до Петербурга як повний полковий писар, 20 січня 1719 р. отримав гетьманський універсал на цей чин. У 1721 р. із Полуботком був на каналних роботах, а в 1723 р. разом із ним виїхав у Петербург. У 1725 р. рішенням Сенату відпущений в Україну²⁰².

У Ройській сотні володів селом Велика Вісь та іншими дрібними маєтностями. На посаді наказного сотника згаданий 13 грудня 1725 р.²⁰³.

Шихуцький Микола Стефанович. Син колишнього сотника Стефана Шихуцького від другого шлюбу, народився в 1680 р.²⁰⁴. Як і всі інші Шихуцькі, мешкав у Петрушині.

Перебував у походах: «706 году в Полшѣ под Замостем, 707 у Печерском на работѣ, 708 за Сожем в Чериковѣ, 709 у Гомлю, 710 у Ирклѣевѣ, 711 в Каменном Затонѣ, 719 в Царичинѣ, 723 в Терку»²⁰⁵.

Отаман петрушинський (1708, 1711, 1729, 1730 рр.), наказний сотник ройський (жовтень 1727 р., жовтень — грудень 1733 р.²⁰⁶) і один з претендентів на сотенну посаду під час виборів 1738 р.²⁰⁷.

Федосов Артем Федосович. Родом із Роїща, син Федоса Артюшенка ²⁰⁸. Народився в 1685 р. ²⁰⁹ (хоча в 1761 р. записував «80 лѣтъ от роду» ²¹⁰). Службу розпочав у 1705 р. рядовим козаком ²¹¹. Перебував у походах: «706 в Полщѣ под Замустем, 707 у Печерском на работѣ, 708 за Сожем у Черековѣ, 709 у Гомлю, 710 у Ирклѣвѣ, 711 под Каменним Затоном, 713 у Києвѣ над Либедю, 716 у Смѣлой, 719 в Царичинѣ, 721 на каналѣ» ²¹².

Значковий товариш. Неодноразово обіймав посаду наказного сотника (1729, 1732, 1733, 1735, 1737, 1738, 1739 рр.). У 1759 р. подав прохання у полкову канцелярію про хворобу і отримав абшит.

Шихуцький Яків Миколайович. Син Шихуцького Миколи, народився в 1710 р. ²¹³.

Послужний список: «В 1734 и 1735 г. былъ командированъ съ Плясецаго форпоста, съ командой въ 50 человекъ козаковъ за сотника, при подполковникѣ Ревельскаго драгунскаго полка Максимѣ Кропозовѣ въ Польскій походъ; потомъ втеченіе четырехъ мѣсяцевъ былъ при крепости Царичанской; въ 1736 году былъ в Крымскомъ походѣ подъ командой черниговскаго полкового обозного Сангурскаго; въ ноябрѣ 1736 г. командированъ за сотника надъ козаками въ Кіевъ для дѣланія фортификаціонныхъ работъ, при которомъ находился по ноябрѣ 1738 г.; сотникъ наказной роисскій, 3 іюня 1738 г. отпущень на 1 мѣсяць въ домъ свой въ с. Петрушинѣ изъ Кіева; въ 1739 г., съ января по мартъ, былъ сотеннымъ командиром на разныхъ форпостах за г. Переяславом; въ апр. 1739 г. командированъ за сотника надъ 60 козаками въ Хотинскій походъ, въ которомъ находился до окончанія войны; въ 1740 г. отправленъ за сотенного командира на р. Бугъ на разграниченіе русской границы съ турецкимъ послом; съ 1741 г. — хоружій черниговской полковой артиллеріи; въ 1754 г. отвозиль денежную комиссарскую сумму въ 3900 рублей, собранную въ Черниговскомъ полку, въ 3-й компанейскій Чесноковъ полкъ, при 35 козакахъ, къ Лысой горѣ, въ заднѣпрскія мѣста; 14 іюня 1763 г. — есаулъ черниговской полковой артиллеріи; въ маѣ 1765 г. былъ въ отставкѣ» ²¹⁴.

Шихуцький Степан Тимофійович. Правнук роїського сотника Стефана Шихуцького. Його батько загинув на п'ятому році Сулацького походу (1729 р.?). Послужний список: «Въ службѣ съ 1725 г. хоружимъ

сотни Роисской на мѣсто отца; былъ въ походахъ: 1730 — на линіи, на урочищѣ Човновой, подъ командою черниговскаго полковника Богданова; въ 1733 г., по выступленіи в Польшскій походъ, возвращень съ сотником роисскимъ Бакуринскимъ изъ м. Бобовичъ, Стародубовскаго полка, командированъ къ Польской границѣ надъ козаками за сотника, и былъ въ командѣ полковника Кошелева въ м. Любечѣ три съ половиною года; въ 1737 г. — въ Очаковскомъ походѣ болѣе полу-года, въ командѣ генеральнаго обознаго Лизогуба; въ 1737 г. отдавалъ въ Кіевѣ выстатченныя съ Черниговскаго полка телѣги, сани и проч.; кандидатъ въ сотники роисскіе (апр. 1738 г.); съ 1738 г. находился на Днѣпровскихъ форпостахъ ниже Переяслава в теченіе трехъ лѣтъ и содержалъ команду надъ шестнадцатью редутами и козаками пяти полковъ, надсматривая за сотней подводъ, перевозившихъ государевы четверти муки и крупъ изъ Остерскаго въ Нѣжинскій магазинъ; въ 1741 и 1742 гг. отправлялъ по сотенному правленію указныя и челобитческія дѣла, а также представлялъ къ генеральному смотру въ Сосницу выборныхъ козаковъ; въ 1743 г. составлялъ ревизію двороваго числа въ Седневской и Городницкой сотняхъ; въ 1744 г. содержалъ форпостную команду, втеченіе года, изъ 313 выборныхъ козаковъ Черниговскаго полка въ м. Любѣчъ при маіорѣ Горностаевѣ; въ 1744 г. былъ за командира надъ выборными козаками Роисской сотни, посланными для встречи императрицы Елизаветы въ Кіевъ; въ 1745 г. собиралъ въ половинѣ Черниговскаго полка съ козаковъ и посполитыхъ чиновничьи и служительскія деньги; 2 октября 1747 г. получилъ на урядъ сотеннаго роисскаго хоружова указъ черниговской полковой канцеляріи; въ 1750 г. находился съ 23 выборными козаками и сотеннымъ знаменемъ въ Глуховѣ при выборѣ вольными голосами гетмана; въ 1751 г. съ командою и сотеннымъ знаменемъ былъ при встречѣ гетмана во время слѣдованія его въ Глуховъ; въ 1751 г. доправлялъ въ Седневской сотнѣ недоимочныя чиновничьи и служительскія деньги за 1740—1751 годы; въ 1752 г. съ командою козаковъ находился надъ р. Сожемъ „в береженіи маштовихъ колодъ“, при бунчуковомъ товарищѣ Тарновскомъ; въ 1754 г. сопровождалъ по Польской границѣ кіевскаго вице-губернатора Костырина и полковника Дебоскета; въ 1754 г. вмѣстѣ съ глуховскимъ мѣщаниномъ Никитой Борщемъ раздавалъ въ сотняхъ Полковой, Бѣлоусской, Слабин-

скої, Выбельскої, Березинскої, Менскої і Синявскої деньги за сѣно і соломю, взятыя для казенныхъ воловь; въ 1756 г., втеченіє полугода, находилсѣ у пограничной засѣкъ, въ командѣ черниговскаго полкового хоружаго Григоровича; въ 1756 г., в теченіє болѣе двухъ мѣсяцевъ, находилсѣ въ депутаціи въ Любечѣ при Казанскомъ полку, по дѣлу писаря слабинскаго Чернявскаго и любецкаго городничаго Бубельника съ прапорщикомъ Болховитинымъ; въ 1760 г. отвозилъ отъ черниговской полковой канцеляріи въ полковой комиссаріатъ, и полковому комиссару Ждановичу 932 р. 16 коп.; въ 1761 г. съ 15 козаками и одним куреннымъ атаманомъ находилсѣ болѣе года въ разѣздахъ отъ слободъ Добрянки и Радули и отъ границы за 30 верстъ, „в береженіи тайнаго за границу табака провозу“; въ 1763 г. находилсѣ, по требованію бунчуковаго товарища Фридрикевича, при описи и освидѣтельствваніи произведенныхъ въ сотнѣ Роисской работъ по Польской границѣ; 20 іюня 1764 г., будучи сотеннымъ роисскимъ хоружимъ, получилъ аттестатъ черниговской полковой канцеляріи; 10 августа 1781 г. — войсковою товарищъ при отставкѣ»²¹⁵.

Використовував печатку: плетінка, з обох боків якої літери «С», «Ш»²¹⁶. Можливо, раніше печатка належала його дідові, сотнику Стефанові Шихуцькому.

Бакуринський Василь Федорович. Значковий товариш, двоюрідний брат Леонтія Бакуринського. Після смерті останнього навесні 1760 р. певний час виконував обов'язки сотника («за сотника правящий») до офіційного призначення наступника (27.05.1760²¹⁷; 27.06.1760²¹⁸).

Використовував печатку: лук з напнутою стрілою вістряв угору, навколо рослинний орнамент²¹⁹.

Можливо, в 1742 р. посаду наказного сотника обіймав також Яків Бакуринський, колишній сотник.

А в цілому маємо практично повний список ройських сотників за весь період існування сотні. Можливо, нові документи допоможуть уточнити роки сотництва окремих осіб, проте поява у колі сотників нових постатей малоімовірна.

*** *** ***

Сотенна старшина

А от щодо сотенної старшини прогалин куди більше.

Наведені нижче списки також укладено на основі узагальнених реєстрів В. Кривошеї²²⁰, але вони містять суттєві доповнення, щодо яких у кожному випадку зроблено окремі застереження.

ОТАМАНИ:

Коробка Лаврін (?—1694.08.—?) — імовірно, козак села Роїща, оскільки Коробки мешкали в Роїщі не одне століття. В ревізії 1747 р. згадано виборних козаків Івана та Семена Лавріновичів Коробок. В одному дворі з першим проживала мати Наталія Коробчиха²²¹;

Куделя Хома (?—1703—?) — козак села Халявина. Імовірно, помер до 1740 р., коли в компуті були згадані виборні козаки Ісак Куделя (70 років) з дітьми, Роман Куделя (80 років) з дітьми, Васка Куделя (60 років) з дітьми і його брат Дем'ян Куделя (50 років)²²². Можливо, доводився батьком комусь із них;

Федосов Артем Федосович (1739, нак.) — наказний сотник ройський у 1729—1739 рр. (з перервами);

Кульгейка Петро (?—1743—?)²²³ — виборний козак села Голубичі, народився в 1680 р.²²⁴. Був у походах «1705 под Любаром, 721 на каналной работѣ»²²⁵;

Далинський Герасим Лук'янович (?—1756.06.—?)²²⁶ — козак села Роїще, народився в 1710 р.²²⁷. Отаман куреня Ройського в 1758²²⁸, 1759²²⁹ рр.;

Рашко Василь Єлисейович (1761.15.02.—1774.10.—?)²³⁰ — правнук сотника Фоми Раценка²³¹, в 1782 р. мешкав у Петрушині²³². Використовував печатку: в овальному щиті літери — «В», «Р», над ним короноване забороло, навколо рослинний орнамент²³³;

Фасовець (Фасовський) Степан Іванович (1768—1774.05.²³⁴—?) — військовий товариш, мешкав, очевидно, в Осняках, де розташовувався жилий двір²³⁵;

Шихуцький Іван Степанович, молодший (1774.05.—1782) — син (від другого шлюбу) наказного сотника і сотенного хорунжого Степана Тимофійовича. Службу розпочав у 1769 р. канцеляристом Чернігівського гродського суду;

Шихуцький Самійло Іванович (1781—?) — син Івана Степановича молодшого, службу розпочав у 1774 р. канцеляристом Чернігівського гродського суду.

ПИСАРІ:

Деренковський Михайло (?—1725—?) — в ревізії 1740 р. за ним показано жилий двір у селі Халявині ²³⁶;

Федосов Яків Артемович (?—1732 ²³⁷—1739 ²³⁸—1741.11.—?) — син значкового товариша Артема Федосова. Народився прибіл. в 1715 р. ²³⁹. Службу розпочав у 1734 р., був у польському поході, потім на Дніпрі. З 1741 р. був при полковій канцелярії, значковий товариш ²⁴⁰;

Никифоров Іван (?—1738.04.—1750—? ²⁴¹) — в ревізії 1750 р. за ним показано жилий двір у Ріпках ²⁴². Імовірно, обіймав посаду писаря з перервами (зокрема, згадується у травні 1742 ²⁴³ та червні 1747 ²⁴⁴ рр.);

Філіповський Юхим (?—1743 ²⁴⁵—1746—?) — в ревізіях за ним показано жилий двір у Гусинці (1747 — абшитований військовий канцелярист ²⁴⁶, 1750 — абшитований військовий товариш ²⁴⁷);

Іванов Онисим (?—1754.12.—?) ²⁴⁸ — в ревізії 1747 р. за ним показано жилий двір у Ріпках ²⁴⁹, а в 1750 р. — приїжджий двір у Вербичах ²⁵⁰;

Доморка Михайло (?—1755 ²⁵¹—1759.08. ²⁵²—?) — у 1768—1763 рр. отаман городовий чернігівський. У 1756 р. на нього скаржився в Чернігівський полковий суд підканцелярист Петро Кульгейка за утримання під вартою ²⁵³;

Маслаковець Мартин (1759.10. ²⁵⁴—1777.02. ²⁵⁵—?) — імовірно, походить із козацької родини Маслаків у селі Маслаківці (таке прізвище мали всі тамтешні козаки); службу розпочав у 1755 р. полковим канцеляристом. Абшитований у 1787 р. військовим товаришем. Мав підданих у Маслаківці, Гусинці і Голубичах. Використовував печатки: вензель-плетінка під короною, навколо — рослинний орнамент (1774) ²⁵⁶; вершник на здибленому коні, озброєний шаблею (1777) ²⁵⁷;

Зубок Іван (1777—1779) — можливо, козак із Халявина, оскільки саме там мешкали відомі за ревізіями козацькі родини Зубків ²⁵⁸;

Маслаковець Федір (1779—1780—?) ²⁵⁹ — певно, ще один виходець із села Маслаківки. Можливо, брат Маслаковця Мартина.

ОСАВУЛИ:

Шовкун Юско (?—1724—?) — козак села Велика Вісь. У «сказках о службах» 1724 р. про нього записано: «асаул, был в походах 1689 году под Перекопом, 1688 под Самарою, 1692 под Паланкою, 1695 под Казикерменом, 701 на Ижорѣ под Орѣшком. А послѣ тих поход. служил под шопу нѣскольکو лѣт»²⁶⁰;

Соколовський Михайло (?—1724—1725—?) — козак села Ріпки. Був у походах «1705 под Любаром, 17[0]6 у Полци роковал, 707 як Печерськую фор: роблено, 709 у Гомлю стоял, 711 под Каменним Затонном, 713 у Києвѣ над Либедю, 719 в Царичинѣ, 723 на Коломаку»²⁶¹. В ревізії 1732 р. записаний серед сотенної старшини як «городничий»²⁶², а вже в 1738 р. в Ріпках згадується вдова «Анна Соколиха»²⁶³;

Мокій Ілля (?—1732—?)²⁶⁴;

Шупляк Іван (?—1737—?)²⁶⁵ — виборний козак села Сибереж, народився в 1700²⁶⁶ або в 1707 р.²⁶⁷. Згадується в ревізіях 1732²⁶⁸, 1738²⁶⁹, 1739²⁷⁰, 1740²⁷¹, 1741²⁷², 1743²⁷³, 1755²⁷⁴ рр.;

Барабаш Федір (?—1738.04.²⁷⁵—1738.08.²⁷⁶—1741.11.²⁷⁷—1750²⁷⁸—?) — мешкав у селі Стасях, народився в 1710 р.²⁷⁹ Мав старшого брата Тимоха (1689 р. н.)²⁸⁰. За Федором записано жилий двір у Стасях у 1747²⁸¹ та 1750²⁸² рр.

Красковський Яків (?—1739²⁸³—1741—?) — син сотника Білоуської сотні Михайла Красковського. Службу розпочав у 1739 р. Мешкав у селі Роїще. Бунчуковий товариш, помер 1782 р.²⁸⁴;

Коробка Самійло (?—1755—?)²⁸⁵;

Шихуцький Яким Пархомович (?—1759.01.—?) — правнук сотника Степана Шихуцького, отаман петрушинський в 1757, 1758, 1765 рр. Використовував печатку: стилізована квітка, з боків літери — «І», «Г», «К», «Б»²⁸⁶;

Нехасівський Іван (1761—1770) — сотник ройський в 1771—1782 рр.;

Терехно Степан Дмитрович (1768—1777) — походив із козацько-старшинської родини села Роїща. Його дід — Корній Таращенко (військову службу розпочав походом під Чигирин у 1678 р., отаман ройський у 1724 р.²⁸⁷), батько — виборний козак Дмитро Терещенко (з 1738 р. — Терехно²⁸⁸). Степан розпочав службу в 1755 р. Воював проти турків у російсько-турецькій війні 1768—1774 рр. (походи 1769, 1770, 1773, 1774 рр.), значковий товариш;

Шихуцький Парфен Мойсейович (?—1781.05.—?) — службу розпочав у 1771 р., брав участь у взятті Кінбурна під час російсько-турецької війни. В 1787 р. корнет у відставці. Спільно з братом Федором йому належало 34 посполитих у Петрушині ²⁸⁹.

ХОРУНЖІ:

Шихуцький Тимофій Семенович (?—1725—?) — онук сотника Степана Шихуцького, «четыре года былъ въ Сулацкомъ походѣ, гдѣ и умеръ» (1729 р.?) ²⁹⁰;

Шихуцький Семен Степанович (?—1732 ²⁹¹—1734.03.—?) — значковий товариш (роки життя 1670—1745), старший син сотника Степана Шихуцького;

Шихуцький Степан Тимофійович (1725—1766) — сотник наказний у 1741, 1747 рр.;

Маслаковець Федір (1765.06.—1769);

Нехаєвський Лев Іванович (1769—1774) — син сотника Івана Нехаєвського. Службу розпочав у 1766 р., значковий товариш ²⁹²;

Карпенко Василь (?—1780.02.—?) ²⁹³ — виборний козак села Петрушина. Пізніше Карпенки отримали дворянство, але як Карпинські ²⁹⁴. Використовував печатку: в картуші під короною — вензель, навколо картуша — прапори, барабан (відомо 4 відбитки за період 1780—1794 рр.; однак у 1793 р. використав печатку з іншим зображенням: плетінка, з обох боків якої літери «С», «Ш») ²⁹⁵.

Велігорський Петро Мойсейович (?—1782.04.—?) ²⁹⁶ — виборний козак хутора Чепігівки (Стигунків).

Населені пункти Ройської сотні

На середину XVIII ст. до складу Ройської сотні входили:

с. Буянки, с. Велика Вісь, д. Вербичі, сл. Вербівка, х. Вир, д. Глиненка, с. Голубичі, х. Голущин млин, д. Горностаївка, д. Грабів, д. Гусинка, с. Гучин, х. Гута Откильницька, с. Даничі, сл. Добрянка, д. Задеріївка, с. Звиничів, д. Каменські, д. Киселівка, х. Киселевозаймищська гута, д. Клубівка, Лизунова рудня, д. Маслаківка, д. Мойсеївка, д. Нова Папірня, д. Осняки, с. Петрушин, д. Пилипча, д. Пізнопали, д. Плехтіївка, сл. Постовбицька, д. Постовбиця, с. Ріпки, с. Роїще, д. Ройська Слобода, Рудня Стара Яриловицька, Рудня Яриловицька, д. Свинопухи, д. Седелювка, с. Сибереж, д. Стара Папірня, д. Старі Яриловичі, д. Стасі, д. Строївка, д. Суслівка, д. Футір, с. Холявин, с. Церковищі, д. Чепигівка (Стигунки), х. Чудівка, д. Ямище, Яриловицький Святомиколаївський скиток, с. Яриловичі.

Нижче подаємо відомості про всі населені пункти Ройської сотні часів козаччини. Вони упорядковані за такою схемою:

- назва (як вона писалася в документах XVIII ст., сучасний варіант подано в дужках, там само вказано територіальну належність),
- географічне розташування,
- історична довідка,
- власники населених пунктів (перелічено всі гетьманські універсали та царські грамоти про надання поселень або окремих дворів, а також затвердження надань),
- найчисленніші козацькі родини,
- перелік козацьких отаманів (у разі наявності таких відомостей), дворів козацької старшини, приїжджих дворів, церков, шкіл, шпиталів, шинків, млинів,
- кількість козацьких та посполитих дворів.

Відомості про кількість дворів підраховано за такими джерелами:

1713 — ревізія посполитих Чернігівського полку²⁹⁷;

1724 — «сказки о службах»²⁹⁸;

1729 — ревізія посполитих Чернігівського полку²⁹⁹;

1732 — ревізія Чернігівського полку³⁰⁰;

1738 — ревізія Чернігівського полку³⁰¹;

1739 — ревізія Чернігівського полку³⁰²;

- 1740 — ревізія Чернігівського полку ³⁰³;
 1741 — ревізія Чернігівського полку ³⁰⁴;
 1743 — ревізія Чернігівського полку ³⁰⁵;
 1747 — ревізія Чернігівського полку ³⁰⁶;
 1750 — ревізія Чернігівського полку ³⁰⁷;
 1753 — податковий реєстр Ройської сотні ³⁰⁸;
 1755 — ревізія Чернігівського полку ³⁰⁹;
 1764 — ревізія Чернігівського полку ³¹⁰;
 1767 — Рум'янцевський опис Малоросії ³¹¹;
 1781 — опис Чернігівського намісництва ³¹².

У разі використання інших джерел вони зазначені окремо.

*** *** ***

БУЯНКИ (нині Вишневської сільради Ріпкинського району ³¹³) при річці Дулепі.

Село «раздѣляется рѣчкою подъ названіемъ Дулѣпы, которая имѣетъ свое теченіе только въ первыя недѣли весны и впадаетъ въ болото Замглай, начало же свое получаетъ изъ нѣсколькихъ полевыхъ равнинъ или ровчаковъ отъ м. Рѣпокъ до с. Буянокъ; а въ прочія времена года совершенно высыхаєтъ» ³¹⁴.

«Расположено на болѣе низкой полосѣ земли», на півночі і сході упираючись у болото Замглай ³¹⁵. Через Буянки проходила дорога з Сосниці, Березни і Седнева на Мінськ. Філарет Гумілевський переповідає легенди від місцевих старожилів, які походження назви села пов'язують із ватагами розбійників, що зупиняли і грабували проїжджих у цій місцевості ³¹⁶.

За П. Кулаковським, Буянки розташовані на території ланових волок, на які були осаджені шляхтичі для оборони Чернігівського замку ³¹⁷.

О. Лазаревський помилково вважав, що згадане в люстрації 1616 р. «seliszcze Dulip» (селище Дуліп), належне любецьким боярам Пушкаренкам, є нічим іншим, як старою назвою Буянок ³¹⁸.

Цьому суперечить згадка «Боянтцов» як чернігівського поселення на північно-західному кордоні Любеча і Чернігова в «Пам'яті» 1527 р. ³¹⁹. Ще П. Клепатський ідентифікував «Боянци» з Буянками ³²⁰, що й відобразив на картосхемі ³²¹.

Цілком узгоджується з цими відомостями заповіт новгород-сіверського шляхтича Олександра Колчицького від 6 березня 1667 р., яким він заповів Єлецькому монастиреві в Чернігові і чернігівському єпископові Лазарю Барановичу с. Буянки, придбані «презь брата моего Христофора Колчицкаго у шляхетне уроженаго пана Михаила Пироцкого», який «маючи правомъ сътаровѣчнымъ державную отъ ясне велможнаго князя Гаштолда, аже право тоє през военно крвое замѣшаней немоглоса задержати»³²².

Оскільки Ольбрехт Гаштольд відомий як власник Любеча у 1471—1542 рр. (з перервами)³²³, то заснування Буянок можна віднести до другої половини XV ст. Відтак приватне володіння Пироцьких мало перебувати за межами ланових волок. Разом з тим складається враження, що реальні права на володіння селом Колчицькі втратили ще в часи Національно-визвольної війни. Зокрема, універсалом від 26 червня 1656 р. гетьман Б. Хмельницький затвердив Буянки за Юрієм Бакуринським³²⁴. Та й у власності Єлецького монастиря село ніколи не значилося.

Надалі Буянки від Бакуринських перейшли до значкового Стефана Сташевського. У доньки останнього (за чоловіком — Лежинська) канцелярист Генеральної військової канцелярії Пантелеймон Радич купив один двір, потім осадив тут кількох підсусідків і випросив універсал на всіх буянківських селян спочатку в І. Самойловича, а пізніше — царську грамоту (1687). Підтвердні універсали і грамоти Пантелеймонові Радичу на Буянки: гетьмана Івана Мазепи (25.08.1687), царів Івана та Петра Олексійовичів (3.03.1690), гетьмана Івана Скоропадського (24.09.1709)³²⁵. Пізніше селом володіли син Пантелеймона Іван та онук Михайло. Від Радичів у середині XVIII ст. Буянки перейшли до бунчукового товариша Петра Григоровича.

Основні козацькі родини³²⁶: Завацькі, Зенченки, Ященки.

Двори козацької старшини: військового товариша Микити Райпольського (1740³²⁷, 1741³²⁸), Івана Райпольського (1755)³²⁹, військового канцеляриста Павла Тодоровського (1747³³⁰, 1750³³¹, 1755 — померлого³³²).

Церква архистратига Михаїла. Її спорудження пов'язують із Пантелеймоном Радичем³³³. «При оной колоколя старая деревяная» (1767)³³⁴.

Школа (1732³³⁵, 1740³³⁶, 1741³³⁷, 1747³³⁸, 1750³³⁹, 1755³⁴⁰, 1767 — «школьная изба... вь оной живеть дячокъ»³⁴¹).

Шпиталь (1740 — «пусть»³⁴², 1741³⁴³, 1747³⁴⁴, 1750³⁴⁵).

Шинки: військового канцеляриста Павла Тодоровського (1747)³⁴⁶, отамана постовбицького Йосипа Кульгейки (1750)³⁴⁷.

Млин-вешняк «о одномъ колѣ» (1726)³⁴⁸, на рівчаку військового товариша Микити Райпольського, «который нынѣ за неимуществомъ воды запустел и впустѣ состоитъ» (1742)³⁴⁹.

Власники посполитих у 1755 р.: вдова військового канцеляриста Олена Тодоровська (22 двори), отаман постовбицький Йосип Кульгейка (1 двір), значковий товариш Фома Мокієв (2 двори)³⁵⁰. У 1767 р. власником посполитих виступає лише бунчуковий Петро Григорович (23 двори)³⁵¹.

За ревізією 1782 р. у Буянках мешкало козаків: виборних — 27 осіб чоловічої статі і 17 жіночої, підпомічників — відповідно 24 і 24³⁵².

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		18
1724	2	
1729		19 (22)
1732	5	20
1738	5	9
1739	4	5
1740	5	
1741	5	10
1743	5	1
1747	4	14
1750	3	20
1753		31
1755	3	25
1764	3	15
1767	2	23

ВЕЛИКА ВІСЬ (нині Ріпкинського району, центр сільради).

«По косогору, на високомъ мѣстѣ, близь болота, прозиваѣмого Свинь»³⁵³.

За Ю. Виноградським, назва «Велика Вєсь» означає «велике село»³⁵⁴.

Поселення над витоками Стрижня³⁵⁵ виникло ще в литовську добу і згадується в «Пам'яті» 1527 р. («село городовое, домов 20 было») разом із селом Мала Вісь («на рѣце Свинь, село городовое, домов 30 было») ³⁵⁶. У другій половині XVI ст. Велика Вісь належала любецьким зем'янам Пироцьким, які в 1609 р. уступили її Миколі Бакуринському³⁵⁷.

6 березня 1625 р. король Сигізмунд III видав привілей на осадження козацької хоругви на великовіських грунтах³⁵⁸. Ще наприкінці 1633 р. селища Велика і Мала Вісі являли собою пустки, якщо не брати до уваги окремі спроби представників ланової шляхти загосподарювати свої наділи³⁵⁹. Політична нестабільність, викликана майже безперервними московсько-литовськими війнами впродовж усього XVI ст., а також Смута початку XVII ст. на Московщині вкрай негативно позначились на поселеннях чернігівської округи. Майже півтора століття вони постійно перебували під загрозою знищення і час від часу безлюдніли і запусівали, відроджуючись щойно воєнна загроза минала. Проте для деяких поселень таке тривале лихоліття виявилось фатальним — Мала Вісь у подальшому так і не відродилася. За наступні майже 400 років зникли будь-які сліди колишнього поселення. І сьогодні лише окремі місцеві старожили невпевнено локалізують Малу Вісь між селами Велика Вісь та Чепигівка (південна околиця сучасного Новоукраїнського Ріпкинського району), ближче до першого і до болота Замглай (за іншими даними – між Великою Віссю та Осняками).

Велика Вісь залишалася не осадженою до кінця 1630-х років. Більше того, хоча Великовіські ґрунти і становили серцевину ланових наділів козацької хоругви, однак, як можемо припустити, відродження села відбулося значною мірою внаслідок колонізаційної хвилі чернігівських міщан. Так, 12 травня 1664 р. гетьманським універсалом Івана Брюховецького нагадувалося про збереження за громадами селищ Велика Вісь, Халявин та інших давнього обов'язку виконувати повинності в м. Чернігові та сплачувати податки до міської скарбниці³⁶⁰.

Універсалом від 26 червня 1656 р. Б. Хмельницький пішов назустріч побажанням Юрія Бакуринського і затвердив за ним колишні батьківські володіння, серед яких згадувалась і Велика Вісь³⁶¹. Однак за Бакуринськими село не закріпилось: вони ще в часи польського панування (1618—1648 рр.) не доклали жодних зусиль до відновлення поселення і тепер поводитися пасивно.

І вже за чернігівського полковника Василя Борковського (1672—1685) Велика Вісь, як пригадували старожили при укладанні Генерального слідства про маєтності (1729—1730 рр.), належало на ранг полковника³⁶². Надалі Борковський передав село значковому товаришеві Ворошилі, потім полковому обозному Леску, значковому коза-

кові Заборовському, полковому обозному Байдаку. Полковник Юхим Лизогуб надав Велику Вісь осавулові полковому Василеві Устимовичу (26.01.1689)³⁶³. Підтвердний універсал Іван Мазепа видав 10 травня 1690 р.³⁶⁴. Далі селом володів зять останнього значковий козак Семен Наумович. По смерті Наумовича селом володів полковник Павло Полуботок, а в 1716 р. передав значковому Іванові Янушкевичу³⁶⁵. Підтвердні універсали Янушкевичу на Велику Вісь: гетьманів Івана Скоропадського (13.05.1716)³⁶⁶, Данила Апостола (25.10.1728)³⁶⁷.

31 травня 1717 р. знатний військовий товариш Іван Мокрієвич отримав універсал гетьмана Івана Скоропадського на «особливій дворь» у селі Велика Вісь³⁶⁸.

У 1740 р. розпочалась тривала судова суперечка за право володіння селом Велика Вісь між колишнім полковим писарем Іваном Янушкевичем і генеральним хорунжим Миколою Ханенком та військовим товаришем Миколою Соколовським³⁶⁹. Суд узяв сторону Соколовського, проте Янушкевич не відступився і, як здається, після кількох судових процесів (1740³⁷⁰, 1741—1742³⁷¹, 1744—1746³⁷², 1766³⁷³ рр.) довів свої права. Від Янушкевича Велика Вісь перейшла до зятя Якова Красковського, який згадувався як власник села ще в 1760 р.³⁷⁴.

Основні козацькі родини: Жовніри, Мішури, Демченки, Велігорські, Шрамченки, Мелюки.

Отамани: Демченко Клим (1724)³⁷⁵, Жовнір Герасим (1747³⁷⁶, 1750³⁷⁷, 1755³⁷⁸).

Приїжджі двори: абшитованого писаря полкового Івана Янушкевича (1741³⁷⁹, 1747³⁸⁰, 1750³⁸¹, 1755³⁸²), значкового Петра Федосова (1755)³⁸³, військового товариша Якова Красковського (1767 — уступлений тестем Іваном Янушкевичем 11 травня 1760 р.)³⁸⁴.

Церква Покрови Богородиці. «Деревяная, зь однимъ прѣстоломъ... без оградь»³⁸⁵.

Школа (1732³⁸⁶, 1740 — «въ оной дячокъ»³⁸⁷, 1741³⁸⁸, 1750³⁸⁹, 1767 — «школьная изба... въ оной живѣтъ дячокъ»³⁹⁰).

Шпиталь (1732³⁹¹, 1740 — «въ ономъ старецъ хромій»³⁹², 1741³⁹³).

Шинки: значкового Івана Янушкевича (1732³⁹⁴, 1741³⁹⁵), військового канцеляриста Соколовського (1740³⁹⁶, 1750³⁹⁷), Івана Мокрієвича (1741³⁹⁸).

Власники посполитих у 1755 р.: абшитований писар полковий Іван Янушкевич (13 дворів), бунчуковий товариш Йосип Рашевський

(1 двір)³⁹⁹. У 1767 р. власником посполитих виступає лише військовий товариш Яків Красковський (7 дворів)⁴⁰⁰.

За ревізією 1782 р. у Великій Вісі мешкало козаків: виборних — 48 осіб чоловічої статі і 43 жіночої, підпомічників — відповідно 169 і 175, значкових товаришів і старшинських дітей — 2 і 1⁴⁰¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		10
1724	26	
1729		14
1732	37	10
1738	29	6
1739	33	9
1740	35	8
1741	32	8
1743	27	10
1747	26	13
1750	24	13
1753		12
1755	30	14
1764	30	17
1767	32	7

ВЕРБИЧІ (нині Ріпкинського району, центр сільради).

«На ровномъ мѣстѣ, при оной рѣчки никакой нѣтъ»⁴⁰².

Село Вербічі існувало на території ланових наділів у 1640-х рр.⁴⁰³. У травні 1657 р. Богдан Хмельницький відновив права військового товариша Павла Ярмултовського на село, втрачене, очевидно, в ході Національно-визвольної війни: «приворочаемъ село его власное, Вербичи названное»⁴⁰⁴. А в 1667 р. Павло Ярмултовський отримав «випис» із Чернігівської «съезжей избы» від стольника Кирила Хлопова на володіння Вербичами⁴⁰⁵. Старожили села на час проведення Генерального слідства про маєтності у 1729—1730 рр. ще пам'ятали, що П. Ярмултовський після «лядської війни» одружився на шляхтянці, спадкоємиці Вербич, а згодом отримав універсал Б. Хмельницького (1657)⁴⁰⁶. Проте 2 березня 1670 р. гетьман Дем'ян Многогрішний, підтверджуючи права на Вербічі вдові Мар'яні Ярмултовській, згадує «славной памяти небожчика Павла Ярмултовского» та «власніе его грунта отческіе»⁴⁰⁷. Підтвердні універсали на Вербічі: полковника Якова Лизогуба — обивательці чернігівській Мар'яні Ярмул-

товській (27.10.1687)⁴⁰⁸, гетьмана Івана Мазепи — Мар'ї Ярмолтовській та її онукові Павлові Ворошилі, синові зятя Петра Ворошили (11.09.1688)⁴⁰⁹, а також Павлові Ворошилі «въ подтвржденіе его владѣтельныхъ правъ» (2.08.1697)⁴¹⁰. А 1 січня 1709 р. Іван Скоропадський надав підтвердний універсал осиротілим дітям покійного Павла Ворошили та їх опікунці пані Івановій Забіліній⁴¹¹. На час проведення Генерального слідства про маєтності Вербичами володів зять Ворошили значковий Яків Іллін⁴¹².

Основні козацькі родини: Давиденки, Королі, Самоненки.

Двори козацької старшини: значкового Якова Чирви (1740⁴¹³, 1741⁴¹⁴, 1747⁴¹⁵, 1750⁴¹⁶, 1755⁴¹⁷), вдови Якова Чирви Анастасії (1767)⁴¹⁸, значкового Григорія Самойловича (1740⁴¹⁹, 1741⁴²⁰), значкового Петра Самойловича (1747⁴²¹, 1750⁴²², 1755⁴²³), полкового канцеляриста Юхима Йозефовича (1740⁴²⁴, 1741⁴²⁵, 1747⁴²⁶, 1750⁴²⁷, 1755⁴²⁸), вдови значкової Марії Пашковської (1741⁴²⁹, 1747⁴³⁰, 1750⁴³¹, 1755⁴³²), возного сотні Білоуської Петра Йозефовича (1767)⁴³³.

Приїжджий двір канцеляриста сотенного Онисима Іванова (1750)⁴³⁴.

Шинки: сотника Леонтія Бакуринського (1750)⁴³⁵, значкового Фоми Мокієва (1750)⁴³⁶.

Млин на р. Вербичах «объ одномъ коле мучномъ»⁴³⁷.

У 1764 р. згадується окрема «слобода Вербицкая»⁴³⁸. А в ній у 1767 р. — «приезжий дворикъ» райці Чернігівського магістрату Івана Санковського, побудований «мною самим на пустовскомъ огородѣ Хвескувскомъ», уступленому тестем Юхимом Йозефовичем 25 березня 1753 р.⁴³⁹

Власники посполитих у 1755 р.: сотник Леонтій Бакуринський (8 дворів), значковий товариш Яків Чирва (4 двори)⁴⁴⁰. У 1767 р. власницею посполитих виступає лише вдова сотника Леонтія Бакуринського (15 дворів)⁴⁴¹.

За ревізією 1782 р. у Вербичах мешкало козаків: виборних — 53 особи чоловічої статі і 58 жіночої, підпомічників — відповідно 3 і 3⁴⁴².

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		21
1724	5	
1729		19 (30)
1732	4	34
1738	6	21

1739	7	17
1740	7	23
1741	7	10
1743	8	24
1747	7	21
1750	5	18
1753		22
1755	7	12
1764	4 (без виборних)	26
1767	9	15

ВЕРБІВКА (нині Добрянської сільради Ріпкинського району).

Слобода при болоті Бобовому. Поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст.⁴⁴³. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві⁴⁴⁴.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1753		9
1755		26
1764		26
1767		12

ВИР (нині Клубівської сільради Ріпкинського району) на річці Вир.

У 1732 р. згадується як хутір сотника Якова Бакуринського⁴⁴⁵. Можливо, ним і поселений. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Приїжджі двори: абшитованого сотника Якова Бакуринського (1743)⁴⁴⁶, сотника Леонтія Бакуринського (1741⁴⁴⁷, 1747⁴⁴⁸, 1750⁴⁴⁹, 1755⁴⁵⁰).

Посполиті належали сотникові Якову Бакуринському⁴⁵¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1738		3
1739		2
1740		4
1741		4
1753		3

ГЛИНЕНКА (нині Ріпкинської селищної ради Ріпкинського району) при річці Глинянці.

Назва вказує на поклади глини біля села⁴⁵².

У 1732 р. згадується як хутір значкового Семена Красовського⁴⁵³, у 1767 р. — володіння значкового Філімона Богдановича⁴⁵⁴. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Приїжджі двори: значкового Івана Фасовського (1741)⁴⁵⁵, значкового Філімона Богдановича (1750)⁴⁵⁶.

Млин «о одномъ колѣ мучномъ» значкового Філімона Богдановича (1742)⁴⁵⁷.

Посполиті належали значковому товаришеві Філімону Богдановичу⁴⁵⁸.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1740		3
1741		1
1747		2
1750		2
1753		5
1755		4
1764		11

ГОЛУБИЧІ (нині Ріпкинського району, центр сільради) при річці Вир (в описі 1767 р. — «при рѣчкѣ Свинѣ») ⁴⁵⁹.

За Ю. Виноградським назва походить від першопоселенця на прізвище Голуб ⁴⁶⁰. Однак є підстави вважати, що Голубичі поселені в XVI ст. любецькими зем'янами Пироцькими, які надалі розділились на три роди — Глібовичів, Даничів і Репчичів. Усі разом вони володіли берегом р. Гусинки до XVII ст., коли стали розпродувати свої землі полякам. За Пироцькими Голубичі залишались до самої Національно-визвольної війни. Пізніше, за гетьмана Д. Многогрішного, власниками частини Голубичів виступають значковий козак Стефан Сташевський, зять його, також значковий козак Михайло Лежинський. Лежинського змінив значковий Василь Селицький, а останнього — значковий товариш Іван Уласович (Чечель) ⁴⁶¹ (універсал чернігівського полковника Василя Борковського 1672 р. ⁴⁶²). Підтвердні універсали чернігівських полковників Іванові Уласовичу (Чечелю) на 18 посполитих у Голубичах: Григорія Самойловича (12.08.1686) ⁴⁶³, Якова Лизогуба (30.03.1688) ⁴⁶⁴. По смерті останнього І. Мазепа додатково надав полковому сотникові Уласовичу належні Якову Лизогубу 9 посполитих у Голубичах (28.04.1699) ⁴⁶⁵. Підтвердний універсал чернігівський полковник Юхим Лизогуб надав 7 травня 1699 р. ⁴⁶⁶. Надалі цією частиною села володів онук Уласовича, полковий хорунжий Марко Чечель (універсал Івана Скоропадського 12.01.1710) ⁴⁶⁷. У 1734 р. писар полкового суду Григорій Максимович отримав підтвердження на раніше погнену ним половину Голубичів ⁴⁶⁸.

Іншою частиною Голубичів володіли Даничі, а потім вона перейшла до Кіндрата Шаршановського, що одружився на одній із сестер Даничів («лист» Северина Данича і його дружини Авдотії Томилковичовни від 8.06.1652 р. про уступку ґрунту даницького «в ключе Любецком» зятєві Кіндрату Шаршановичу і сестрі рідній Оксинії Даничовні Шаршановичовій)⁴⁶⁹.

Духовними заповітами Кіндрата Шаршановича (1691 р.)⁴⁷⁰ та його дружини Оксинії (1693 р.)⁴⁷¹ всі маєтності родини було поділено на три частини між синами Юхимом, Романом та Іваном⁴⁷². Пізніше значковий товариш Іван Кіндратович Шаршановський отримав універсали І. Мазепи на закріплення за ним п'яти тяглих людей (25.04.1707)⁴⁷³, а потім ще чотирьох, що оселилися на його ґрунтах (19.12.1695)⁴⁷⁴, а Юхим Кіндратович Шаршановський — підтвердний універсал Д. Апостола на п'ять селянських дворів у Голубичах (1728)⁴⁷⁵.

Крім того, чернігівський полковник Яків Лизогуб дозволив оселити кілька підсусідків у Голубичах військовому товаришеві Петру Стефановичу (5.09.1693)⁴⁷⁶. Підтвердні універсали сотникові ройському Петру Стефановичу на підсусідків у Голубичах: чернігівських полковників Юхима Лизогуба (23.08.1699)⁴⁷⁷, Павла Полуботка (27.05.1707)⁴⁷⁸, гетьмана Івана Мазепи (1.10.1707)⁴⁷⁹.

Основні козацькі родини: Мокеї, Кульгейки, Гломозди.

Отамани: Кульгейко Єсип (1750⁴⁸⁰, 1755⁴⁸¹), Шило Матвій (1758⁴⁸², 1763⁴⁸³, 1764⁴⁸⁴).

Двори козацької старшини: значкового Фоми Мокієва (1740⁴⁸⁵, 1741⁴⁸⁶, 1747⁴⁸⁷, 1750⁴⁸⁸, 1755⁴⁸⁹), значкового Юхима Шаршановського (1740⁴⁹⁰, 1741⁴⁹¹, 1747⁴⁹², 1750⁴⁹³, 1755⁴⁹⁴, 1767⁴⁹⁵), вдови значкового Івана Чечеля (1740⁴⁹⁶), значкового Івана Чечеля (1755)⁴⁹⁷, значкового Стефана Деренковського (1747)⁴⁹⁸, протопопа чернігівського Григорія Максимовича (1767)⁴⁹⁹, вдови возного сотенного Андрія Чечеля Марії (1767)⁵⁰⁰, військового товариша Андрія Бакуринського (1767 — куплений 28.02.1751 у міщанки чернігівської)⁵⁰¹.

Приїжджі двори: протопопа чернігівського Григорія Максимовича (1740⁵⁰², 1741⁵⁰³, 1747⁵⁰⁴, 1750⁵⁰⁵, 1755⁵⁰⁶), вдови значкового Івана Чечеля (1741)⁵⁰⁷, сина значкового Андрія Івановича Чечеля (1750)⁵⁰⁸.

Церква Покрови Богородиці.

Школа (1740⁵⁰⁹, 1741⁵¹⁰, 1747⁵¹¹).

Шпиталь (1740 — «въ ономъ живеть старецъ хромій»⁵¹², 1747⁵¹³).

Шинки: протопопа чернігівського Григорія Максимовича (1750 — два)⁵¹⁴, сотника Якова Круп'янського (1767 — «на проѣзжой улици»⁵¹⁵).

Млин на р. Вирі «о дву колахъ мучнихъ, да коло валюшное» (1726)⁵¹⁶.

Власники посполитих у 1755 р.: значковий товариш Андрій Чечель (11 дворів), протопіп чернігівський Григорій Максимович (12 дворів), значковий товариш Юхим Шаршанович (1 двір), значковий товариш Андрій Бакуринський (6 дворів)⁵¹⁷.

За ревізією 1782 р. у Голубичах мешкало козаків: підпомічників — 66 осіб чоловічої статі і 54 жіночої, значкових товаришів і дітей сотенної старшини — відповідно 3 і 1⁵¹⁸.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		16
1724	15	
1729		38
1732	22	26
1738	20	20
1739	17	22
1740	20	28
1741	20	31
1743	15	23
1747	11	23
1750	11	20
1753		27
1755	12	30
1764	6 (без виборних)	36
1767	12	

ГОЛУЩИН МЛИН — невеличкий хутірець, згадується у 1738—1741 рр.

Посполитий двір Чернігівського Єлецького монастиря⁵¹⁹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1738		1
1739		1
1741		1

ГОРНОСТАЇВКА (нині Ріпкинського району, центр сільради) при річці Каганці.

Імовірно, назва пов'язана з особою польського «регіментаря» (ротмістра) Горностає⁵²⁰.

Поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст.⁵²¹. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Шинок Чернігівського Троїцького монастиря (1750)⁵²².

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві⁵²³.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		25
1732		26
1738		11
1739		7
1740		12
1741		12
1743		9
1747		12
1750		16
1753		23
1755		25
1764		34
1767		26

ГРАБІВ (нині Ріпкинського району, центр сільради). «На пологом песчаном месте, при болоте Прорве, в лесах лежит»⁵²⁴.

Як свідчили старожили під час проведення Генерального слідства про маєтності 1729—1730 рр., поселення виникло на початку XVIII ст., на грунтах, куплених сотником Яковом Бакуринським⁵²⁵. Хоча ще 26 червня 1656 р. в універсалі гетьмана Богдана Хмельницького Юрієві Бакуринському згадується «остров Грабовский с займою, на млин згожою»⁵²⁶. Та й ревізія посполитих 1713 р. налічує в Грабові 17 огорожників, належних, однак, Чернігівському Троїцькому монастиреві⁵²⁷. Зрештою, згадується Грабів і в люстрації Любецького староства 1616 р.: «Въ Любецкой волости непосредственно замку принадлежать села: ... Грабовъ между болотомъ Замглаемъ и Опаристым (10 дымовъ)»⁵²⁸. Тож виник Грабів не пізніше початку XVII ст.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення. «Жители все гончары и работою глиняной посуды и печных простых изразцов занимаются. Здешняя глина всех других глин крепче, так что гончары из Нежина, местечка Ични и из села Репок за оною приезжают. Жители продают посуду на месте, а другие возят в степные места и за деньги продают, а больше на хлеб меняют»⁵²⁹.

Шинки: сотника Якова Бакуринського (1732)⁵³⁰, сотника Леонтія Бакуринського (1743⁵³¹, 1747⁵³², 1750⁵³³), вдови сотника Леонтія Марії Бакуринської (1767 — «на болшой улици»⁵³⁴).

Власники посполитих у 1755 р.: чернігівський полковник Іван Божич (3 двори), сотник Леонтій Бакуринський (12 дворів)⁵³⁵. У 1767 р. власницею посполитих виступає лише вдова сотника Леонтія Бакуринського (11 дворів)⁵³⁶.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		17
1732		9
1738		7
1739		5
1740		12
1741		13
1743		4
1747		11
1750		12
1753		15
1755		15
1764		21
1767		11
1781		33

ГУСИНКА (нині об'єднана з селом Голубичі Ріпкинського району). «Надь рѣчкою, прозиваемою Гусинь»⁵³⁷.

Розташовувалася на території ланових волок, на які була осаджена шляхетська козацька хоругва для оборони Чернігівського замку. Імовірно, заснував село в першій половині XVII ст. Миколай Бялт, майбутній чернігівський ловчий. А в нього Гусинку купив Микола Бакуринський⁵³⁸.

За спогадами старожилів під час проведення Генерального слідства про маєтності 1729—1730 рр., за польського панування село належало шляхтичам Пироцьким. Опісля одна частина Гусинки відійшла у спадок до їхнього родича значкового Щуковського⁵³⁹, який передав її своєму зятю козакові Прищепі. Чернігівський полковник Яків Лизогуб відібрав цю частину Гусинки як рангове полковницьке володіння. Пізніше полковник Павло Полуботок віддав її писареві полковому Семенові Наумовичу. Його змінив інший писар полковий Микита Васильович, а в 1725 р. полковник Михайло Богданов надав Гусинку вдові Микити Васильовича Євдокії⁵⁴⁰.

Іншу частину Гусинки Пироцькі віддають у заставу полковому писареві, а пізніше отаманові городовому чернігівському Михайлові Свободецькому⁵⁴¹. Від нього маєтність відійшла онуку — сотникові слабинському Філоненку Семенові Михайловичу. У подальшому цю частину відібрав Полуботок і надав писареві полковому Іванові Янушкевичу⁵⁴².

2 грудня 1727 р. гетьман Данило Апостол надав І. Янушкевичу підтвердний універсал на село Гусинку⁵⁴³.

Основні козацькі родини: Позняки, Скаби, Слесарі, Терєбили.

Отамани: Слесар Матвій (1747⁵⁴⁴, 1750⁵⁴⁵, 1755)⁵⁴⁶.

Двори козацької старшини: абшитованого військового товариша Юхима Філіповського (1747⁵⁴⁷, 1750⁵⁴⁸).

Приїжджі двори: писаря полкового Андрія Якимовича (1755⁵⁴⁹, 1767⁵⁵⁰), вдови судді полкового Каневського (1755)⁵⁵¹.

Шинки: писаря полкового Миткевича (1743)⁵⁵², сотника Леонтія Бакуринського (1747)⁵⁵³.

Власники посполитих у 1767 р.: писар полковий Андрій Якимович (14 дворів), вдова сотника ройського Леонтія Бакуринського (6 дворів)⁵⁵⁴.

За ревізією 1782 р. у Гусинці мешкало козаків: виборних — 20 осіб чоловічої статі і 25 жіночої, підпомічників — відповідно 55 і 55, а також рангових підданих — 117 і 103⁵⁵⁵.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		32 (разом з Маслаківкою)
1724	7	
1729		25
1732	7	17
1738	6	21
1739	6	12
1740	10	25
1741	7	24
1743	5	31
1747	6	20
1750	5	22
1753		22
1755	7	22
1764		36
1767	7	20

ГУТА ОТКИЛЬНИЦЬКА (нині Аткильня Добрянської селищної ради Ріпкинського району).

Одне з підприємств Чернігівського Троїцького монастиря, де вироблялося скло.

Як зазначає О. Шафонський: «На рѣчкѣ Окильнѣ, бывшимъ Троицкимъ Ильинскимъ Черниговскимъ монастыремъ въ 1743 году построены, и въ немъ выделяется въ годъ до тысячи копъ простого оконичнаго стекла и разной посуды»⁵⁵⁶.

Гута Откильницька згадується на території Ройської сотні в ревізії 1764 р.⁵⁵⁷. В 1767 р. («въ урочищѣ вверху Откильни», за 16 верст від Добрянки) була у відкупі за 30 рублів на рік⁵⁵⁸. 1786 р. на гуті був скляний завод на 1 піч, 3 двори, 3 хати й 7 бездвірних хат посполитих. Тоді ж перейшла до державного скарбу і спочатку не працювала, але 1 січня 1788 р. її було здано на відкуп городнянському купцеві (монастирському посполитому) Василеві Гребінкову на 4 роки⁵⁵⁹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1764		11
1767		10

ГУЧИН (нині Ріпкинського району, центр сільради)

«Положеніє имѣть отъ пахотного поля на искатистомъ местѣ, по обоимъ сторонамъ рѣки Бѣлоуса»⁵⁶⁰, біля впадіння в неї р. Ховлі.

Довгий час входило до складу Чернігівської полкової сотні, у 1729—1731 рр. входило до Білоуської сотні⁵⁶¹. В деяких ревізіях козацьке населення Гучина записувалось у Ройську сотню (1732—1743 рр.), тоді як селянське — у Білоуську. Після 1743 р. село остаточно закріплюється за Білоуською сотнею.

Гучин поселений у першій половині XVII ст. поляком Станіславом Кохановським, як то випливає з універсалу 2 квітня 1658 р., яким гетьман І. Виговський затвердив за чернігівським сотником Станіславом Кохановським слобідку Гучин, осаджену на власних ґрунтах⁵⁶². А вже 1 травня 1658 р. Кохановський передав Гучин Карпові Мокрієвичу в придане за донькою: «лист от мене, Станислава Коханенка, сотника Черниговского, и от мене, Раины Станиславовой Коханенковой, малжонков, данной п. Карпу Мокриевичу и п. малжонце его Анне Станиславовне, а цорце нашой, на зречене маетности хутора Гучина з млином и слободою, в посазе (в приданое) деткам обойгу на виховане логоване, в старостве Черниговском лежачое, и юж оное маетности мы, малжонкове вечными часы зрекаемся и деткам нашим в посессию подаем»⁵⁶³.

Підтвердні універсали Карпа Мокрієвича на Гучин: гетьманів Юрія Хмельницького (23.07.1660)⁵⁶⁴, Івана Брюховецького (17.08.1664)⁵⁶⁵, Дем'яна Многогрішного (17.04.1670)⁵⁶⁶, полковника чернігівського Василя Борковського (11.12.1674)⁵⁶⁷, гетьмана Івана Мазепи (28.08.1687)⁵⁶⁸.

І надалі село залишалось у володінні Мокрієвичів. На час проведення Генерального слідства про маєтності (1729—1730 рр.) Гучином володіли онуки Карпа Іван і Михайло Мокрієвичі⁵⁶⁹. У березні 1733 р. полковий осавул Михайло Мокрієвич прохав зменшити розмір повинностей з його сіл Гучин і Звеничів у зв'язку з відходом підданих, переобтяжених повинностями⁵⁷⁰.

Основні козацькі родини: Столинці.

Відомості про школу, шпиталь, шинки, двори старшинські та приїжджі, млини записувались у ревізіях Білоуської сотні.

У 1781 р. посполиті належали: бунчуковому Олександрові Мокрієвичу (8 дворів), канцеляристу Василеві Мокрієвичу (13 дворів), прапорщику Василеві Мокрієвичу (4 двори), прапорщику Павлові Мокрієвичу (3 двори), синові військового товариша Іванові Мокрієвичу (1 двір), вдові Мокрієвичевій (2 двори)⁵⁷¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1724	2	
1732	4	
1738	4	
1739	4	
1740	5	
1741	4	
1743	2	

ДАНИЧІ (нині Ріпкинського району, центр сільради) при річці Дороганці (вона ж Гонтка).

Виникли після 1571 р. на Перецькій землі. Очевидно, запустили у період Смути на початку XVII ст. Поселення відновилося не пізніше 1636 р.⁵⁷²

За спогадами старожилів під час Генерального слідства про маєтності 1729—1730 рр., Даничі належали на ранг чернігівських полковників, зокрема селом володіли Василь Борковський, Григорій Самойлович, Яків Лизогуб. За останнього полковий хорунжий Прокопій Якубович купив землю у даницького мужика, на якій оселив слобідку⁵⁷³. Полковник Юхим Лизогуб надав Якубовичу (можливо,

зі свого володіння) ще трьох посполитих (17.02.1700)⁵⁷⁴. Іван Мазепа підтвердив купівлю ґрунтів Якубовичем у даницьких обивателів (27.06.1703)⁵⁷⁵, а також надання Юхима Лизогуба (27.09.1704)⁵⁷⁶. Таким чином, Даничі опинились у власності Прокопія Якубовича. Іван Скоропадський надав підтвердний універсал на Даничі вдові Якубовича Марії Яциничовні (20.02.1709)⁵⁷⁷.

У 1762 р. на села Даничі, Сибереж та Суличівку претендувала донька бунчукового Якова Іскри Ірина⁵⁷⁸.

Основні козацькі родини: Булаші, Красножони.

Приїжджі двори: вдови Марії Тризничевої (1732⁵⁷⁹, 1741⁵⁸⁰), бунчукового товариша Василя Доброницького (1740⁵⁸¹, 1747⁵⁸², 1750⁵⁸³, 1755⁵⁸⁴).

Шинки: Василя Доброницького (1747⁵⁸⁵, 1750⁵⁸⁶), вдови Марії Тризничевої (1741)⁵⁸⁷.

Млин-вешняк «о одномъ колѣ мучномъ на ровчаку Дороганки» вдови судді полкового Марії Яциничовни (1726⁵⁸⁸, 1742). «Оний млинок на купленої землѣ, самою ею устроеної, которой почти всегда впустѣ биваетъ»⁵⁸⁹.

Посполиті належали бунчуковому товаришеві Василю Доброницькому (8 дворів у 1767)⁵⁹⁰.

За ревізією 1782 р. у Даничах мешкало козаків: виборних — 34 особи чоловічої статі і 41 жіночої, підпомічників — відповідно 22 і 23, значкових товаришів та дітей сотенної старшини — 1 і 1⁵⁹¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1724	3	
1729		9
1732	6	24
1738	5	10
1739	4	10
1740	8	20
1741	8	18
1743	4	20
1747	6	23
1750	6	26
1753		24
1755	8	20
1764	9	18
1767	6	8

Слобода **ДОБРЯНКА** (нині селище міського типу Ріпкинського району) при річках Добрянці і Немильні. Розташована «на большой дороге, от Чернигова в Могилев идущей, на ровном и низком месте»⁵⁹², «на самой границе от Могилевской губернии, возле болота Бобова лежит, которое сию слободу от той губернии и отделяет. С другой стороны от дач Яриловицких окружает ее речка Добрянка ... и со всех сторон обошли леса»⁵⁹³.

Поселена в 1706 р. на землях Чернігівського Троїцького монастиря переселенцями-старообрядцями із центральних російських областей, котрі тікали сюди від переслідувань царського уряду. Слободу осадив «посадской человек Анисим Федоров Сафронов» із Белева⁵⁹⁴, який 1 квітня 1706 р. одержав осадний лист на поселення слободи від архимандрита Чернігівського Троїцького монастиря Варлаама Василевича⁵⁹⁵. Назва походить від невеликої річки, на берегах якої і виникло поселення. У 1714 р. слобода «в казенное ведомство взята»⁵⁹⁶.

Матеріали перепису, проведеного капітаном Глухівського гарнізону Іваном Брянчаніновим влітку 1729 р., дають змогу назвати перших поселенців Добрянки. Отже, в 1706 р. в слободу Онисима Сафронова прибули: 1) Герасим Прокопійович Хвостенок із малоросійського міста Вороніжа; 2) Іван та Єгор Борисовичі Вороніні «из-за границы полской», батько їх «Рылского уезду крестьянин помещика Федора Иванова сына Страмоухова»; 3) Іван Савельєв «из-за границы полской», батько якого також був селянином Страмоухова, та сусід Савельєва по двору Олексій Гордійович Хвостенко із Вороніжа; 4) Іван Прокопович Биховець «Быховского уезду из села Лоева подданой шляхтича Сапеги»; 5) Яків Іванович Головлєв «из-за границы полской», раніше — «города Колуги посацкой человек»; 6) Степан Іванович Головлєв, також раніше мешкав у Калузі; 7) Анна Денисівна Дубиніна, вдова Аврама Дубини, який раніше був «города Белева посацкой человек»⁵⁹⁷. Ще шість сімей оселилися в 1707 р.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення. Проте кількість поселенців постійно збільшувалась — за рахунок вихідців із Великої Росії, колишніх підданих Києво-Печерської лаври, а після 1743 р. — старовірів, виселених з Речі Посполитої в результаті «першої вигонки Ветки», завдяки чому населення Добрянки зросло на 795 осіб⁵⁹⁸.

Слобода підпорядковувалась особливому волосному правлінню Київської губернської канцелярії. З 1783 р. в Добрянці «учреждена» ратуша⁵⁹⁹, до якої була приписана інша розкольників слобода Радуль.

До 1784 р. тут існувала таможня⁶⁰⁰ (згадується в 1748 р. — «Добрянський форпост»⁶⁰¹, 1758 р. — «пограничная таможня»⁶⁰², 1759 р. — «форпостное правление»⁶⁰³, 1769 р. — «пограничная таможня»⁶⁰⁴). В 1763 р. було споряжено «из полка Черниговского козаков 200 человек в Добрянскую резервную команду и к оным потребного числа старшин»⁶⁰⁵.

«Обыватели сей слободы более упражняются в промыслах и ремеслах, нежели в хлебопашестве. Купцы ездят в Варшаву, Кенигсберг, Гданск, Бреслав, Лейпциг и в разные Польские места..., многие есть плотники, каменщики, кирпичники, кожевники и другие всякие мастеровые, которые по всей Малой России работают»⁶⁰⁶.

Церква побудована в 1754 р. Казанським драгунським полком, який перебував тут на постої⁶⁰⁷. В 1767 р. — «стоящая впусе»⁶⁰⁸.

При церкві «в немалом числе выстроенных келиях живут раскольников монахи и монахини, и составляют монастырь»⁶⁰⁹. О. Шафонський називає «монастырь раскольниковый в слободе Добрянке, от тамошних жителей построенный, в котором 27 монахов находится»⁶¹⁰.

Шпиталь (1740 — «хатъ десять, въ онихъ хатахъ живутъ сторожій чѣловекъ три старыхъ, работать не могушіе и пожитковъ никакихъ не имѣющіе. А іменно: Андрѣй Глухой, Данило Федосієвъ, Іванъ Глухой; да стариць семь, которіе питаются всѣ милостынею. А своего ничего не имѣють. Что ихъ в Добрянци называютъ госпиталемъ») ⁶¹¹.

«В сей слободе сделана тамошним одним жителем мельница о трех поставах, без плотины, на проведенном из Бобового болота канале»⁶¹².

Діяли два шкіряних і три миловарних заводи. Останні належали добрянським купцям: «два Ивану и Якову Скорняковым, в 1760 и 1775 годах ими самыми заведенные, третий купцу Алексею Масленникову, в 1781 году построенный. Сало на них по разным винокуренным заводам сего и других губерний покупают, и в год до 3000 пуд выдѣлывают; в продажу производят в Малой России по ярмаркам и отпускают в Польшу и в Бреслав»⁶¹³.

Щопонеділка відбувалися торги, а тричі на рік — ярмарки: 30 січня, в десяту п'ятницю після «светлого Воскресения» та 1 листопада. «Продолжаются сии ярмарки два дня, и народа до двух и более тысяч бывает»⁶¹⁴.

У серпні 1772 р. у Добрянці перебував майбутній керівник селянського повстання Омелян Пугачов ⁶¹⁵.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		20
1732		20
1738		23
1739		20 (хат 47)
1740		27 (хат 124)
1741		25 (хат 121)
1743		46
1747		24 (хат 97)
1750		33 (хат 153)
1753		156
1755		35 (хат 180)
1764		189
1767		78 (хат 161)
1781		251 (хат 314)

ЗАДЕРІЇВКА (нині Ріпкинського району, центр сільради) при болоті Єсачку.

Імовірно, поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Церква святої Трійці.

Приїжджий двір бунчукового Романа Затиркевича (1750 ⁶¹⁶, 1755 — померлого ⁶¹⁷).

Власники посполитих у 1755 р.: нащадки померлого бунчукового товариша Романа Затиркевича (4 двори), Марія Затиркевичева (2 двори) ⁶¹⁸. У 1767 р. посполиті належать вдові бунчукового Мойсея Затиркевича (5 дворів) ⁶¹⁹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1732		14
1738		5
1739		5
1740		6
1741		5
1743		6
1747		5
1750		5
1753		3
1755		6

1764		8
1767		5

Залізні заводи на р. Вирі.

На території Ройської сотні відомі два залізних заводи, розташовані на р. Вирі, описаних О. Шафонським ⁶²⁰.

1) «Желѣзный [заводъ] на рѣчкѣ Виру коллежского ассессора Василия Константинова сына Лизогуба предками его въ началѣ сего [XVIII ⁶²¹] вѣка построень, на которомъ сто двадцать пудъ въ годъ выходитъ желѣза» ⁶²².

2) «...желѣзный же заводъ надворной совѣтницы Туманской лѣтъ за восемьдесятъ Лизогубомъ построень, изъ коего въ годъ восемьдесятъ пудъ выдѣльвается» ⁶²³. Руду для обох заводів «беруть въ лѣсу, называемомъ Злой Островъ, изъ болотъ: Опаристого, Бобрика и Хлѣбного» ⁶²⁴.

Як зазначає П. Федоренко, «место Злого Острова точно очерчено в делах Черниговской казенной палаты: от болота Паристого, через села Кротинь, Кислое, Убежичи, Присторонь, Грабова» ⁶²⁵.

У списку сотенної старшини за ревізією 1750 р. зазначений «рудокопных заводов смотритель» Герасим Шихуцький ⁶²⁶.

ЗВИНИЧІВ (сучасне Звеничів Великовіської сільради Ріпкинського району). «Положением на низковатом ровном месте. От двух сторон при небольших лесках и чагирниках, а от двух болот и речки называемие Свинь и Замглай» ⁶²⁷.

За часів Київської Русі тут існувала фортеця з невеликим гарнізоном, яка контролювала єдиний прохід через непрохідне Замглайське болото («шлях в радимичі»). Імовірно, поселення запусгло під час монголо-татарської навали. Від стародавніх часів залишився «земляной городок, городищем прозываемый», згадуваний О. Шафонським ⁶²⁸. За описом 1767 р. бунчуковому товаришеві Павлу Мокрієвичу в селі належав «городокъ впускъ, безъ строѣнія находяційся», а біля болота Замглай «и другій городокъ» ⁶²⁹.

За документами Звеничів відомий лише з середини XVII ст.

Після вигнання поляків село перебувало у ранговому володінні чернігівських полковників. Василь Борковський зі свого володіння надав Звеничів полковому обозному Леску, а той — зятю своєму

Пантелеймону Радичу. В останнього село відібране Григорієм Самойловичем, який володів ним до 1687 р.⁶³⁰. За полковництва Якова Лизогуба Звеничів спочатку було віддано значковому товаришеві Довганецькому, а незабаром — «по посессію»⁶³¹ любецькому сотникові Івану Мокрієвичу (29.11.1688)⁶³², який отримав підтвердний універсал гетьмана Івана Мазепи на Звеничів (31.10.1689)⁶³³. По смерті Мокрієвича І. Мазепа ствердив село за вдовою Єфросинією та його дітьми (14.05.1700)⁶³⁴.

Звеничів і надалі залишався за Мокрієвичами. На час проведення Генерального слідства про маєтності (1729—1730 рр.) село належало синам Івана Мокрієвича — осавулові полковому Михайлові та сотникові полковому Іванові Мокрієвичам⁶³⁵. У березні 1733 р. Михайло Мокрієвич прохав зменшити розмір повинностей з його сіл Гучин і Звеничів у зв'язку з відходом підданих, переобтяжених повинностями⁶³⁶. У 1782 р. селом володів бунчуковий Олександр Михайлович Мокрієвич⁶³⁷.

Основні козацькі родини: Кужільні, Костирки, Яриловці.

Отамани: Дубляга Михайло (1694)⁶³⁸, Кужільний Борис (1724)⁶³⁹, Яриловець Дем'ян (1747⁶⁴⁰, 1750⁶⁴¹), Кужільний Андрій (1755)⁶⁴², Кужільний Василь (1761)⁶⁴³.

Приїжджий двір бунчукового Семена Лизогуба (1741⁶⁴⁴, 1747⁶⁴⁵, 1750⁶⁴⁶).

Церква святих апостолів Петра і Павла, «деревяная..., зь єднимъ престоломъ..., безь огради» (1767)⁶⁴⁷.

Школа (1732⁶⁴⁸, 1740⁶⁴⁹, 1741⁶⁵⁰, 1750⁶⁵¹, 1767 — «школьная изба..., въ оной живеть дячокъ»⁶⁵²).

Шпиталь (1750)⁶⁵³.

Шинок Івана Мокрієвича (1740)⁶⁵⁴.

Млини: вешняк «о двохъ колахъ мучныхъ» на р. Свині бунчукового Йосипа Рашевського (1742⁶⁵⁵, 1767⁶⁵⁶, 1781 — «плотина о 3 колахъ»⁶⁵⁷), куплений дідом його «общо здревльъ сотникомъ Лобкомъ»⁶⁵⁸; військового товариша Федора Михна (1767)⁶⁵⁹.

Власники посполитих у 1781 р.: бунчуковий Олександр Мокрієвич (6 дворів), нащадки померлого бунчукового Павла Мокрієвича (3 двори), військовий канцелярист Василь Мокрієвич (2 двори), бунчуковий Йосип Рашевський (2 двори), бунчуковий Петро Лизогуб (1 двір)⁶⁶⁰.

За ревізією 1782 р. у Звеничеві мешкало козаків: виборних — 61 особа чоловічої статі і 46 жіночої, підпомічників — відповідно 86 і 88, а також рангових підданих — 117 і 103 ⁶⁶¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		9
1724	18	
1729		23
1732	29	15
1738	23	10
1739	25	9
1740	26	10
1741	27	10
1743	32	11
1747	21	12
1750	24	13
1753		17
1755	27	15
1764	17 (без виборних)	13
1767	28	

КАМЕНСЬКІ (нині Кам'янка Задеріївської сільради Ріпкинського району) при озері Камні. За О. Шафонським, «озеро Каменское, при селѣ Каменкѣ изъ Днѣпра вышедшее, при деревнѣ Задерѣвкѣ в болото впало, длиною на двѣ версты, а шириною на 60 сажень» ⁶⁶².

Розташована «на самом левом берегу Днепра, в лесу, на песчаном, бугроватом месте, против Польши, от Репок в 20 верстах лежит» ⁶⁶³.

Поселено на скуплених землях Лоевських (тобто в околиці м. Лоева) у другій половині XVII ст. Мишком Ігнатенком Лопатневським і Устимом Пуховиченком, «волощанами тракту Любецкого». О. Лазаревський цитує акт 1703 р., за яким священник Ісакович продав «свой грунт отцевский, лежащий у Днепра, Каменского озера (границы: речка Есачок, Воротиское болото и оз. Беловод) панам Каменским Мишку Лопатню и Устиму Пуховленку» ⁶⁶⁴.

Однак є підстави вважати, що засновано Кам'янку значно раніше: в матеріалах люстрації 1616 р. серед поселень Лоевогорської волості записано «за устьемъ Сожа, на Днѣпрѣ Каменское (5 дымовъ)» ⁶⁶⁵.

Оскільки біля Кам'янки, по Дніпру, проходив кордон із Польщею, тут розміщувався форпост: «особливая стража, полевым конным

войском содержимая»⁶⁶⁶. Як зазначає О. Шафонський, до 1784 р. у Кам'янці містилася прикордонна таможня, «а ныне только осталась одна пограничная застава»⁶⁶⁷. З Чернігова до Кам'янки проходила ґрунтова дорога: «выезд в село Репки и Каменку, на границу польскую, где пограничная стража стоит»⁶⁶⁸.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

«Приходящие из Белоруссии суда имеют тут пристань. Жители питаются продажею и меною горшков на хлеб, покупая их в Репках и Грабове, и развозя по степным местам»⁶⁶⁹.

Власники посполитих у 1755 р.: померлий бунчуковий товариш Роман Затиркевич (3 двори), померлий бунчуковий товариш Іван Лизогуб (8 дворів), Марія Затиркевичева (1 двір)⁶⁷⁰. У 1767 р. власником посполитих названий лише бунчуковий Яків Лизогуб (7 дворів)⁶⁷¹. У 1786 р. — бунчуковий Йосип Рашевський і три брати Лизогуби⁶⁷².

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		14
1732		11
1738		2
1739		7
1740		7
1741		6
1743		4
1747		7
1750		9
1753		3
1755		12
1764		15
1767		7
1781		19

КИСЕЛІВКА (нині Новояриловицької сільради Ріпкинського району) при річці Немильні.

Поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст.⁶⁷³ при однойменному урочищі. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Млин «о двухъ колахъ» Чернігівського Троїцького монастиря (1742⁶⁷⁴, 1754 — «о одномъ колѣ мучному, да ступникъ на три валюшнѣ сукняних, а чтири просянихъ»⁶⁷⁵).

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві⁶⁷⁶.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		7
1732		4
1740		1
1741		2
1743		4
1747		1
1750		1
1753		3
1755		3
1764		8
1767		4

КИСЕЛІВОЗАЙМИЦЬСКА ГУТА (нині Гута-Ткачова Горностаївської сільради Ріпкинського району).

Інші назви — Займицька гута, Ткачівка ⁶⁷⁷.

Власність Чернігівського Троїцького монастиря. Вперше згадана в ревізії 1764 р. (6 дворів посполитих «при гутъ у Киселевого займища») ⁶⁷⁸.

У Рум'янцевському описі 1767 р. записана як завод при селі Яриловичах (на відстані 4 версти): «Стекляный, у Киселеваго займища, въ откупъ за 50 р.» ⁶⁷⁹.

1786 р. перейшла до державного скарбу. За контрактом від 10 березня 1786 р. була у відкупі на 4 роки у монастирського посполитого Івана Ярчука. Він користувався 2 печами, і за них разом з 3 млинами платив монастиреві щорічно 105 руб. На той час у гуті було 8 дворів, 11 хат і 2 бездвірні хати ⁶⁸⁰.

У 1790 р. гута «по непоступленію въ откупъ, за неявкою по публікам охотников» не працювала ⁶⁸¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1764		6
1786		8

КЛУБІВКА (нині Ріпкинського району, центр сільради) при Тосновому болоті.

Поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст. ⁶⁸². Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві ⁶⁸³.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1755		11
1764		26
1767		13

ЛИЗУНОВА РУДНЯ (нині Клубівської сільради Ріпкинського району) на р. Вирі.

Згадана О. Шафонським у списку залізних заводів: «Желѣзный заводъ бывшаго Троицкаго Ильинскаго Черниговскаго монастыря на рѣчкѣ Виру построень обывателемъ некимъ Лизуномъ, назадъ тому за девяностъ лѣтъ ⁶⁸⁴; выдѣлывается в годъ желѣза пудъ семьдесятъ» ⁶⁸⁵.

Першою згадкою про Лизунову рудню дослідники вважають універсал гетьмана І. Самойловича від 24 серпня 1672 р., яким за Чернігівським Троїцьким монастирем затверджено село Яриловичі з руднями ⁶⁸⁶. Підтверджувальні царські укази Троїцькому монастиреві на рудню: Федора Олексійовича (12.04.1676) ⁶⁸⁷, Івана та Петра Олексійовичів (26.06.1688) ⁶⁸⁸.

У 1742 р. архимандрит Чернігівського Троїцького монастиря Іраклій Комаровський уклав контракт з Олексієм Ткачем на утримання в річному відкупі «рудни Лизуновой на р. Виру в год за пятьдесят рублей с порукавичным и с протчим договором» ⁶⁸⁹.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Млин Чернігівського Троїцького монастиря на р. Вирі при рудні Лизуновій «о одном коле мучном и ступник на чтири ступы валюшных» ⁶⁹⁰.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві ⁶⁹¹.

Після секуляризації монастирських володінь віддана 10 січня 1786 р. на два роки тамтешньому жителю Костенку. З останнім пов'язані інші варіанти назви: «Костина рудня», «Костенкова рудня» ⁶⁹².

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1743		4
1750		6
1753		4
1755		4
1764		8

МАСЛАКІВКА (увійшла до складу села Новоукраїнське Ріпкинського району) при річці Гусинці.

«На низкому мѣстѣ, къ рошамъ и сѣнокоснимъ мѣстамъ, не подаль отъ потока Гусинѣ»⁶⁹³ (у купчій від 26 березня 1762 р. згадана «селитба... концемъ приткла къ Стрижню, зовѣмому Гусинѣ»⁶⁹⁴).

За О. Лазаревським, виникла приблизно в середині XVII ст., імовірно, із висілків села Гусинки⁶⁹⁵. Належала на ранг чернігівських полковників⁶⁹⁶. Після ліквідації козацького устрою, наприкінці XVIII ст. залишилось у володінні Милорадовичів⁶⁹⁷.

Основні козацькі родини: Маслаки (від них і походить назва села).

Двори козацької старшини: полковника чернігівського (1767)⁶⁹⁸, хорунжого сотенного Федора Маслаковця (1767)⁶⁹⁹, писаря сотенного Мартина Маслаковця (1767)⁷⁰⁰.

Приїжджий двір сотника Леонтія Бакуринського (1747⁷⁰¹, 1750⁷⁰²).

Шинки: полковника чернігівського (1741⁷⁰³, 1747 — два⁷⁰⁴).

Власники посполитих у 1755 р.: полковник Іван Божич (6 дворів), сотник Леонтій Бакуринський (1 двір), значковий товариш Стефан Манойлович (1 двір)⁷⁰⁵. У 1767 р. власником посполитих виступає лише полковник Петро Милорадович (6 дворів)⁷⁰⁶.

За ревізією 1782 р. у Маслаківці мешкало козаків: виборних — 7 осіб чоловічої статі і 5 жіночої, підпомічників — відповідно 16 і 14⁷⁰⁷.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		32 (разом з Гусинкою)
1724	4	
1729		12
1732	1	8
1738	4	11
1739	4	9
1740	4	10
1741	3	9
1743	2	9
1747	3	7
1750	2	8
1753		9
1755	2	8
1764	1	16
1767	1	6

МОЙСЕЇВКА (нині не існує).

Імовірно, заснована на початку XVIII ст.

У ревізії 1729 р. названа між Плехтіївкою та Каменськими⁷⁰⁸, у 1738 р. — між Ріпками та Пилипчею⁷⁰⁹.

Посполиті належали бунчуковому Мойсею Дмитровичу ⁷¹⁰, якому, очевидно, і завдячує назвою поселення.

У ревізії 1740 р. згадується як хутір бунчукової Мойсеєвої Дмитричевої ⁷¹¹. Вона також володіла посполитими в Роїщі, Ройській Слободі, Задеріївці, Каменському, Свинопухах і Ямищах ⁷¹² — така розбіжність назв ускладнює локалізацію Мойсеївки, яка або припинила своє існування, або злилась із якимось більшим сусіднім поселенням у середині XVIII ст.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		16
1732		1
1738		2
1740		3

НОВА ПАПІРНЯ (Новояриловицької сільради Ріпкинського району).

Очевидно, поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у середині XVII ст. Відома з 1754 р. ⁷¹³.

Як зауважує О. Мацюк, «Нова й Стара Папірня були двома суміжними, але різними селищами по лівий бік шляху Чернігів — Гомель, причому Стара Папірня була ближче до Нових Яриловичів, а Нова Папірня — до Старих Яриловичів» ⁷¹⁴.

Про дві папірні на віддалі в одну версту від Яриловичів згадується в Рум'янцевському описі 1767 рр. ⁷¹⁵. На той час була у відкупі за 45 руб. на рік. У «Відомості про монастирські маєтки 1786 р.» названа, як «Новий Паперовий Завод», який «в пусть состоящий» ⁷¹⁶.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві ⁷¹⁷.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1755		2
1764		4
1767		6 (разом із Старою Папірнею)

ОСНЯКИ (сучасне Великі Осняки Сиберецької сільради Ріпкинського району).

«Положеніє имѣть отъ пахотного поля, на ровномъ мѣстѣ, при рѣчки называемой Стрижень, при проижжой дорогѣ изъ Чернигова на Каменскую заставу» ⁷¹⁸.

Зауважимо, що неподалік Любеча розташовувалося ще одне село Осняки, і деякі дослідники плутають обидва поселення, через що і без того строката картина власників села перетворюється у незбагнений лабіринт.

За О. Лазаревським, поселені любецькими шляхтичами Пироцькими і продані Миколі Бакуринському⁷¹⁹ (на рубежі XVI—XVII ст.). Імовірно, запустили під час Смути на початку XVII ст.

Уже подимний реєстр 1638 р. фіксує на території козацьких ланових наділів село Осняки, осаджене, ймовірно, Криштофом Криницьким, мірничим Чернігівського воєводства (володів 18 рицарськими волоками)⁷²⁰. В 1646 р. боротьбу за Осняки вели Геронім Кроховський і Микола Бакуринський. Гетьман Б. Хмельницький затвердив Осняки за Юрієм Бакуринським (26.06.1656)⁷²¹. А пізніше чернігівський полковник передав село, як полкове, ройському сотникові Івану Рашевському (Малику). Далі Осняками володів осавул полковий Федір Зеленський, за якого вийшла заміж вдова Рашевського. Підтвердні універсали Федору Зеленському на Осняки: чернігівських полковників Григорія Самойловича (20.08.1686)⁷²², Якова Лизогуба (24.11.1687)⁷²³, Юхима Лизогуба (22.12.1700)⁷²⁴.

Від Зеленського у XVIII ст. Осняки перейшли до пасинка його, сина Івана Малика значкового Григорія Рашевського⁷²⁵. Вдова Ірина Рашевська отримала підтвердний універсал гетьмана Данила Апостола на Осняки (20.01.1728)⁷²⁶.

Нащадки Лизогубів у подальшому висували претензії на ґрунти в с. Осняки, що вилилось у судову справу між родинами військового канцеляриста Івана Рашевського та генерального обозного Якова Лизогуба (1727—1734 рр.)⁷²⁷.

Основні козацькі родини: Гомани, Федоренки, Титаренки, Михайленки.

Двори козацької старшини: бунчукового Йосипа Рашевського (1740⁷²⁸, 1741⁷²⁹, 1747⁷³⁰, 1750⁷³¹, 1755⁷³², 1767⁷³³), бунчукового Івана Рашевського (1747⁷³⁴, 1750⁷³⁵, 1755⁷³⁶, 1767⁷³⁷), значкового Івана Фасовського (1740⁷³⁸, 1741⁷³⁹), значкового Стефана Івановича Фасовського (1747⁷⁴⁰, 1755⁷⁴¹), полкового канцеляриста Стефана Тимофійовича Фасовського (1767)⁷⁴².

Приїжджі двори: бунчукового Йосипа Рашевського (1732)⁷⁴³, бунчукового Івана Рашевського (1740⁷⁴⁴, 1741⁷⁴⁵).

Шинки: бунчукового Йосипа Рашевського (1732 ⁷⁴⁶, 1740 ⁷⁴⁷, 1741 ⁷⁴⁸, 1743 ⁷⁴⁹, 1747 ⁷⁵⁰, 1750 ⁷⁵¹), бунчукового Івана Рашевського (1743 ⁷⁵², 1747 ⁷⁵³).

Млин «о одномъ колѣ мучномъ» на р. Стрижні бунчукового Івана Рашевського (1742 — «нинѣ найдется въ запустеніи» ⁷⁵⁴, 1754 ⁷⁵⁵).

Власники посполитих у 1781 р.: бунчукового Йосипа Рашевського (20 дворів), дружини бунчукового Івана Рашевського Пелагеї (5 дворів), військового канцеляриста Степана Рашевського (9 дворів), військового товариша Івана Рашевського (3 двори) ⁷⁵⁶.

За ревізією 1782 р. в Осняхх мешкало козаків: виборних — 20 осіб чоловічої статі і 14 жіночої, підпомічників — відповідно 61 і 55, старшинських дітей — 1 і 2, а також артилерійських служителів — 24 і 33 ⁷⁵⁷.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		13
1724	12	
1729		19
1732	11	21
1738	9	14
1739	10	12
1740	11	18
1741	10	18
1743	7	11
1747	9	12
1750	8	14
1753		19
1755	8	21
1764	13	30
1767	11	10

ПЕТРУШИН (нині Чернігівського району, центр сільради).

«Положение имеет от Чернигова на восточной стороне, по просе-лочной дороге, от пахотного поля на искатистых местах, в середине коего небольшою яр, которым от снегу и дождей протекает вода» ⁷⁵⁸. Налезало Чернігівському магістрату.

З часів Київської Русі дещо північніше Петрушина існувало поселення («Селище»), яке, очевидно, розташовувалося на правому березі притоки Замглау Оскривки (нині — ледь жевріючий канал, який місцеві жителі називають «Джерело»). Поселення пережило монгольську навалу, оскільки археологічні розвідки чітко фіксують матеріал XIII—XVI століть ⁷⁵⁹. Імовірно, запусило в період Смути на початку XVII ст.

У 1625 р. за універсалом Сигізмунда III петрушинська земля увійшла до володінь Чернігівського магістрату ⁷⁶⁰. Внаслідок колонізаційної активності чернігівських міщан, село відродилося наприкінці 1620-х рр., але вже під сучасною назвою (родина засновників Петруш (Петрушиних), як здається, мала корені в Любечі ⁷⁶¹) і як власність магістрату ⁷⁶².

За П. Кулаковським, під час Смоленської війни (1632—1634 рр.) незначні загони московського війська (воронезькі, трубчевські і новгород-сіверські частини) влітку 1633 р. вирушили у напрямку Чернігова. Біля річки Снов назустріч їм вийшло польсько-козацьке військо на чолі з Шафраном, Гацеєвичем, Олександром Розсудовським, Почеповським та Волком, а битва між супротивниками відбулася «в селі Петрушкіно, за сім верст від Чернігова» ⁷⁶³. Ідентифікація «Петрушкіна» з Петрушином не видається беззаперечною: викликають сумніви і версти (в ті часи село розташовувалося за 20 км від Чернігова), і важкопрохідне болото Замглай, яке мало здолати московське військо на шляху до Петрушина. З іншого боку, головні події явно розгорталися десь у цьому регіоні, оскільки пізніше основні сили Московщини рухались на Чернігів через переправу в районі Клочкова ⁷⁶⁴, від якого до Петрушина навпростець кілометрів 15. А прохід серед боліт могли вказати місцеві жителі.

Підтвердні універсали і грамоти Чернігівському магістрату на село Петрушин: гетьманів Івана Самойловича (13.07.1672) ⁷⁶⁵, Івана Мазепи (17.09.1687) ⁷⁶⁶, царів Івана та Петра Олексійовичів (26.03.1690) ⁷⁶⁷, гетьманів Івана Мазепи (не пізніше вересня 1703 р.) ⁷⁶⁸, Івана Скоропадського (7.02.1709) ⁷⁶⁹, Данила Апостола (22.06.1732) ⁷⁷⁰.

Ратушним селом Петрушин залишався до початку XIX ст. Опісля місцеві селяни були передані у державне відомство.

Основні козацькі родини: Шихуцькі, Герасименки, Левоненки, Лобаси, Карпенки, Миненки.

Отамани: Шихуцький Семен (1697 ⁷⁷¹, 1707 ⁷⁷²), Шихуцький Микола (1708 ⁷⁷³, 1711 ⁷⁷⁴), Шихуцький Семен (1717 ⁷⁷⁵, 1718 ⁷⁷⁶, 1724 ⁷⁷⁷), Пархоменко Данило (1727) ⁷⁷⁸, Шихуцький Микола (1729) ⁷⁷⁹, Жемер Федір (1730) ⁷⁸⁰, Шихуцький Микола (1730) ⁷⁸¹, Пархоменко Данило (1732) ⁷⁸², Левоненко Семен (1734) ⁷⁸³, Пархоменко Мойсей (1736 ⁷⁸⁴, 1737 ⁷⁸⁵), Лобас Михайло (1738 ⁷⁸⁶), Левоненко Терех (1740) ⁷⁸⁷, Левоненко Семен (1741) ⁷⁸⁸, Шихуцький Пархом (1741 ⁷⁸⁹, 1742 ⁷⁹⁰, 1744 ⁷⁹¹),

Левоненко Терех (1744)⁷⁹², Шихуцький Пархом (1745⁷⁹³, 1746⁷⁹⁴, 1747⁷⁹⁵), Левоненко Семен (1749)⁷⁹⁶, Шихуцький Яким (1750⁷⁹⁷, 1751⁷⁹⁸, 1753⁷⁹⁹, 1754⁸⁰⁰, 1755, 1757⁸⁰¹, 1758⁸⁰²), Шихуцький Яків (між 1748—1762)⁸⁰³, Шихуцький Яким (1760⁸⁰⁴, 1761)⁸⁰⁵, Левоненко Семен (1763⁸⁰⁶, 1764⁸⁰⁷), Шихуцький Яким (1765⁸⁰⁸, 1767⁸⁰⁹), Биченок Ісак (1774⁸¹⁰, 1777⁸¹¹), Лобас Наум (1780—1782)⁸¹².

Двори козацької старшини: хорунжого сотенного Стефана Шихуцького (1747⁸¹³, 1750⁸¹⁴, 1755⁸¹⁵, 1767⁸¹⁶), хорунжого артилерійського Якова Шихуцького (1741⁸¹⁷, 1747⁸¹⁸, 1750⁸¹⁹, 1755⁸²⁰, 1767⁸²¹).

Церква Різдва Богородиці (XVII ст.). У 1767 р. — «деревянная, новая..., зъ ѣднимъ престоломъ, без ограда. При оной колоколня деревянная, новая»⁸²².

Школа (1732⁸²³, 1740 — «въ оной дячокъ»⁸²⁴, 1741⁸²⁵, 1747⁸²⁶, 1750⁸²⁷, 1755⁸²⁸, 1767 — «школьная изба, въ оной живеть дякъ»⁸²⁹, 1772 — «дячокъ и пономарь живутъ въ школѣ, состоящей на церковной зѣмлѣ»⁸³⁰).

Шпиталь (1732⁸³¹, 1740 — «въ ономъ старецъ слѣпій»⁸³², 1741⁸³³, 1747⁸³⁴, 1750⁸³⁵, 1755⁸³⁶).

Шинки: полковника чернігівського (1736⁸³⁷, 1740⁸³⁸), хорунжого сотенного Стефана Шихуцького (1741)⁸³⁹, хорунжого артилерійського Якова Шихуцького (1741)⁸⁴⁰, магістрата чернігівського (1750)⁸⁴¹.

Власники посполитих у 1781 р.: магістрат чернігівський (79 дворів), полковник чернігівський Петро Милорадович (6 дворів)⁸⁴².

За ревізією 1782 р. у Петрушині мешкало козаків: виборних — 98 осіб чоловічої статі і 108 жіночої, підпомічників — відповідно 102 і 108, старшинських дітей — 13 і 9, а також артилерійських служителів — 10 і 8, артилерійських служителів понад розклад — 13 і 9, рангових підданих — 22 і 21⁸⁴³.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1666 ⁸⁴⁴		14
1721 ⁸⁴⁵	26	34 (+38 підсудків)
1723		95
1724	44	
1729		96
1732	44	88
1738	35	52

1739	38	38
1740	43	56
1741	39	54
1743	42	6 (без магістратських)
1747	27	72
1750	26	69
1752		63 ⁸⁴⁶
1753		67 ⁸⁴⁷
1755	33	74
1764	28 (без виборних)	97
1767	41	62
1781	57	94

ПИЛИПЧА (нині Грабівської сільради Ріпкинського району) при річці Замглай.

В універсалі Богдана Хмельницького від 26 червня 1656 р. Юрію Бакуринському на підтвердження батьківських володінь згадується «млинъ къ верху рч. Вира, прозываемый Пилипча»⁸⁴⁸.

Імовірно, Пилипча заснована на початку XVIII ст.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Приїжджий двір обозного генерального Лизогуба (1743)⁸⁴⁹, бунчукового Іллі Лизогуба (1750)⁸⁵⁰.

Шинок обозного генерального Лизогуба (1741⁸⁵¹, 1743⁸⁵²).

У 1755 р. посполиті належали бунчуковому Іллі Лизогубу (8 дворів)⁸⁵³. У 1767 р. власником посполитих названий військовий товариш Андрій Бакуринський (6 дворів)⁸⁵⁴.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1732		6
1738		2
1740		1
1741		1
1743		2
1747		6
1750		5
1753		4
1755		8
1764		10
1767		6

ПЛЕХТІЇВКА (нині Задеріївської сільради Ріпкинського району) при річці Вир.

За спогадами старожилів під час Генерального слідства про маєтності в 1729—1730 рр., поселена любецьким сотником Василем Устимовичем (1681—1687⁸⁵⁵) при млині на р. Вирі, на людських пізнопалівських ґрунтах (підтвердний універсал Івана Мазепи 1693 р.). Від Устимовича Плехтіївка перейшла до його зятя Мокрієвича⁸⁵⁶.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Приїжджий двір військового канцеляриста Соколовського (1740)⁸⁵⁷.

Млин-вешняк військового товариша Миколи Соколовського (1742)⁸⁵⁸.

У 1752 р. Микола Соколовський скаржився в полковий суд на архимандрита Чернігівського Троїцького монастиря Іраклія Комаровського за напад «с многолюдством на деревню его Плехтеевку, разорение оной»⁸⁵⁹.

Посполиті належали пані Троцькій (1755 р.)⁸⁶⁰, раніше — військовому товаришеві Соколовському⁸⁶¹. В 1767 р. власником посполитих названий бунчуковий Павло Забережний (6 дворів)⁸⁶².

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		7
1732		8
1738		1
1739		2
1740		5
1741		3
1743		3
1747		4
1755		3
1764		10
1767		6

ПОЗНОПАЛИ (сучасні Пізнопали Задеріївської сільради Ріпкинського району) при річці Вир.

Уперше згадані в реєстрі зборів Любецького замку 1571 р. як «Позниковичи»⁸⁶³. Входили до складу Любецького повіту, хоча П. Клепатський помилково розмішував «Поздняковичи» (7 чоловік) на правому березі Дніпра⁸⁶⁴.

Як відмічає О. Яблоновський, в люстрації Любецького староства 1616 р. названі «Въ волости Лоевогорской ... на правомъ берегу Загмляя, притока Сожа, Познаховичи или Познопалы (18 дымовъ)»⁸⁶⁵.

Пізнопали (у П. Кулаковського «Пізнопали (інакше Велчей)»⁸⁶⁶) згадуються у привілеї Мартину Калиновському на Чернігівське староство від 22 лютого 1633 р.⁸⁶⁷.

Імовірно, від назви села походить назва місцевості Позняховщина (поруч із Суховирщиною, тобто біля р. Сухого Виру), яка протягом довгого часу належала родині Посудевських. Згадується в привілеї польського короля Яна Казимира «заслугоному» Саві Посудевському (8.05.1653 — урочище «Roznachuwczynna»⁸⁶⁸) та гетьманських універсалах: Богдана Хмельницького — любецькому сотникові Саві Унучку (Посудевському) (31.03.1656 — загалом на всі «добра», не перелічуючи⁸⁶⁹); Івана Виговського — йому ж (22.10.1657 — «Познаховщина... вь повѣте Любецкомъ»⁸⁷⁰), Івана Мазепи — значковому Дем'яну Кіндратовичу Унучко-Посудевському (28.04.1699 — ґрунт «Познаховщина»⁸⁷¹), Івана Скоропадського — йому ж (12.05.1715 — ґрунт «Познаховщина»⁸⁷²), Данила Апостола — значковому Федору Посудевському (13.03.1729⁸⁷³).

За О. Лазаревським, Пізнопали поселені ченцями Яриловицького монастиря (скитка)⁸⁷⁴. Однак за спогадами старожилів під час Генерального слідства про маєтності в 1729—1730 рр., Пізнопали належали на ранг чернігівських полковників. За полковництва Павла Полуботка гетьман Іван Скоропадський передав Пізнопали Чернігівському Троїцькому монастиреві, якому вони і належали в подальшому⁸⁷⁵.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Шинок Чернігівського Троїцького монастиря (1750)⁸⁷⁶.

Власники посполитих у 1755 р.: Чернігівський Троїцький монастир (18 дворів), Чернігівський Єлецький монастир (1 двір)⁸⁷⁷.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		17
1729		24
1732		17
1738		7
1739		9
1740		13
1741		12
1743		10
1747		9

1750		9
1753		19
1755		19
1764		22
1767		15

ПОСТОВБИЦЯ (нині об'єднано з Вербичами Ріпкинського району) при річці Деруха.

Як зазначено в описі 1767 р.: «Поселѣнная над рѣчкою Постовбицею, которая нинѣ совсемъ засорилась и вода проходитъ малѣнькимъ проточкомъ»⁸⁷⁸, «на ровномъ мѣстѣ»⁸⁷⁹.

У поліській частині Чернігово-Сіверщини, понад витоками Стрижня, у межиріччі Білоусу й Замглау розташовувалось урочище Постовбиця, яке залишило помітний слід ще у джерелах польської доби. Розташоване південніше лінії Ріпки — Смичин, урочище відкривало смугу більш родючих сіроземів, які, посуваючись на схід, переходили у чорноземи. Це сприяло осадженню тут у 1625 р. хоругви ланової шляхти, яка сиділа на вимірних волоках⁸⁸⁰.

Селом Постовбиця напередодні 1648 р. володів новгород-сіверський земський суддя Стефан Речинський. Там же мав лановий наділ і Миколай Бялт, який у 1649 р. став чернігівським ловчим⁸⁸¹.

Відомі ще два надання Постовбиці, здійснені королівською канцелярією: у січні 1649 р. — Павлові Келчовському, а на рубежі лютого — березня 1664 р. — Янові Ярмултовському (на думку П. Кулаковського, останній випросив собі привілей під час задніпровського походу Яна Казимира), але вони не мали реального значення. Під час революційних подій середини XVII ст. Постовбиця цілковито запустіла, а 26 червня 1656 р. Б. Хмельницький своїм універсалом підтвердив власницькі права на селище заслуженого перед Військом Запорозьким Олефіра Радченка, який, як зазначено в універсалі, володіє Постовбицею природженим правом⁸⁸². Можливо, Оліфер міг володіти на Постовбицьких грунтах окремими волоками, як лановий шляхтич, оскільки жодних споріднених зв'язків між ним і С. Речинським не простежується⁸⁸³. Підтвердні універсали Олефіра Радченка на Постовбицю: Івана Брюховецького (5.08.1663)⁸⁸⁴, Петра Дорошенка (20.08.1668 — загалом на маєтності, без конкретизації)⁸⁸⁵, Дем'яна Многогрішного (8.04.1670)⁸⁸⁶.

По смерті Оліфера Постовбиця перейшла до його сина Семена Оліферовича, за яким підтверджена універсалом І. Самойловича (28.08.1675)⁸⁸⁷. А Іван Мазепа віддав село Яну Скаковському (12.10.1689)⁸⁸⁸.

Основні козацькі родини: Крисі, Ященки, Солов'ї, Коваленки.

Отамани: Мокей Федір з Голубич (1724)⁸⁸⁹, Кульгейко Йосип (1747⁸⁹⁰, 1754⁸⁹¹), Данич Тит (1782)⁸⁹².

Приїжджий двір сотника Леонтія Бакуринського (1741⁸⁹³, 1747⁸⁹⁴, 1750⁸⁹⁵), вдови сотника Леонтія Марії Бакуринської (1767)⁸⁹⁶.

Млин «о одномъ колѣ мучномъ» абшитованого сотника Якова Бакуринського (1742)⁸⁹⁷, влаштований власним коштом на грунтах, куплених у значкового Василя Шаршановича.

Посполиті належали сотникові Леонтію Бакуринському (1755)⁸⁹⁸.

У ревізії 1755 р. окремо згадується «слобода Постовбицька»⁸⁹⁹, яка, очевидно, пізніше злилась із селом.

Власники посполитих при слободі Постовбицькій у 1755 р.: чернігівський міщанин Іван Сапка (1 двір), канцелярист Єзофович (2 двори), Григорій і Єлисей Самойловичі (2 двори), значковий товариш Яків Чирва (1 двір)⁹⁰⁰.

За ревізією 1782 р. у Постовбиці мешкало козаків: виборних — 65 осіб чоловічої статі і 65 жіночої, підпомічників — відповідно 24 і 29⁹⁰¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		10
1724	4	
1729		8
1732	7	10
1738	6	5
1739	6	6
1740	6	7
1741	6	6
1743	7	
1747	8	7
1750	8	7
1753		8
1755	8	8 (+ 6 у слободі)
1764	2 (без виборних)	17
1767	10	12

РІПКИ (нині селище міського типу, райцентр) при річці Глинянці.

Розташовані на ґрунтовій дорозі «от Чернигова до пограничной Каменской заставы идущей...», на ровном месте лежит. Через самое село протекает маленький ручей, Репки называемый, от которого и наименование свое получило...; окружено пахотными полями и дубровами»⁹⁰².

У податковому реєстрі 1753 р.⁹⁰³ та ревізії 1755 р.⁹⁰⁴ Ріпки названі як містечко, а в описі 1767 р.: «Село Рѣпки... оное называѣмое и мѣстѣчко»⁹⁰⁵.

Улітку 1651 р., під час Національно-визвольної війни українського народу, литовське військо під командуванням Яна Радзивілла, яке наступало з півночі, переправилося через Дніпро в районі Лосєва (за 25 км на північний захід від Ріпок) і рушило на Чернігів⁹⁰⁶. 6 липня 1651 р. під Ріпками відбувся жорстокий, але вкрай невдалий для повстанців бій, в якому поліг чернігівський полковник Мартин Небаба⁹⁰⁷. Хоча місцеві краєзнавці припускають, що битва могла відбутися під Пересажем, між Любечем і Духівщиною (сучасна Малинівка), де збереглися курганні могильники⁹⁰⁸.

Очевидно, найдавнішою згадкою про село слід вважати 1585 рік (в 1634 році Владислав IV підтвердив привілей Сигізмунда III від 1585 р. Пироцьким і Даничам на Ріпки та інші землі)⁹⁰⁹.

9 січня 1607 р. (саме цю дату в селищі вважають надійним хронологічним репером, тож у 2007 р. відзначали 400-річчя першої письмової згадки про Ріпки⁹¹⁰) Микола Бакуринський позичає Миколі, Іванові, Жданові та Михайлові Пироцьким «золотою монетою червонцев чотири тисячи на чотири года» під заставу Ріпок⁹¹¹. А в 1609 р., перебуваючи у воєнному поході під Смоленськом, Пироцькі продають свої землі Бакуринському, що зафіксовано у грамоті Сигізмунда III: «будучи вмѣстѣ съ нами, въ обозѣ нашем подѣ Смоленскомъ, панове шляхта Глѣбовичи Пироцкіе, вмѣстѣ съ п. Миколаемъ Бакуринскимъ, просили нас о выдачѣ сего нашего листа п. Бакуринскому на то, что они п. п. Пироцкіе продали свою землю дѣдизную за сумму монеты доброй червонныхъ золотыхъ 5000; и при насъ и Рѣчи Посполитой очевидно взяли они п. п. Пироцкіе у п. Бакуринского остатокъ тѣхъ денегъ: 200 талеровъ битыхъ и коня с полнымъ приборомъ, купленого у московского плѣнника за 10 талеровъ битыхъ, каковой конь оцѣненъ товарищами съ бруей и панцыремъ в 300 талеровъ. А при

той Пироцковской землѣ — лѣса, дубровы, болота, рѣки, перетоки, пташьє, звѣриная по лѣсам ловля и въ водахъ рыбная и на рѣкѣ Вирѣ займа для мельницы; а въ томъ мѣстѣ, противъ бору, одинъ ихъ, Пироцкихъ, берегъ, а другой — себровъ (сосѣдей) и шляхты, къ которой землѣ принадлежитъ островъ Туричи и лѣс Чорничин; на этой землѣ осѣли на одномъ берегу рѣки и люде, названные Рѣпки, а на другомъ — земля, которую Пироцкіє продали Бакуринскому»⁹¹².

Разом з тим за люстрацією 1636 р. «весь Репки» належала кільком Пироцьким-Репчичам⁹¹³. На думку О. Лазаревського, володіння Бакуринських у Ріпках були незначні, а самі вони тут не проживали, чому й не згадуються в люстрації. Проте землі, куплені рід час перебування в таборі під Смоленськом, залишалися за Бакуринськими, які надалі постійно володіли половиною села Ріпок.

Як записано в універсалі Б. Хмельницького 26 червня 1656 р.: «п. Юрій Бакуринській жаловался намъ, что братья его родные Янь и Павелъ Бакуринскіє „подъ часъ войны съ ляхами“, забравши все движимое имѣніє и земельные документы на Черниговскія имѣнія, а его меньшого брата Юрія, оставили, за то что онъ не захотѣлъ уходить съ ними за границу. И онъ, Юрій, придя къ намъ въ Чигиринь, принялъ службу въ Войскѣ запорожскомъ и уже нѣсколько лѣтъ вѣрно служа, просилъ насъ о подтверждении ему купленныхъ отцомъ его имѣній въ полку Черниговскомъ. И мы, гетманъ, зная о куплѣ Бакуринскимъ имѣній у разной шляхты пановъ Біалтовъ и Пироцкихъ, подтверждаемъ ему, Юрію Бакуринскому, ту куплю отца его, а именно: Велькую Весь, Осняки, Рѣпки, Гусинку, Буянку, Слободку на дубровѣ Свинопуксѣ, вновь зачатую отцомъ его, Николаемъ, островъ Грибовскій с пригодною на мельницу займою, млинъ къ верху рч. Вира, прозываемый Пилпича и млин на рѣцѣ Глинянкѣ»⁹¹⁴.

Підтвердні універсали синам Юрія, Климу і Якову Бакуринським на половину Ріпок: гетьмана Івана Мазепи (27.06.1698)⁹¹⁵, чернігівського полковника Юхима Лизогуба (8.05.1699)⁹¹⁶, знову Івана Мазепи (18.01.1703)⁹¹⁷; Якову Бакуринському — гетьманів Івана Скоропадського (1.08.1710)⁹¹⁸, Данила Апостола (30.01.1733)⁹¹⁹.

6 дворів посполитих із власності Кліма Бакуринського по його смерті куплені значковим Захарієм Лєговичем⁹²⁰.

Від Бакуринських більша частина ріпкинських земель (останній раз половина села Ріпок за ними згадується у 1764 р.⁹²¹) відійшла до Полуботка, а потім, наприкінці XVIII ст., до Милорадовичів.

Імовірно, приблизно з середини XVIII ст. центр сотні перемістився з Роїща в Ріпки. Це пов'язано з перебуванням у Ріпках Бакуринських, які тривалий час обіймали сотенний уряд, а їхні маєтності зосереджувались у самих Ріпках та навколишніх поселеннях. 9 жовтня 1762 р. Яків Круп'янський, що змінив на сотенному уряді династію Бакуринських, зазначав у рапорті: «жительствоу в Репках, где и сотенное ройское правление стоит»⁹²².

Із опису 1767 р.: «В ономъ селѣ Рѣпкахъ сотенное правлѣніе, въ нѣмъ для присутствія изба съ комнатою 1, для караулу и бережения колодниковъ изба 1, амбары для содержанія пожарнихъ інструментовъ и другихъ припасовъ»⁹²³.

Основні козацькі родини: Купрієнки, Сердюки.

Двори козацької старшини: сотника Леонтія Бакуринського (1741⁹²⁴, 1747⁹²⁵, 1750⁹²⁶, 1755⁹²⁷), вдови Леонтія Марії Бакуринської (1767)⁹²⁸, значкового Йосипа Бакуринського (1740⁹²⁹, 1741⁹³⁰, 1747⁹³¹, 1750⁹³², 1755⁹³³, 1767⁹³⁴), значкового Андрія Бакуринського (1740⁹³⁵, 1741⁹³⁶, 1747⁹³⁷, 1750⁹³⁸, 1755⁹³⁹, 1767⁹⁴⁰), значкового Василя Бакуринського (1740⁹⁴¹, 1741⁹⁴², 1743⁹⁴³, 1747⁹⁴⁴, 1750⁹⁴⁵, 1755⁹⁴⁶), вдови Василя Анни Бакуринської (1767)⁹⁴⁷, значкового Філімона Богдановича (1740⁹⁴⁸, 1741⁹⁴⁹, 1747⁹⁵⁰, 1750⁹⁵¹, 1755⁹⁵², 1767⁹⁵³), значкового Григорія Корнецького (1740⁹⁵⁴, 1741⁹⁵⁵, 1743⁹⁵⁶, 1747⁹⁵⁷, 1750⁹⁵⁸), значкового Павла Масловського (1740⁹⁵⁹, 1741⁹⁶⁰, 1747⁹⁶¹), писаря сотенного Онисима Іванова (1747)⁹⁶², писаря сотенного Івана Никифорова (1750)⁹⁶³, писця сотенного Андрія Паскевича (1750)⁹⁶⁴, сотника Якова Круп'янського (1767)⁹⁶⁵.

Подвірок значкового Андрія Бакуринського (1750)⁹⁶⁶.

Приїжджі двори: полковника чернігівського (1732⁹⁶⁷, 1740⁹⁶⁸, 1741⁹⁶⁹, 1743⁹⁷⁰, 1747⁹⁷¹, 1750⁹⁷², 1755⁹⁷³, 1767 — «деревяный; въ нѣмъ свитлица зъ комнатою 1, людская хата 1, амбаровъ для поклажи 3, овина 1. Все вѣтхое, построень прежде бившимъ полковникомъ Іваномъ Божичемъ»⁹⁷⁴), другий двір полковника чернігівського (1740⁹⁷⁵, 1747⁹⁷⁶), значкового Григорія Петровича (1732⁹⁷⁷, 1741 — померлого⁹⁷⁸), вдови значкового товариша Євдокії Петровичевої (1743)⁹⁷⁹.

Церкви святої Трійці і святого Миколи, дерев'яні. Як зазначає Філарет (Гумілевський), «храмъ св. Троицы построень въ Рѣпкахъ въ 1742 г., на мѣсто ветхаго»⁹⁸⁰. Викликає цікавість указ Синоду від 3 квітня 1740 р.: «Имѣющуюся за мѣстечкомъ Рѣпками часовню у мельницы упразднить, мѣсто опустошить и колодезь засыпать, а называемый чудотворный образъ взять въ катедральную церковь»⁹⁸¹.

Школа (1732⁹⁸², 1740⁹⁸³, 1741⁹⁸⁴, 1743 — «въ ней живутъ школьники»⁹⁸⁵, 1747⁹⁸⁶, 1750⁹⁸⁷, 1755⁹⁸⁸).

Шпиталь (1732⁹⁸⁹, 1740 — «въ ономъ стариць двѣ слѣпіхъ»⁹⁹⁰, 1741⁹⁹¹, 1743 — «въ немъ живутъ старухи»⁹⁹², 1747⁹⁹³, 1750⁹⁹⁴, 1755⁹⁹⁵).

Шинки: Якова Бакуринського (1705 — «на его половинѣ с. Рѣпокъ», універсал гетьмана І. Мазепи)⁹⁹⁶, полковника чернігівського (1732⁹⁹⁷, 1740⁹⁹⁸, 1741⁹⁹⁹, 1743¹⁰⁰⁰, 1747¹⁰⁰¹, 1750¹⁰⁰², 1767 — два, «по улици, идучѣй зъ Чернѣгова до Лоева»¹⁰⁰³), сотника Якова Бакуринського (1732¹⁰⁰⁴, 1740¹⁰⁰⁵), сотника Леонтія Бакуринського (1741¹⁰⁰⁶, 1747 — три¹⁰⁰⁷, 1750 — три¹⁰⁰⁸), вдови сотника Леонтія Марії Бакуринської (1767 — чотири, з них два «на проѣзжающей улици», а ще два «на самомъ базаре, гдѣ торжокъ собирается»)¹⁰⁰⁹, значкового Йосипа Бакуринського (1732¹⁰¹⁰, 1740 — два¹⁰¹¹, 1741 — два¹⁰¹², 1743¹⁰¹³, 1747 — два¹⁰¹⁴, 1750 — три¹⁰¹⁵, 1767 — два, «на проѣзжой улици»¹⁰¹⁶), значкового Андрія Бакуринського (1741¹⁰¹⁷, 1743¹⁰¹⁸, 1747 — три¹⁰¹⁹, 1750 — два¹⁰²⁰, 1767 — два, «на проѣзжой улици»¹⁰²¹), вдови значкового товариша Євдокії Петровичевої (1740)¹⁰²².

Млини: «на переточку, о одномъ колѣ мучномъ» значкового Йосипа Бакуринського (1742¹⁰²³, в 1754 — Андрія Бакуринського¹⁰²⁴), влаштована його предком і «мелется оная не отъ природного водного течѣнія, но отъ дождю, спадающего зъ гарнезонтовъ»; «на переточкахъ, о одномъ колѣ мучномъ» значкового Філімона Богдановича (1742¹⁰²⁵, 1754¹⁰²⁶), влаштована швагром його сотником Петром Стефановичем, через брак води «наиболше впусе состоитъ»¹⁰²⁷.

Кожної неділі відбувалися торги, на які «околичные и степные жители разныхъ хлеб, лесные жители деревянную посуду и колеса, а черниговские щепетинники мелкий красный товар привозятъ»¹⁰²⁸. «На то устроенихъ лавочнихъ мѣсть 8, съ которихъ собирается на господина полковника Чернѣговского отъ всякой лавки въ торги по одной копѣйки, яко оніе встроени на землѣ его ранговой»¹⁰²⁹.

«Земли пахотної, лесов и лугов хотя и достаточно жители имеют, но больше упражняются в делании глиняной разной простой посуды, которую на месте и в разных отдаленных местах продают»¹⁰³⁰.

Наявність поблизу села багатих покладів високоякісної вогнетривкої глини сприяла розвитку гончарного промислу. Зокрема, ще в 50-х роках XVII ст. у Ріпках виник гончарний цех¹⁰³¹. Також у селі були виявлені поверхневі поклади болотних руд високої якості, вміст заліза в них становив понад 36 відсотків¹⁰³². У другій половині XVII ст. тут була збудована рудня, яка в 1763 р. мала три водяні колеса і два горна. Неподалік розміщувалась ще одна Рудня — Лизунова. На обох підприємствах працювало 20 робітників¹⁰³³.

Власники посполитих у 1755 р.: полковник Іван Божич (28 дворів), значковий товариш Йосип Бакуринський (10 дворів), значковий товариш Андрій Бакуринський (15 дворів), сотник Леонтій Бакуринський (45 дворів), священник ріпицький Андрій Максимович (1 двір), значковий товариш Філімон Богданович (2 двори)¹⁰³⁴. У 1767 р. власниками дворів названі лише полковник Петро Милорадович (38 дворів) та військовий товариш Йосип Бакуринський (8 дворів)¹⁰³⁵.

За ревізією 1782 р. у Ріпках мешкало козаків: виборних — 18 осіб чоловічої статі і 16 жіночої, підпомічників — відповідно 35 і 31¹⁰³⁶.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		62
1724	7	
1729		149
1732	9	123
1738	8	60
1739	8	58
1740	11	105
1741	9	86
1743	9	79
1747	5	90
1750	12	69 (хат 81)
1753		115
1755	8	101 (хат 119)
1764	6	191
1767	5	46
1781	7	142

РОЙЩЕ (нині Чернігівського району, центр сільради) при річці Стрижень.

«Сумежно со слободою Ройскою. Положение имеет по столбовой дороге из Чернигова в Добрянку и Могилевскую губернию; от Чернигова на полуношной стороне, от пахотного поля, на возвышенном месте, по обоим сторонам речки Стрижень»¹⁰³⁷.

Рання історія села вкрай заплутана. Очевидно, виникло як хутір наприкінці 1620-х рр. внаслідок активної колонізаційної політики чернігівських міщан після надання Чернігову в 1623 р.¹⁰³⁸ Магдебурзького права. Проте село не входило до складу земельних володінь чернігівського магістрату (хоча О. Яблоновський називає Ройще, як належне ратуші за польського володарювання)¹⁰³⁹. Імовірно, ця територія належала до ланових волок, на яких універсалом Сигізмунда III від 6 березня 1625 р. планувалося осадити чернігівську козацьку хоругву. Однак інтерес чернігівських урядовців до Ройща виразно простежується до останньої чверті XVII ст. До речі, якийсь стосунок до ланової шляхти могли мати і любецькі шляхетні зем'яни Данило і Пархом Юшкевичі-Красковські, котрі 15 березня 1630 р. отримали права на володіння третиною Ройщенського ґрунту (разом з Омеляном і Яском Богушами)¹⁰⁴⁰. Ця ж третина згадується у королівському декреті наступного 1631 р.¹⁰⁴¹.

Надалі кілька десятиліть не маємо звісток про Ройще. Коли ж тут оселяється Фома Ращенко, призначений сотником ройським, йому надано млин Ройський з ґрунтом Беркилевським і дозволом «закликати» там слободу. При цьому складається враження, що Ращенко не мав стосунку до згаданих раніше трьох частин Ройщенського ґрунту. Йому надається лише млин, що містився дещо південніше Ройща, і Фома, ймовірно, оселяється на окремій землі, на південній околиці села, де й виникає невеличкий хутір Беркелювшина. Цей хутірець існував ще в 1671 році. Підтвердні універсали Філону Ращенку на Беркелювшину: Дем'яна Многогрішного (23.06.1671)¹⁰⁴², Івана Мазепи (11.03.1701)¹⁰⁴³, Івана Скоропадського — вдові Марії Філоновій Ращенковій (18.01.1715)¹⁰⁴⁴. Отже, ця місцевість постійно залишається у власності Ращєнків (Рашків), тому вважаємо невірними припущення О. Лазаревського, повторені деякими іншими дослідниками, про те, що Ройще відбиралося від Ращєнків, а потім повернулося в їх володіння¹⁰⁴⁵. За ними була лише окраїнна частина села — ґрунт Беркелювшина з млином.

Натомість змінювалися власники інших, більш давніх частин Роїща.

Відомо, що перед гетьмануванням Д. Многогрішного село належало чернігівському воєводі Іванові Загряжському (перебував на посаді воєводи у 1660—1667 рр.¹⁰⁴⁶). Многогрішний віддав Роїще чернігівському благовіщенському священику Павлові Домонтовичу¹⁰⁴⁷, який відправляв у походи при гетьмані службу. По смерті Домонтовича с. Роїще успадкував його зять полковий осавул Грибович.

Гетьман Івана Мазепа у 1707 р. підтвердив уступку суддею полковим Юрієм Затиркевичем ґрунту Зеновщина під селом Роїщем зятеві своєму, військовому канцеляристу Мойсею Дмитровичу¹⁰⁴⁸. Право власності Дмитровича на Зеновщину підтвердив універсалом гетьман Іван Скоропадський¹⁰⁴⁹.

А 19 січня 1710 р. Іван Скоропадський, на прохання полкового осавула Михайла Красовського, надав йому Роїще і Скорінець, замінивши Старі Боровичі і слободу Андрушичі¹⁰⁵⁰. За Красовськими село і перебувало в подальшому.

Основні козацькі родини: Зенченки, Коробки, Федосови, Сердюки, Кулики, Заболотні, Лещенки, Долинські¹⁰⁵¹.

Отамани: Тарашенко Корній (1724)¹⁰⁵², Тума Михайло (1738)¹⁰⁵³, Сердюченко Андрій (1741)¹⁰⁵⁴, Філонок Іван (1747)¹⁰⁵⁵, Заболотний Павло (1750)¹⁰⁵⁶, Далинський Герасим (1756, 1758¹⁰⁵⁷, 1759¹⁰⁵⁸), Філоненко (1760)¹⁰⁵⁹, Терехно Герасим (1762)¹⁰⁶⁰.

Двори козацької старшини: Павла Красовського (1732)¹⁰⁶¹, значкового Якова Красовського (1747¹⁰⁶², 1750¹⁰⁶³, 1755¹⁰⁶⁴, 1767¹⁰⁶⁵), осавула полкового Єлисея Рашки (1740¹⁰⁶⁶, 1741¹⁰⁶⁷, 1747¹⁰⁶⁸, 1750¹⁰⁶⁹), померлого осавула полкового Єлисея Рашки сина Андрія (1755)¹⁰⁷⁰, значкового Афанасія Рашки (1740)¹⁰⁷¹, значкового Марка Рашки (1747¹⁰⁷², 1750¹⁰⁷³, 1755¹⁰⁷⁴, 1767¹⁰⁷⁵), вдови Агрипини Матвієвої Рашки (1740¹⁰⁷⁶, 1741¹⁰⁷⁷), вдови значкового Никифора Стишевського Агафії (1740¹⁰⁷⁸, 1741¹⁰⁷⁹, 1747¹⁰⁸⁰, 1750¹⁰⁸¹, 1755¹⁰⁸²), значкової Михайлихи (1741)¹⁰⁸³, значкового Артема Федосова (1747¹⁰⁸⁴, 1750¹⁰⁸⁵, 1767 — по уступці від тестя козака Лаврентія Борисенка 14 травня 1703 р.¹⁰⁸⁶), значкового Івана Федосова (1767)¹⁰⁸⁷, осавула сотенного Самійла Коробки (1767)¹⁰⁸⁸, отамана сотенного Василя Рашки (1767)¹⁰⁸⁹.

Приїжджі двори: сотника слабинського (1740)¹⁰⁹⁰, бурмістра чернігівського Стефана Фасовського (1747)¹⁰⁹¹.

Церква архистратига Михайла, «новая, деревянная..., зь однимъ престоломъ, безъ ограда» (1767)¹⁰⁹².

Школа (1732¹⁰⁹³, 1740 — «въ оной живетъ дячокъ»¹⁰⁹⁴, 1741¹⁰⁹⁵, 1747¹⁰⁹⁶, 1750¹⁰⁹⁷, 1755¹⁰⁹⁸, 1767 — «въ оной живетъ дячокъ»¹⁰⁹⁹).

Шпиталь (1747¹¹⁰⁰, 1750¹¹⁰¹).

Шинки: значкового Павла Красовського (1732)¹¹⁰², Мойсея Дмитровича (1732)¹¹⁰³, осавула полкового Єлисея Рашки (1740¹¹⁰⁴, 1741¹¹⁰⁵, 1747¹¹⁰⁶, 1750¹¹⁰⁷), значкового Артема Федосова (1741¹¹⁰⁸, 1743¹¹⁰⁹), бурмістра чернігівського Стефана Фасовського (1747)¹¹¹⁰, бунчукового Романа Затиркевича (1750)¹¹¹¹.

Млини: Роїський на Стрижні «о двохъ колахъ мучныхъ», вешняк осавула полкового Єлисея Рашки, збудований батькомъ його обозним полковим Філоном Рашкою (1726¹¹¹², 1738 — Єлисей Рашко судився зі своїм родичем значковим товаришем Никифором Стишевським, якого підозрював у таємному намірі продати млин генеральному обозному Якову Лизогубу¹¹¹³; 1742¹¹¹⁴, 1754 — «от бывшего весняного наводненія разорилась и впустъ состоитъ»¹¹¹⁵); значкового Петра Красовського (1781 — «плотина съ однимъ амбаромъ обь одномъ коле»)¹¹¹⁶.

У 1662 р. під Роїщем розміщувався табір чернігівського полковника Іоанікія Силича, з якого він 19 серпня 1662 р. видав універсал Павлові Товстолицу на маєтності¹¹¹⁷.

Власники посполитих у 1755 р.: Андрій Рашко (5 дворів), значковий товариш Яків Красовський (5 дворів), Марія Затиркевичева (1 двір), значковий товариш Артем Федосов (4 двори), канцелярист полковий Іван Федосов (2 двори), бурмістр чернігівський Петро Железник (1 двір)¹¹¹⁸. У 1767 р. власником посполитих названий лише військовий товариш Яків Красовський (6 дворів)¹¹¹⁹.

За ревізією 1782 р. у Роїщі мешкало козаків: виборних — 72 осіб чоловічої статі і 55 жіночої, підпомічників — відповідно 237 і 235, артилерійських служителів — 29 і 29, артилерійських служителів понад розклад — 25 і 24, старшинських дітей — 10 і 10¹¹²⁰.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		32
1723		26
1724	34	

1729		30
1732	45	27
1738	44	22
1739	44	12
1740	40	19
1741	44	22
1743	39	17
1747	37	17
1750	37 (разом із Слободою)	19
1753		25
1755	37 (разом із Слободою)	18 (хат 22)
1764	37 (разом із Слободою)	22
1767	42	6
1781	40	19

РОЙСЬКА СЛОБОДА (нині об'єднано з селом Роїще Чернігівського району) при річці Стрижень, «которая маленькимъ проточкомъ идетъ»¹¹²¹.

«Сумежно с селом Роищем. При столбовой дороге из Чернигова в Добрянку; от пахотного поля на ровном месте, при небольшом яру и лесу»¹¹²².

Ройська Слобода заснована в середині XVII ст. Розташовувалась північніше Роїща і навіть сьогодні займає відокремлене становище від решти села. Слобода розташовувалася на території ланових наділів, відведених чернігівській козацькій хоругві. Очевидно, входила до володінь Миколая Носачевича, який мав волочний наділ у 30 волон¹¹²³. Пізніше тут оселилися «роїцькі слобожани». На думку П. Кулаковського, колонізація околиці Чернігова просто поглинула волочні наділи, відведені для козацької хоругви¹¹²⁴. Проте, хоча керівний склад хоругви і намагався позбавитися обтяженої службою землі, однак про поглинення говорити передчасно. Чернігівський магістрат не зміг розширити свої земельні володіння. Всі подібного роду інтервенції завершилися безрезультатно. І Роїще, і Ройська Слобода, які входили до ланових наділів, у подальшому чітко залишались у власності козацької старшини та покозаченої шляхти. Лише Велика Вісь іноді підпорядковувалась міським урядовцям.

24 червня 1657 р. Б. Хмельницький своїм універсалом підтвердив Лукашу Носачевичу права на батьківський ґрунт, а слободян, що «часть тих же его власних засели ґрунтов», зобов'язав аби «десятину кожний давал, нечим не отмовляючися»¹¹²⁵. Але вже 20 травня 1659 р. гетьман І. Виговський підтвердив володіння Ройською Слободою

одночасно Носачевичу і Карпу Мокрієвичу. Імовірно, Мокрієвичу належало тільки «Зеневское поле» (Зенковщина) на околиці Слободи ¹¹²⁶. Трохи пізніше, 26 серпня 1659 р., Носачевич продав Слободу Карпу Мокрієвичу «за осмь сот золотых лечбы полской и зособна борошна муки житной осмачек 50, пшеничной — 20, пшона осмачок 10, которой цена была по тот час по 4 копе, также и пшеничная по той же цене и пшоно, которое борошно попродавали, такуж же цену учинило 800, всей суммы учинило 16 сот лечбы полской» ¹¹²⁷. Підтвердні універсали і грамоти Карпа Мокрієвича на Ройську Слободу: гетьмана Юрія Хмельницького (23.07.1660) ¹¹²⁸, царя Олексія Михайловича (26.05.1661 ¹¹²⁹, 3.02.1667 ¹¹³⁰), гетьманів Івана Брюховецького (12.03.1664) ¹¹³¹, Дем'яна Многогрішного (27.03.1669) ¹¹³², Івана Самойловича (19.07.1672) ¹¹³³, Івана Мазепи (28.08.1687) ¹¹³⁴, царів Івана та Петра Олексійовичів (9.03.1690) ¹¹³⁵.

Від Карпа Мокрієвича Слобода перейшла до його сина Самійла (універсали гетьманів Івана Мазепи 23.03.1704 ¹¹³⁶ та Івана Скоропадського 20.09.1709 ¹¹³⁷), а 30 травня 1717 р. — до синів останнього Івана і Пантелеймона ¹¹³⁸. В другій половині XVIII ст. Слобода належала вдові бунчукового товариша Дмитра Затиркевича, до якого перейшла від Мокрієвича, можливо, через шлюби ¹¹³⁹.

Пізніше слобода опинилась у власності Рашевських ¹¹⁴⁰.

Основні козацькі родини: Дем'янки, Міщенки, Лойки, Липницькі. Отамани: Сава Овечка (1659) ¹¹⁴¹.

Двори козацької старшини: військового товариша Миколи Мокрієвича (1740 ¹¹⁴², 1741 ¹¹⁴³, 1747 ¹¹⁴⁴, 1750 ¹¹⁴⁵, 1755 ¹¹⁴⁶), вдови Мокрієвичевої (1740) ¹¹⁴⁷, значкового Івана Мокрієвича (1750 ¹¹⁴⁸, 1755 ¹¹⁴⁹), бунчукових Затиркевичів (1741) ¹¹⁵⁰, бунчукового Тимофія Затиркевича (1747) ¹¹⁵¹, бунчукового Романа Затиркевича (1747 ¹¹⁵², 1750 ¹¹⁵³), вдови бунчукового Дмитра Затиркевича Марії Затиркевичевої (1755 ¹¹⁵⁴, 1767 ¹¹⁵⁵), військового товариша Івана Рашевського (1781 — «домъ 1, о 5 покояхъ») ¹¹⁵⁶, значкового Павла Рашевського (1781 — «о трех покояхъ») ¹¹⁵⁷.

Приїжджі двори: бунчукового Мойсея Дмитровича (1732) ¹¹⁵⁸, бунчукового Йосипа Рашевського (1767 — куплений у сина військового товариша Івана Васильовича Мокрієвича 21 січня 1758 р.) ¹¹⁵⁹, бунчукового Петра Григоровича (1767 — «старой, къ житю негодной» ¹¹⁶⁰, 1781 — «у него винокурни о 5 котлахъ») ¹¹⁶¹, військового канцеляриста Степана Рашевського (1781) ¹¹⁶².

Шинок Миколи Мокрієвича (1741 ¹¹⁶³, 1743 ¹¹⁶⁴).

Млин на ровчаках «для весняного наводнення, о одныхъ колахъ мучныхъ» значкового Миколи Мокрієвича (1754) ¹¹⁶⁵.

Власники посполитих у 1781 р.: бунчуковий Петро Григорович (7 дворів), бунчуковий Йосип Рашевський (15 дворів), військовий товариш Іван Рашевський (9 дворів), військовий канцелярист Степан Рашевський (2 двори) ¹¹⁶⁶.

За ревізією 1782 р. у Ройській Слободі мешкало козаків: виборних — 3 особи чоловічої статі і 4 жіночої, підпомічників — відповідно 14 і 15, артилерійських слугжителів понад розклад — 6 і 7 ¹¹⁶⁷.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		21
1723		50
1724	10	
1729		42
1732	17	43
1738	10	22
1739	13	25
1740	13	26
1741	14	26
1743	9	29
1747	5	23
1750	37 (разом із Роїщем)	21
1753		31
1755	37 (разом із Роїщем)	29
1764	37 (разом із Роїщем)	39
1767	5	10
1781	3	33

РУДНЯ ЯРИЛОВИЦЬКА

Очевидно, робітниче поселення біля Яриловичів, засноване на початку XVIII ст.

У 1755 р. також згадується «Рудня Стара Яриловицька» — 7 дворів ¹¹⁶⁸.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві ¹¹⁶⁹.

У 1767 р. перебувала у відкупі за 40 рублів ¹¹⁷⁰.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1738		1
1750		11
1753		7

1755		12
1764		15

СВИНОПУХИ (сучасне Вишневе (з 1961 р.) ¹¹⁷¹ Ріпкинського району, центр сільради).

«На ровномъ низкомъ мѣстѣ, при болотѣ, прозиваеомомъ Замглай» ¹¹⁷².

Очевидно, осаджені Миколаєм Бакуринським у першій половині XVII ст. 26 червня 1656 р. Б. Хмельницький підтвердив Юрію Бакуринському батьківські володіння, серед яких названа Свинопуська слобода: «и слободка вновь зачатая садить отцем его Николаемъ на дуброве Свинопуское» ¹¹⁷³. За спогадами старожилів під час Генерального слідства про маєтності в 1729—1730 рр., у подальшому належала на ранг чернігівських полковників, з яких Василь Борковський (полковник у 1672—1685 рр.) надав Свинопухи значковому козаку Заборовському. Пізніше село належало на ранг ройських сотників — Іванові Малику (Рашевському — за наданням того ж таки Борковського) та Миколі Грембецькому. Полковник Юхим Лизогуб передав Свинопухи значковому товаришеві Юрію Затиркевичу, від якого відійшло до зятя останнього Мойсея Дмитровича ¹¹⁷⁴. Підтвердні універсали на цю уступку гетьманів Івана Мазепи (1707) ¹¹⁷⁵ та Івана Скоропадського (19.01.1709) ¹¹⁷⁶.

Надалі Свинопухи залишались у власності Затиркевичів. У середині століття суперечки за спадщину всередині родини призвели до тривалого судового розгляду (1746—1757 рр.), внаслідок чого Свинопухи та інші маєтності Затиркевичів були розподілені між значковим Прокопом Затиркевичем, його тіткою та двоюрідними братами ¹¹⁷⁷.

Основні козацькі родини: Самсоненки, Діряві, Лаптеї.

Приїжджі двори: бунчукових Затиркевичів (1741) ¹¹⁷⁸, вдови бунчукового Дмитра Затиркевича Марії (1767) ¹¹⁷⁹, військового товариша Андрія Бакуринського (1767 — куплений 18.01.1759 у бунчукового Олександра Мокрієвича ¹¹⁸⁰).

Шинки: Затиркевичів (1743) ¹¹⁸¹, бунчукового Романа Затиркевича (1750) ¹¹⁸².

Власники посполитих у 1755 р.: військовий товариш Прокоп Затиркевич (10 дворів), вдова Марія Затиркевичева (8 дворів) ¹¹⁸³. У 1767 р. всі посполиті (13 дворів) належали бунчуковому Дмитру Затиркевичу ¹¹⁸⁴.

За ревізією 1782 р. у Свинопухах мешкало козаків-підпомічників 10 осіб чоловічої статі і 13 жіночої ¹¹⁸⁵.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		17
1724	3	
1729		31
1732	3	21
1738	3	17
1739	3	16
1740	3	21
1741	3	21
1743	3	
1747	4	28
1750	3	21
1753		23
1755	5	18
1764	7	38
1767	4	13

СЕДЕЛЮВКА (сучасне Сиделівка Новояриловицької сільради Ріпкинського району) при річці Откильні.

Поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст.¹¹⁸⁶. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Шинок Чернігівського Троїцького монастиря (1747¹¹⁸⁷, 1750¹¹⁸⁸).

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві¹¹⁸⁹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		4
1732		10
1738		7
1739		7
1740		9
1741		10
1743		9
1747		6
1750		7
1753		9
1755		13
1764		16
1767		10

СИБЕРЕЖ (нині Ріпкинського району, центр сільради) при річці Сибереж.

«Положение имеет от пахотного поля на низковатом ровном месте, при небольших издоле лесах и при речке Сибережи»¹¹⁹⁰. В 1496 р. належала до володінь віленського підключого Богдана Павловича¹¹⁹¹. Згадується у «Пам'яті» 1527 р.¹¹⁹², однак запусиває у період Смути на початку XVII ст.

Село відновилося на початку 1630-х рр. (згадується в привілеї від 22 лютого 1633 р. Мартинові Калиновському на Чернігівське староство¹¹⁹³), але внаслідок Смоленської війни 1632—1634 рр., правдоподібно, знову збезлюдніло, оскільки королівський привілей С. Пясочинському від 14 березня 1645 р. називає Сибереж селищем¹¹⁹⁴.

Пізніше ним володів Карп Мокрієвич, якому Сибереж дісталась як спадок дружини, що походила з польської шляхти. Підтвердні універсали та грамоти Мокрієвичам на Сибереж: Карпу — гетьмана Юрія Хмельницького (23.07.1660)¹¹⁹⁵, царя Олексія Михайловича (3.02.1667)¹¹⁹⁶, гетьманів Дем'яна Многогрішного (27.03.1669)¹¹⁹⁷, Івана Самойловича (19.07.1672)¹¹⁹⁸, Івана Мазепи (28.08.1687)¹¹⁹⁹, царів Івана та Петра Олексійовичів (9.03.1690)¹²⁰⁰; Дем'яну — гетьмана Івана Мазепи (23.03.1704)¹²⁰¹; вдові Дем'яна Агафії — гетьмана Івана Скоропадського (13.09.1709)¹²⁰².

Сибереж і в подальшому залишалася за Мокрієвичами. В 1749 р. Олександр і Василь Мокрієвичі вели суперечку за двір і ґрунт в с. Сибережі з полковим канцеляристом Василем Комаровським¹²⁰³.

Необхідно відмітити агресивну земельну політику Мокрієвичів, які неодноразово прагнули заволодіти ґрунтами в сусідніх селах. А бунчукові Павло і Олександр Мокрієвичі та син полкового судді Василь Мокрієвич у 1750 р. вбили козака с. Сибереж Тимофія Сапегу і заволоділи його майном, що спричинило ряд судових процесів (1750—1751¹²⁰⁴, 1751¹²⁰⁵ рр.). Історія мала продовження у 1756 р., коли Павло, Олександр і Василь Мокрієвичі спільно з полковим хорунжим Василем Комаровським захопили ґрунти місцевих козаків Семена Сапегу, Миколи Коржа, Грицька Тетері та інших¹²⁰⁶. За тиждень вони намагалися провести поновлення межових знаків скоригованих власних володінь¹²⁰⁷, що призвело до нападу Миколи Коржа з товаришами (понад 80 чоловік) на кривдників¹²⁰⁸. Спір між сторонами за ґрунти продовжився і в 1758 р., коли справу розглядав Чернігівський полковий суд¹²⁰⁹.

Опісля бунчуковий Олександр Мокрієвич захопив майно у козака Андрія Гомана (1759 р.)¹²¹⁰, яке мусив повернути після розгляду скарги потерпілої сторони у Генеральній військовій канцелярії¹²¹¹. Більше того, канцелярія зобов'язала бунчукового Івана Кутневського провести ревізію підданих Мокрієвичів та Комаровського¹²¹². Результат нам невідомий, однак уже за кілька місяців, у лютому 1760 р., Олександр Мокрієвич захопив коней та борошно у того ж таки Андрія Гомана¹²¹³.

У 1762 р. на Сибереж претендувала донька бунчукового Якова Іскри Ірина¹²¹⁴.

За часів сотництва Філона Свяцького (прибл. 1664—1672) в Сибережі перебувало сотенне правління (до 1700 р.)¹²¹⁵.

Основні козацькі родини: Болбаси, Гломозди, Лепехи, Свяцькі, Дасюки, Сапєги, Кезлі, Коржі.

Отамани: Щербак Федір (1724¹²¹⁶, 1725¹²¹⁷), Ведера Андрій (1747)¹²¹⁸, Лещенко Яцко (1750)¹²¹⁹.

Двори козацької старшини: вдови бурмістра чернігівського Карповської (Карпа Марковича) (1741)¹²²⁰, військового канцеляриста Івана Марковича (1741¹²²¹, 1747¹²²², 1750¹²²³, 1755¹²²⁴, 1767 — куплений батьком у глухівського міщанина Григорія Олександровича за 200 рублів 20 листопада 1732 р.¹²²⁵), нащадків прадіда Карпа Мокрієвича (1767 — «зъ болшимъ садомъ и огородомъ, въ самомъ конце сѣла Сибережи, мѣжду протоками надгребѣлною и ставомъ лѣжачій, округъ огороженній») ¹²²⁶.

Приїжджі двори: вдови Марії Томариної (1732)¹²²⁷, канцеляриста військового Івана Марковича (1740)¹²²⁸, вдови бурмістра чернігівського Карпа Марковича (1740)¹²²⁹, канцеляриста полкового Івана Дорошенка (1741)¹²³⁰, значкового Івана Фасовського (1743)¹²³¹, хорунжого полкового Василя Комаровського (1747¹²³², 1750¹²³³, 1755¹²³⁴), сотника слабинського Самійла Левандовського (1750¹²³⁵, 1755¹²³⁶), бунчукового Павла Мокрієвича (1767)¹²³⁷, військового товариша Федора Мокрієвича (1781)¹²³⁸.

Церква святителя Христова Миколи, «старая, деревянная..., съ однимъ престоломъ, безъ огради, и при ней колоколя» (1767)¹²³⁹.

Школа (1732¹²⁴⁰, 1740¹²⁴¹, 1747¹²⁴², 1750¹²⁴³, 1767 — «въ оной живеть дячокъ») ¹²⁴⁴.

Шпиталь (1732¹²⁴⁵, 1740 — «въ ономъ старецъ слепій Тимухъ Штиркунъ») ¹²⁴⁶, 1741¹²⁴⁷, 1747¹²⁴⁸, 1750¹²⁴⁹, 1767 — «богоделная изба, въ оной живутъ нище, пропитаніе они имѣють отъ добротныхъ дателѣй милостини» ¹²⁵⁰, 1783¹²⁵¹).

Шинки: попа Василя Кузьмина (1732)¹²⁵², канцеляриста полкового Івана Дорошенка (1740)¹²⁵³, військового товариша Миколи Мокрієвича (1747)¹²⁵⁴, Чернігівського Троїцького монастиря (1750)¹²⁵⁵.

Млин на р. Сибережі військового товариша Федора Мокрієвича (1754)¹²⁵⁶, 1781 — «плотина съ однимъ амбаромъ обѣ 1 колѣ»¹²⁵⁷.

Власники посполитих у 1781 р.: померлого бунчукового Павла Мокрієвича дружина Анна Мокрієвичева з нащадками (19 дворів), писар земський Мокрієвич (6 дворів), Чернігівський Троїцький монастир (2 двори), полковник чернігівський Петро Милорадович (5 дворів)¹²⁵⁸.

За ревізією 1782 р. у Сибережі мешкало козаків: виборних — 87 осіб чоловічої статі і 82 жіночої, підпомічників — відповідно 239 і 246, артилерійських служителів — 23 і 22, артилерійських служителів понад розклад — 9 і 8, старшинських дітей (з артилерійськими) — 5 осіб чоловічої статі, а також рангових посполитих — 24 і 22¹²⁵⁹.

<i>Рік</i>	<i>Дворіє козацьких</i>	<i>Дворіє посполитих</i>
1713		23
1724	39	
1729		33
1732	46	31
1738	55	12
1739	54	13
1740	57	11
1741	54	22
1743	49	16
1747	50	20
1750	47	19
1753		23
1755	49	16 (хат 19)
1764	46	51
1767	50	10

СТАРА ПАПІРНЯ (увійшла до складу села Нові Яриловичі Ріпінського району) на р. Немильні.

Очевидно, поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

У 1739 р. названа як Папірня Яриловицька¹²⁶⁰. Розташовувалася неподалік Нових Яриловичів і належала Чернігівському Троїцькому монастиреві, який, перейнявши друкарню від Борисо-Глібського монастиря, щоб мати свій папір, заснував нові папірні¹²⁶¹. Після виник-

нення в 1750-х рр. неподалік нової папірні, стала називатися Стара Папірня. Вони працювали паралельно.

У 1767 р. папірня з 10 гніздами була у відкупі в яриловицького дякона за 25 руб.¹²⁶². У 1776 р. її продукція становила 300 стіп сірого писального паперу, який повністю використовувався для монастирських потреб¹²⁶³.

У «Відомості про монастирські маетки 1786 р.» названа, як «Старий Паперовий Завод», який «в пусть состоящий»¹²⁶⁴.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві¹²⁶⁵.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1739		3
1740		5
1741		3
1743		1
1750		5
1753		4
1764		10
1767		6 (разом із Новою Папірнею)

СТАРИ ЯРИЛОВИЧИ (нині Новояриловицької сільради Ріпкинського району) біля річки Сож.

Крайній північний пункт Ройської сотні, розташований на чернігівсько-литовському кордоні — на межі Чернігівського воєводства й Річицького повіту. Тут існував перевіз через Сож¹²⁶⁶. Від Яриловичів на південний схід до Городні тягнувся великий лісовий масив над болотом Замглай, що складався з хвойних та листяних порід¹²⁶⁷.

За литовських часів територія Ярилович належала до Любеча, і поселення, слід гадати, виникло ще у XV ст. У «Пам'яті» 1527 р. згадуються «Ериловичи» («Яриловци») волості Любецької на кордоні з Гомелем¹²⁶⁸.

Наприкінці XVI — на початку XVII ст. Яриловичами володіли шляхтичі Стецькі. Зокрема в люстрації 1616 р. згадуються «Ярыловичи въ дельтѣ Сожа и Намыльной» як землі боярські¹²⁶⁹. В люстрації 1636 р. відмічено «Wies Jrylowice», яка входила до складу Любецького староства і належала Павлові Стецькому¹²⁷⁰. Але в часи старостування М. Кашиновського Яриловичі відійшли до Чернігівського воєводства¹²⁷¹.

Після вигнання поляків у середині XVII ст. належало Чернігівському Троїцькому монастиреві. Тоді ж поблизу виникло нове село Яриловичі (Нові Яриловичі).

На початку літа 1651 р. козацькі зағони полковника Мартина Небаби, які взяли в облогу Гомель, «отправили в Ерыловичи драгоценности, которые набрали у окрестной шляхты»¹²⁷².

Ділянка кордону від Сожу до витоків Терюхи, правдоподібно, спорувалася з боку сусіднього Річицького повіту Великого князівства Литовського. Про це зазначається у відповідях гетьмана Івана Самойловича на статті, оголошені на початку червня 1685 р. окольничим Леонтієм Неплюєвим¹²⁷³. Тут гетьман пропонує не відмежовувати до Річицького повіту Яриловичі та Городню, як того бажала литовсько-польська сторона¹²⁷⁴, і так, зрештою, й сталося. Очевидно, сама суперечка виникла дещо раніше, і гетьман І. Самойлович у листі до гетьмана Великого князівства Литовського, віленського воєводи Казимира Яна Сапєги від 25 лютого 1685 р., вимагаючи очищення від жовнірів територій поблизу р. Сожу, зазначав, що якщо точно дотримуватися давніх кордонів Великого князівства, то Чернігівський полк втратив би Яриловичі та Городню із селами¹²⁷⁵. Можливо, за литовських часів кордон Чернігівщини пролягав дещо південніше Яриловичів — на річці Сухий Вир¹²⁷⁶.

Шинок Чернігівського Троїцького монастиря (1747¹²⁷⁷, 1750¹²⁷⁸).

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві¹²⁷⁹.

У ревізії 1764 р.¹²⁸⁰ та Рум'янцевському описі (1767)¹²⁸¹ названі як «деревня Старое село».

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		9
1732		11
1738		3
1739		3
1740		7
1741		7
1743		8
1747		5
1750		8
1753		8
1755		16
1764		20
1767		14

СТАСІ (нині Терехівської сільради Чернігівського району).

«Положение имеет на низком месте, над болотом, называемом Загглай»¹²⁸². За описом 1767 р. — «при рѣчки Свинѣ»¹²⁸³.

Невеличке козацьке поселення, в якому у XVIII ст. не фіксується селян.

Виникло у другій половині XVII ст. Ю. Виноградський припускав, що назва села походить від слова «стос», яке означає «куча, груда»¹²⁸⁴. Але насправді основу назви складає ім'я чи прізвище першопоселенця (або першопоселенців, оскільки Стасі могло означати множину — наприклад, два козака Стася або два сини козака Стася).

Зокрема, у реєстрі 1649 р. поміж козаків Чернігівського полку названий Тит Стасенко¹²⁸⁵, а серед загиблих під час другого Чигиринського походу в 1678 р. зазначений козак Сиберецької сотні Купрій Стасенко¹²⁸⁶. В 1724 р. «сказки о службах» надали три козаки «села Стасюв»: «Сидор Стасювский» (був у походах із 1700 р.), Андрій Хоменко та «Марко Стасювский» («служил шопную службу год 7 и бул в одном походѣ 721 года») ¹²⁸⁷. Надалі ці прізвища із документів зникають, хоча сином Марка міг бути «Петро Марков син Ларченко»¹²⁸⁸.

Син Андрія Хоменка Устим (1719 р. н.¹²⁸⁹) став носити прізвище Лісовий.

Основні козацькі родини: Барабаші, Лісові.

Двори козацької старшини: осавула сотенного Федора Барабаша (1747¹²⁹⁰, 1750¹²⁹¹).

За ревізією 1782 р. у Стасях мешкало козаків: виборних — 19 осіб чоловічої статі і 23 жіночої, підпомічників — відповідно 28 і 17¹²⁹².

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1724	3	
1732	9	
1738	4	
1739	4	
1740	5	
1741	5	
1743	5	
1747	4	
1750	4	
1755	4	
1764	3	
1767	6	

СТИГУНКИ (або Стигунці) — див. Чепигівка.

СТРОЇВКА (нині Горностаївської сільради Ріпкинського району) при річці Аткильні.

Поселена ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст.¹²⁹³. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення. Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві¹²⁹⁴.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		4
1732		4
1738		3
1739		2
1740		4
1741		4
1743		3
1747		
1750		
1753		2
1755		8
1764		11
1767		2

СУСЛІВКА (нині Задеріївської сільради Ріпкинського району).

Імовірно, виникла на початку XVIII ст.

За спогадами старожилів під час укладання Генерального слідства про маєтності в 1729—1730 рр., належала на ранг чернігівських полковників. Уже у XVIII ст. частину Суслівки купив бунчуковий товариш Семен Лизогуб, а іншу частину гетьман Іван Скоропадський віддав Чернігівському Троїцькому монастиреві¹²⁹⁵.

У 1750 р. бунчуковий Іван Лизогуб та військовий товариш Микола Соколовський скаржилися на архимандрита Чернігівського Троїцького монастиря Іраклія Комаровського за спалення Суслівки, проте Секретна комісія відмовилася розслідувати скаргу¹²⁹⁶.

Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Посполиті належали бунчуковому товаришеві Іванові Лизогубу (1747)¹²⁹⁷.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		13
1732		9
1738		2
1739		2
1740		3
1741		3

1743		2
1747		6

ФУТІР (Хутір) при р. Каганці ¹²⁹⁸.

Очевидно, поселений ченцями Яриловицького монастиря (скитка) у XVII ст. Ревізії XVIII ст. не фіксують тут козацького населення.

Шинок Чернігівського Троїцького монастиря (1747 ¹²⁹⁹, 1750 ¹³⁰⁰).

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві ¹³⁰¹.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1729		21
1732		24
1738		17
1739		17
1740		16
1741		21
1743		18
1747		12
1750		16
1753		24
1755		23
1764		32
1767		20

ХОЛЯВИН (сучасне Халявин Чернігівського району, центр сільради) при річці Стрижні.

«Положение имеет на столбовой дороге из Чернигова в Слободу Добрянку; от Чернигова на западной стороне от пахотного поля, на возвышенных бугристых местах, по обеим сторонам речки Стрижне» ¹³⁰².

Очевидно, виникло як хутір наприкінці 1620-х рр. внаслідок активної колонізаційної політики чернігівських міщан після надання Чернігову в 1623 р. Магдебурзького права ¹³⁰³.

Після вигнання поляків — рангове володіння чернігівських полковників. Хоча 12 травня 1664 р. в універсалі гетьмана Івана Брюховецького нагадувалось про збереження за громадами селищ Халявин, Велика Вісь та інших давнього обов'язку виконувати повинності в м. Чернігові та сплачувати податки до міської скарбниці ¹³⁰⁴. А в лютому 1690 р. делегація чернігівського магістрату відвідала Москву і серед іншого сподівалася юридично закріпити за ратушею «нічийне» приміське село Халявин, однак ствердної відповіді не отримала ¹³⁰⁵. Після чого місто остаточно втратило контроль над селом.

Чернігівський полковник Павло Полуботок (1705—1723 рр.) захопив Халявин у власне володіння і передав нащадкам, але від них воно було відібрано як рангова маєтність і повернуто у державне відомство. Так було до 1797 р., коли село разом з Янівкою було надано судді 2-го департаменту Генерального суду Григорію Милорадовичу ¹³⁰⁶.

Основні козацькі родини: Половецькі, Зубки, Дейнеки, Куделі, Фесяни, Петрушинці.

Отамани: Шмака Данило (1694) ¹³⁰⁷, Дейнека Михайло (1724 ¹³⁰⁸, 1732 ¹³⁰⁹), Пуховий Петро (1747 ¹³¹⁰, 1750 ¹³¹¹), Зубок Гришко (1755) ¹³¹², Зубок Мойсей (1756 ¹³¹³, 1757 ¹³¹⁴, 1759 ¹³¹⁵), Зубок (1762) ¹³¹⁶, Богданенко Авакум (1764) ¹³¹⁷.

Двори козацької старшини: значкового Федора Половецького (1740 ¹³¹⁸, 1741 ¹³¹⁹, 1747 ¹³²⁰, 1750 ¹³²¹), значкового Карпа Половецького (1740 ¹³²², 1741 ¹³²³, 1747 ¹³²⁴, 1750 ¹³²⁵), значкового Леонтія Половецького (1740 ¹³²⁶, 1741 ¹³²⁷), значкового Івана Половецького (1747 ¹³²⁸, 1750 ¹³²⁹, 1767 — разом із дружиною значкового Корнія Половецького Євфимією ¹³³⁰), Михайла Деренковського (1740) ¹³³¹, значкових Половецьких (1755) ¹³³², абшитованого значкового товариша Юхима Половецького (1767) ¹³³³, значкового товариша Івана Кужільного (1767 — «по наслідю жени его») ¹³³⁴, возного повіту Чернігівського сотні Ройської Івана Стодолинського (1767 — уступлений тестем, значковим товаришем Іваном Половецьким) ¹³³⁵, дружини померлого осавула полкової Чернігівської артилерії Івана Сокоцького Уляни (1767) ¹³³⁶, значкового товариша Павла Товстоліса (1767) ¹³³⁷.

Приїжджі двори: обозного генерального Якова Лизогуба (1740) ¹³³⁸, полковника чернігівського (1740 ¹³³⁹, 1750 ¹³⁴⁰, 1755 ¹³⁴¹, 1767 — «построень прежде бившимъ полковникомъ Богдановимъ» ¹³⁴², 1781), осавула полкової артилерії Івана Мартиненка (1740 ¹³⁴³, 1747 ¹³⁴⁴, 1750 ¹³⁴⁵, 1755 ¹³⁴⁶), отамана полкового чернігівського Григорія Плахути (1747 ¹³⁴⁷, 1750 ¹³⁴⁸), бунчукового товариша Григорія Лизогуба (1767 — «старой, къ житю негодной») ¹³⁴⁹.

Церква святої Трійці, «старая, деревянная..., при ней колоколня старая, деревянная..., огради не имѣется» (1767) ¹³⁵⁰.

Школа (1732 ¹³⁵¹, 1740 — «въ оной живетъ дячокъ» ¹³⁵², 1741 ¹³⁵³, 1747 ¹³⁵⁴, 1750 ¹³⁵⁵, 1767 — «въ оной живетъ дячокъ» ¹³⁵⁶).

Шпиталь (1732 ¹³⁵⁷, 1740 — «въ ономъ живетъ стариць двѣ» ¹³⁵⁸, 1747 ¹³⁵⁹, 1750 ¹³⁶⁰, 1767 — «шпиталя нѣтъ» ¹³⁶¹).

Шинки: полковника чернігівського (1732¹³⁶², 1736¹³⁶³, 1740¹³⁶⁴, 1741¹³⁶⁵, 1750¹³⁶⁶), обозного генерального Якова Лизогуба (1740)¹³⁶⁷, бунчукового Костантія Лизогуба (1750)¹³⁶⁸.

Млини на р. Стрижні: вешняк «о двохъ колахъ мучныхъ» бунчукового Дмитра Затиркевича (1742¹³⁶⁹, 1754¹³⁷⁰), куплена батьком його; вешняк «о двохъ колахъ мучныхъ» обозного генерального Якова Лизогуба (1708¹³⁷¹ — гребля і млин, 1742¹³⁷², 1754¹³⁷³), влаштована предком його на власній землі. В 1781 р. згадується «плотина съ однимъ амбаромъ о двохъ колахъ»¹³⁷⁴.

Наприкінці XVIII ст. поблизу села вирізняли хутір **Журавовку** (нині — південно-східна околиця Халявіна), «на ровном месте, между небольшим дубняком». В єдиному дворі там проживав хорунжий сотенний білоуський Онисим Козаков, разом з яким мешкав козак-підпомічник (1767)¹³⁷⁵.

Власники посполитих у 1755 р.: полковник чернігівський Іван Божич (53 двори), померлий обозний генеральний Яків Лизогуб (6 дворів), померлого бунчукового Семена Полуботка вдова Анастасія (2 двори), вдова Каневська (1 двір), Дмитро Затиркевич (1 двір), бунчуковий Костантій Лизогуб (2 двори)¹³⁷⁶. У 1767 р. власником посполитих виступає лише полковник Петро Милорадович (46 дворів)¹³⁷⁷.

За ревізією 1782 р. у Халявіні мешкало козаків: виборних — 72 особи чоловічої статі і 60 жіночої, підпомічників — відповідно 170 і 151, артилерійських служителів — 45 і 37, старшинських осіб — 11 і 5, а також рангових посполитих — 369 і 346¹³⁷⁸.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		70
1723		83
1724	52	
1729		81
1732	62	71
1738	44	61
1739	46	64
1740	45	70
1741	45	72
1743	44	51
1747	37	67
1750	37	64
1753		75

1755	41	65 (хат 71)
1764	26 (без виборних)	87
1767	38	46

ЦЕРКОВИЩЕ (сучасне Новоукраїнське (з 1961 р.)¹³⁷⁹ Ріпкинського району, центр сільради) при річці Імшаній.

В «Описании рек Черниговского наместничества» 1785 р. згадується «рѣчка Церковка, вершина ее при селѣ Церковицѣ; в рѣчку Церковку съ правой стороны впадаетъ рѣчка Имшарица, вершина ее при селѣ Рѣпкахъ»¹³⁸⁰.

За польського панування на схід від Поставбиці існувало урочище Церковище (можливо, тут було поселення за Московської доби, пізніше запустіле), яке було поділено на волоки для їх надання товаришам чернігівської козацької хоругви¹³⁸¹. Село Церковище, яке виникло тут приблизно наприкінці 1630-х років, було заселене якимсь Циганським¹³⁸². За даними королівської канцелярії у 1648 році Церковищем (24 волоки) володів Ян Кравецький, який не залишив по собі нащадків чоловічої статі¹³⁸³. Але загальна ситуація з локалізацією цього населеного пункту і його належністю до того чи іншого власника є вкрай заплутаною і реставрується дуже погано. Відомо, що по завершенні Національно-визвольної війни село опинилося в руках мешканця Чернігова Михайла Кривковича. Отримуючи підтвердження своїх прав на це поселення від київського воєводи Петра Шереметьєва (07.1668), товариш полку Чернігівського Іван Кривкович представив королівські привілеї на Церковище його предкам¹³⁸⁴. Підтвердні універсали і грамоти Іванові Кривковичу на Церковище: гетьмана Івана Мазепи (21.12.1699)¹³⁸⁵, чернігівського полковника Юхима Лизогуба (28.12.1699)¹³⁸⁶. Пізніше Церковище перейшло до сина Івана Кривковича — товариша полку Чернігівського Івана Івановича Кривковича.

Значковий Яків Кривкович мав конфлікт за ґрунти в с. Церковище з писарем полковим Самійлом Холодовичем¹³⁸⁷. Останній отримав декрет Чернігівської полкової канцелярії «на владѣніе купленнихъ имѣ добръ в с. Церковищахъ, причитающихся на часть Гр. Кривковича отъ значкового товарища Грищенки и Болбота» (22.09.1734)¹³⁸⁸.

А вже від Холодовича частиною Церковищ заволоділи Бакуринські. 9 жовтня 1734 р. Леонтій Бакуринський отримав випис із книг Чернігівської ратуші «на владѣніе в с. Церковищахъ, частью куплен-

ной Холодовичемъ»¹³⁸⁹. А 7 березня 1735 р. — універсал за підписом князів Шаховського, Бярятинського та інших на село Церковище¹³⁹⁰.

Належність Церковища Бакуринським згадується також у документах 1738¹³⁹¹ та 1764¹³⁹² рр. Окремі споруди їхнього маєтку збереглися до сьогодні. І саме в Церковищі зберігався фамільний архів Бакуринських, описаний Ю. Татищевим¹³⁹³.

Основні козацькі родини: Скауни, Прокопенки.

Отамани: Самоненко Мирон (1724¹³⁹⁴, 1732¹³⁹⁵)

Двори козацької старшини: значкового Федора Кринкевича (Кривковича¹³⁹⁶) (1740)¹³⁹⁷, вдови Федорової Кринкевичевої (Кривковичевої) (1741)¹³⁹⁸, значкового Івана Кринкевича (Кривковича) (1740¹³⁹⁹, 1741¹⁴⁰⁰, 1747¹⁴⁰¹), вдови значкового Василя Кринкевича (Кривковича) (1740)¹⁴⁰², вдови значкового Лук'яна Кринкевича (Кривковича) Марфи Кринкевичої (Кривковичої) (1750)¹⁴⁰³ та її сина (1755)¹⁴⁰⁴.

Приїжджий двір сотника Леонтія Бакуринського (1740¹⁴⁰⁵, 1741¹⁴⁰⁶, 1747¹⁴⁰⁷, 1750¹⁴⁰⁸, 1755¹⁴⁰⁹), вдови сотника Леонтія Марії Бакуринської (1767¹⁴¹⁰).

Церква «во имя прѣображенія Господня, зъ однимъ престоломъ, и при оной церквѣ колоколня» (1767)¹⁴¹¹.

Школа (1732¹⁴¹², 1740¹⁴¹³, 1741¹⁴¹⁴, 1747¹⁴¹⁵, 1767 — «школьная изба»¹⁴¹⁶).

Шпиталь (1747)¹⁴¹⁷.

Шинки: сотника Леонтія Бакуринського (1747¹⁴¹⁸, 1750¹⁴¹⁹), значкового Фоми Мокієва (1747)¹⁴²⁰.

Млини: на р. Імшаній «объ одномъ колѣ мучномъ» значкового Фоми Мокієва (1742)¹⁴²¹, куплений у значкових Кринкевичів (Кривковичів); вешняк «на переточку» р. Імшаной «о одномъ колѣ мучномъ» значкового Павла Масловського (1742)¹⁴²², куплений у хорунжого полкового Марка Чечеля.

Власники посполитих у 1755 р.: сотник Леонтій Бакуринський (7 дворів), значковий товариш Фома Мокієв (4 двори), син значкового Лук'яна Іванович Кринкевич (Кривкович) (1 двір)¹⁴²³. У 1767 р. власницею посполитих виступає лише вдова сотника Леонтія Бакуринського (13 дворів)¹⁴²⁴.

За ревізією 1782 р. у Церковищі мешкало козаків: виборних — 21 осіб чоловічої статі і 19 жіночої, підпомічників — відповідно 15 і 19¹⁴²⁵.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		15
1724	5	
1729		12
1732	7	13
1738	11	9
1739	11	7
1740	10	12
1741	10	13
1743	9	15
1747	10	14
1750	9	10
1753		15
1755	7	12
1764	6	21
1767	5	13

ЧЕПИГІВКА (давня назва — Стигунки або Стигунці, нині увійшла до складу села Новоукраїнське Ріпкинського району). «Надъ рѣкою Гусинкѣ»¹⁴²⁶.

Стигунки відомі з 1677 р., коли козак із Петрушина Степан Шихуцький придбав у іншого петрушинського козака Кузьми Кириловича Велігорського шосту частину ґрунту в Стигунках¹⁴²⁷.

Стигунківський ґрунт займав чималу площу і лежав праворуч від шляху Чернігів — Гомель, за селом Велика Вісь, ближче до долини річки Свинь (Замглай). Імовірно, назва походить ще з часів московського панування над Сіверщиною (XVI ст.). Стигунки заселялися вихідцями із сусідніх поселень, в першу чергу — Великої Вісі та Петрушина. На наш погляд, вихідці з Петрушина (козаки Велігорські) заснували свої оселі в південній частині Стигунків, ближчій до Великої Вісі. Зрештою, сьгоднішні мешканці Чепігівки називають Стигунками (у їхній вимові — «Стигінки») вигін на південній околиці і в жодному разі не ототожнюють цю місцевість із своїм селом.

Неподалік Велігорських, але на північній околиці Стигунків приблизно у 1720-х роках оселився козак Захарій Чепіга¹⁴²⁸, представник «великовіської хвилі» колонізації, від якого і походить назва поселення. Здається, саме біля Чепіги селилася решта вихідців із Великої Вісі, згадки про яких носять епізодичний характер. І якщо Велігорські

зберігали первісну назву місцевості, то «куток» Чепіги орієнтувався на особу першопоселенця. Очевидно, ревізори не вбачали в цих доволі таки самостійних хутірцях окремих поселень і записували їх під одною назвою, яка, відтак, аж до кінця XVIII ст. залишалася нестійкою — чи то Стигунки (1715¹⁴²⁹, 1721¹⁴³⁰, 1736¹⁴³¹, 1739¹⁴³², 1740¹⁴³³, 1741¹⁴³⁴, 1745¹⁴³⁵, 1758¹⁴³⁶, 1774¹⁴³⁷, 1776¹⁴³⁸, 1783¹⁴³⁹) чи то Чепігівка (1724¹⁴⁴⁰, 1738¹⁴⁴¹, 1743¹⁴⁴², 1747¹⁴⁴³, 1750¹⁴⁴⁴, 1755¹⁴⁴⁵, 1764¹⁴⁴⁶). Однак ці назви ніколи не вживались одночасно. Імовірно, у подальшому розширення поселення призвело до повного з'єднання обох частин, серед яких чисельно переважала «чепігівська», що й забезпечило міцне утвердження відомої сьогодні назви.

До кінця XVIII ст. тут мешкали тільки козаки. Лише в 1760-х рр. згадується один посполитий осавула полкової артилерії Якова Шихуцького¹⁴⁴⁷.

Основні козацькі родини: Велігорські, Чепіги.

Приїжджий двір хорунжого сотенного Стефана Шихуцького (1732 — хутір «на Чепіговцѣ»¹⁴⁴⁸, 1750¹⁴⁴⁹, 1767¹⁴⁵⁰).

У 1767 р. згадується підсусідський двір абшитованого осавула артилерії полкової Якова Шихуцького¹⁴⁵¹.

За ревізією 1782 р. у Чепігівці мешкало козаків: виборних — 17 осіб чоловічої статі і 19 жіночої, підпомічників — відповідно 11 і 9, значкових товаришів і старшинських дітей — 2 і 2¹⁴⁵².

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1724	1	
1738	2	
1739	3	
1740	5	
1741	5	
1743	3	
1747	4	
1750	5	
1755	5	
1764	1 (без виборних)	
1767	4	

ЧУДІВКА (Чудовий горб) (нині Чудівка Грабівської сільради Ріпкинського району) — хутір на урочищі Чудова гора.

Чудовий горб (Чудова гора) — пагорб заввишки до 10 м, що має дюнне походження. Назва походить від «чудових» покладів гончар-

них та вогнетривких глин та пісковіку ¹⁴⁵³. Розташований неподалік шляху з Ріпок на Задеріївку, поблизу с. Чудівка, яке, ймовірно, виникло пізніше і назвою завдячує хутору-попереднику. За переказами старожилів, на цій горі відбувся бій зі шведами після Полтавської битви, коли ворог відступив на північ ¹⁴⁵⁴.

Поселення засноване в першій половині XVIII ст.

Шинок Чернігівського Троїцького монастиря (1743 ¹⁴⁵⁵, 1747 ¹⁴⁵⁶, 1750 ¹⁴⁵⁷).

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві ¹⁴⁵⁸.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1753		1
1755		1

ЯМИЩЕ (нині Гучинської сільради Ріпкинського району) «по обоимъ сторонамъ рѣчки Бѣлоуса, на скотистыхъ местахъ» ¹⁴⁵⁹.

За П. Кулаковським, виникло незадовго перед 1648 р. Пізніше ним володів Карп Мокрієвич, якому Ямище дісталось як спадок дружини, що походила з польської шляхти ¹⁴⁶⁰. Підтвердні універсали і грамоти Мокрієвичам на село: Карпу — царя Олексія Михайловича (26.05.1661, 3.02.1667) ¹⁴⁶¹, гетьманів Івана Брюховецького (12.03.1664) ¹⁴⁶², Дем'яна Многогрішного (27.03.1669) ¹⁴⁶³, Івана Самойловича (19.07.1672) ¹⁴⁶⁴, Івана Мазепи (28.08.1687) ¹⁴⁶⁵, царів Івана та Петра Олексійовичів (9.03.1690) ¹⁴⁶⁶, Дем'яну — гетьмана Івана Мазепи (23.03.1704) ¹⁴⁶⁷; вдові Дем'яна Агафії — гетьмана Івана Скоропадського (13.09.1709) ¹⁴⁶⁸.

22 листопада 1690 р. гетьман Іван Мазепа підтвердив обивательці чернігівській Анастасії Болдаківській із синами Григорієм та Андрієм володіння маєтностями «при селцѣ Ямищахъ» ¹⁴⁶⁹. А 16 вересня 1699 р. І. Мазепа затвердив за Анастасією Болдаківською та її зятем, значковим товаришем Василем Томарою, «при ней мешкаючого», млин у Ямищі, щодо якого вони досягли згоди з військовим товаришем Мокрієвичем ¹⁴⁷⁰.

На початку XVIII ст. ця частина Ямища остаточно перейшла до Василя Томари, на той час сотника вибельського. Універсали Томарам на хутір з двором у селі Ямище: Василеві — гетьманів Івана Мазепи (8.10.1706) ¹⁴⁷¹, Івана Скоропадського (21.02.1709) ¹⁴⁷²; вдові судді полкового Пелагеї Василівні (у дівоцтві — Болдаківська) — Данила Апостола (29.10.1728) ¹⁴⁷³. Останньою в 1749 р. село передане чоловікові її онуки, чернігівському хорунжому Василеві Комаровському ¹⁴⁷⁴.

Основні козацькі родини: Рубани, Покотили, Матоли, Клопоти.

«Ныжей той же деревнѣ паку сотнѣ Бѣлоуской гребля и млинѣ» бунчукового Йосипа Рашевського (1754)¹⁴⁷⁵. При млині «хат несколько»¹⁴⁷⁶.

У 1781 р. посполиті належали бунчуковому Василю Комаровському (25 дворів)¹⁴⁷⁷.

У Рум'янцевському описі (1767 р.)¹⁴⁷⁸ і в подальших документах Ямище було записане в складі Білоуської сотні, на кордоні з якою розташоване.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		13
1724	6	
1729		12
1732	9	10
1738	7	8
1739	10	5
1740	12	7
1741	13	7
1743	8	7
1747	9	7
1750	8	7
1753		13
1755	7	8
1767		19
1781		25

ЯРИЛОВИЦЬКИЙ СВЯТОМИКОЛАЇВСЬКИЙ СКИТОК (нині Скиток Новояриловицької сільради Ріпкинського району) — невеликий монастир на північ від Старих Яриловичів, «при р. Стружкѣ»¹⁴⁷⁹.

За дві версти від Старих Яриловичів розташовувалася «пустынь Святоиколаевская..., в земляном древнем городке лежит, в которой церковь о двух престолах от Черниговского Троицкого монастыря за 80 лет сделана. В ней четыре монаха обретались»¹⁴⁸⁰. Давнє городище було оточене земляним валом, «в котором два вьезда и о котором жители пересказывают, что он поляками был сделан»¹⁴⁸¹.

ЯРИЛОВИЧИ (сучасні Нові Яриловичі Ріпкинського району, центр сільради) при річках Немильня і Аткильня.

Разом із Старими Яриловичами в середині XVII ст. було віддане Чернігівському Троїцькому монастиреві з усіма берегами Немильні та Аткильні. По цих річках ченці поселили кілька деревень. Для припливу населення, на північ від Старих Яриловичів було влаштовано

невеликий монастир — Яриловицький Святомиколаївський скиток. Центр монастирського господарства розміщувався в Нових Яриловичах. Ченці обладнали при монастирі кілька заводів — залізний, скляний і папірний, які потім здавалися в оренду. Зокрема, на місці злиття річок Немильні і Аткильні працював залізоплавильний завод, який з 1672 р. належав Чернігівському Троїцькому монастиреві¹⁴⁸².

Двір писаря двірцевого Никифора Іванова (1747)¹⁴⁸³.

Приїжджий двір Чернігівського Троїцького монастиря (1732¹⁴⁸⁴, 1741¹⁴⁸⁵, 1747¹⁴⁸⁶, 1750¹⁴⁸⁷, 1755¹⁴⁸⁸).

Церква Успіння Богородиці, «деревянная, съ однимъ престоломъ..., съ оградою. При ней колоколя» (1767)¹⁴⁸⁹.

Школа (1732¹⁴⁹⁰, 1741¹⁴⁹¹, 1747¹⁴⁹², 1750¹⁴⁹³, 1755¹⁴⁹⁴, 1767 — «въ оной жителствует дячокъ»¹⁴⁹⁵).

Шпиталь (1732¹⁴⁹⁶, 1741¹⁴⁹⁷, 1747¹⁴⁹⁸, 1755¹⁴⁹⁹).

Шинки: Чернігівського Троїцького монастиря (1732¹⁵⁰⁰, 1740¹⁵⁰¹, 1747 — два¹⁵⁰², 1750 — два¹⁵⁰³, 1767 — десять¹⁵⁰⁴).

Млин на р. Немильні Чернігівського Троїцького монастиря (1742¹⁵⁰⁵; 1767 — два млини¹⁵⁰⁶).

За Філаретом Гумілевським: «Въ верстѣ отъ Новихъ Яриловичей, на западѣ, урочище „войсковыя горы“. Здѣсь находимы были монеты короля Сигизмунда — памятникъ стоявшаго здѣсь польскаго войска»¹⁵⁰⁷.

Посполиті належали Чернігівському Троїцькому монастиреві¹⁵⁰⁸.

<i>Рік</i>	<i>Дворів козацьких</i>	<i>Дворів посполитих</i>
1713		45
1729		63
1732		62
1738		30
1739		30
1740		54
1741		39
1743		47
1747		18
1750		29
1753		39
1755		46
1764		50
1767		36

ХУТОРИ

У ревізіях XVIII ст. згадуються дрібні хутори, які не завжди піддаються локалізації.

Млин Максимовича — 1 підсусідок (1739) ¹⁵⁰⁹.

При Лоевському перевозі — 1 двір посполитий (1739 ¹⁵¹⁰, 1740 ¹⁵¹¹, 1741 ¹⁵¹²).

Гута — приїжджий двір бунчукових Затиркевичів (1741) ¹⁵¹³, 1 двір посполитий Затиркевича (1742).

Деревня Топчіївка — 5 дворів посполитих (1732) ¹⁵¹⁴. Названа між Старими Яриловичами і Киселівкою, власність Чернігівського Троїцького монастиря. Хоча під такою назвою більш відоме поселення на київській автомагістралі, між Козельцем і Черніговом.

Яновський хутір — 1 двір посполитий (1755) ¹⁵¹⁵. Показаний між Седелівкою та Хутором, власність Чернігівського Троїцького монастиря.

Хутір Хранилів — 1 двір посполитий чернігівського полковника Милорадовича (1764) ¹⁵¹⁶. Також згаданий у Рум'янцевському описі (1767) ¹⁵¹⁷.

При станції Вовчоперебродівській — 3 двори посполитих (1764) ¹⁵¹⁸. Власність Чернігівського Троїцького монастиря.

Окрім того, в ревізіях 1755 та 1764 рр. у складі Ройської сотні названо села, які раніше завжди належали до сотні Любецької, а саме:

Злеїв (1755 — 21 двір посполитих померлого сотника любецького Савича ¹⁵¹⁹, 1764 — 32 двори посполитих значкового Івана Савича ¹⁵²⁰);

Кротинь (1755 — 15 дворів посполитих померлого сотника любецького Савича ¹⁵²¹, 1764 — 17 дворів посполитих значкового Івана Савича ¹⁵²²);

Новоселки (1755 — 3 двори посполитих померлого сотника любецького Савича ¹⁵²³, 1764 — 7 дворів посполитих значкового Івана Савича ¹⁵²⁴);

Лопатні (1755 — 1 двір посполитий померлого сотника любецького Савича ¹⁵²⁵, 1764 — 2 двори посполитих значкового Івана Савича ¹⁵²⁶);

Вороб'їв (1755 — 2 двори посполитих померлого сотника любецького Савича ¹⁵²⁷, 1764 — 2 двори посполитих значкового Івана Савича ¹⁵²⁸).

Молочки — названі лише в 1755 р. (1 двір посполитий померлого сотника любецького Савича ¹⁵²⁹).

*** *** ***

На час скасування Гетьманщини в Ройській сотні налічувалося 47 сіл, деревень і хуторів. За ревізією 1764 р., в них налічувалося 7949 жителів¹⁵³⁰.

З утворенням Чернігівського намісництва поселення сотні розділились між Чернігівським і Городнянським повітами. До першого відійшло 9 населених пунктів (2988 чол. за даними 1764 р.) південного регіону сотні¹⁵³¹, серед яких — хутір Журавівка під Халявином, Звеничів, Осняки, Петрушин, Роїще, Ройська Слобода, Сибереж, Стасі, Халявин. А в складі Городнянського повіту опинилися 38 поселень (4957 жит. за ревізією 1764 р.)¹⁵³².

*** *** ***

Список скорочень

ДАЧО — Державний архів Чернігівської області.

ІР НБУ — Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

ЦДІАК України — Центральний державний історичний архів України в м. Києві.

ЧІМ — Чернігівський історичний музей ім. В. В. Тарновського.

Ілюстрації

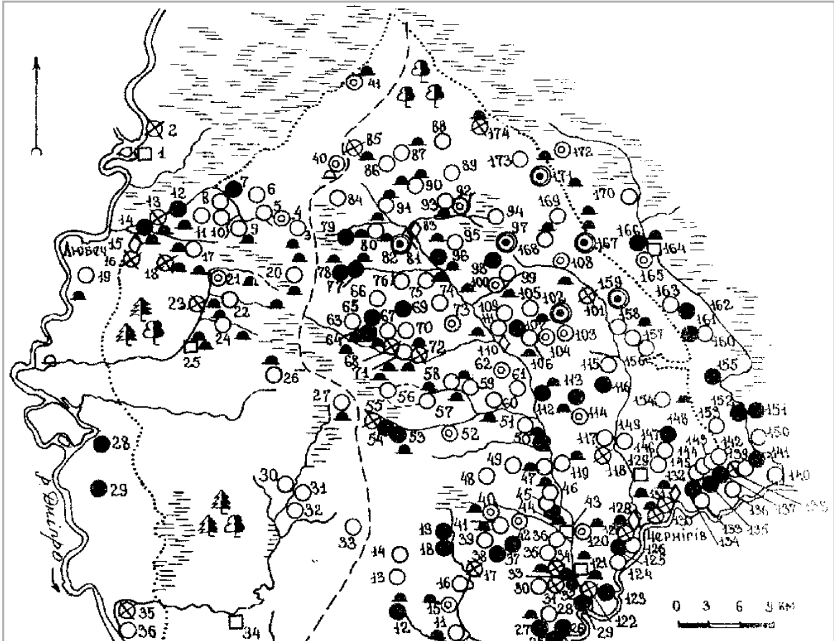

Рис. 1. Схема давньоруських поселень IX-XIII ст. північної частини межиріччя нижньої течії Десни і Дніпра (Село Київської Русі (за матеріалами південноруських земель). – Київ, 2003. – С. 28.)

Рис. 2. Чернігівщина за даними "Пам'яті" 1527 р.
 (Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. – Київ, 1998. – С. 216.)

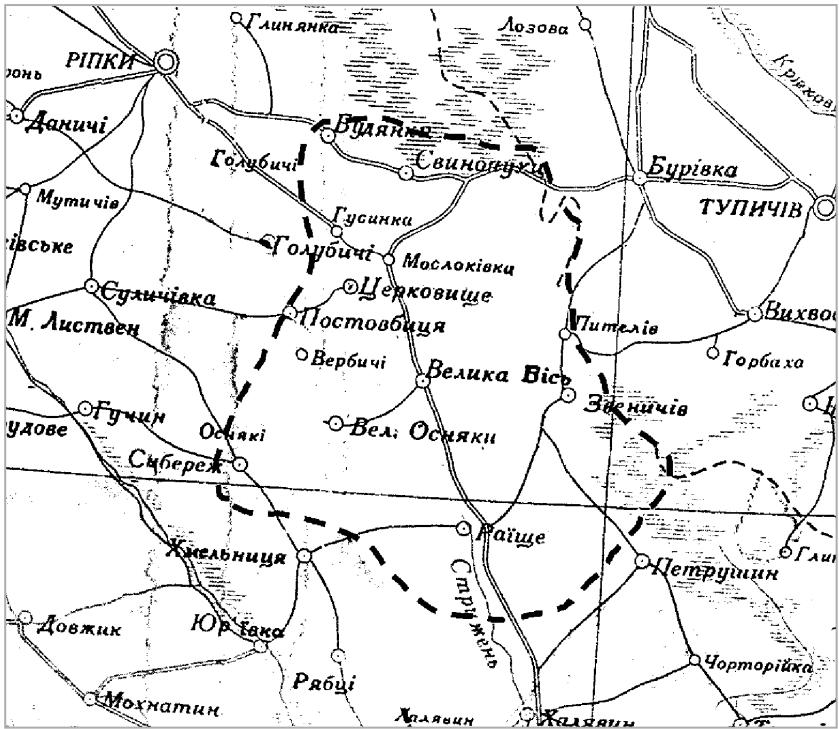

Рис. 3. Приблизні кордони території волок козацької хоругви, утвореної в 1625 р.

Рис. 4. Фрагмент схеми П.Федоренка з нанесеними руднями. Залізним заводам Ройської сотні на ній відповідають № 40 (1) і № 39 (2). Лизунова рудня вказана під № 41. (Федоренко П. Рудни Левобережної України в XVII-XVIII вв. – Москва, 1960. – С. 254.)

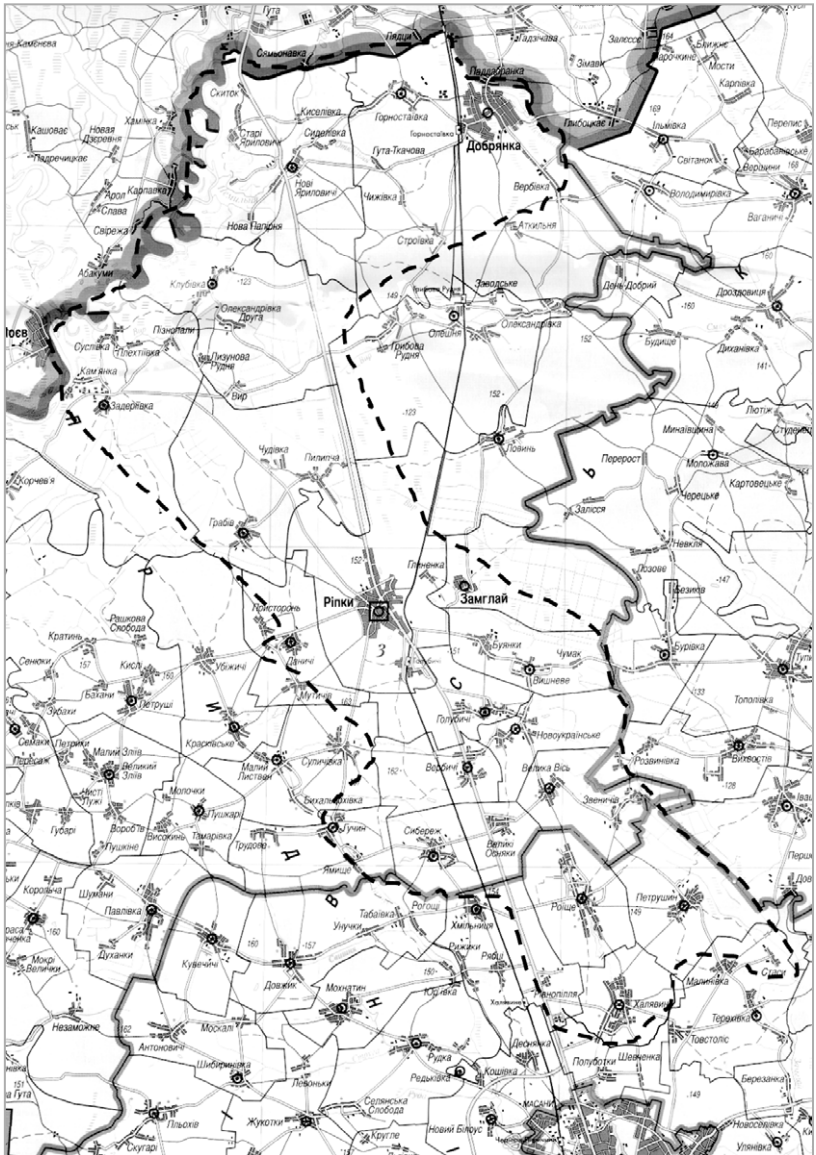

Рис. 5. Кордони Ройської сотні, нанесені на сучасну карту

Джерела та література

- ¹ Кондратьєв І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — 106 с.; Кривошея В. В., Кривошея І. І. Сосниця козацька. — К., 1999. — 67 с.; Кривошея В. В., Кривошея І. І. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва. І. Борзна. ІІ. Волинка. — К., 1999. — 126 с.
- ² Ситий І. З історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 91—98; Ситий І. Козацькі печатки Лівобережної України // Історія та культура Лівобережжя України. — К.; Ніжин, 1997. — С. 48—52; Горобець С. «Збирач земель» Семен Шихуцький // Генеал. зап. Укр. геральд. т-ва. — 2004. — Вип. IV. — С. 91—92; Горобець С. Генеалогічні записки Флегонта Шихуцького // Сіверян. літопис. — 2006. — № 5. — С. 42—57.
- ³ Корбач І. Шляхами століть: Повість про літописне місто. — К., 1992.
- ⁴ Зайченко В. Село Новий Білоус та його округа. — Чернігів, 2003. — 87 с.; Ляшев О. Роїще — село, сотенне містечко. — Чернігів, 2002. — 144 с.
- ⁵ Студьонова Л. Ось де, люди, наша слава (бесіди про Чернігівське козацтво). — Ніжин, 2004. — 172 с.
- ⁶ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 36, 88, 90—92, 289—290.
- ⁷ Село Київської Русі (за матеріалами південноруських земель). — К., 2003. — С. 30.
- ⁸ Там само. — С. 28.
- ⁹ Перекручене Стигунки.
- ¹⁰ Село Київської Русі (за матеріалами південноруських земель). — К., 2003. — С. 32—33.
- ¹¹ Там само. — С. 34—35.
- ¹² Макушников О. О локализации летописной речки Песчаны и путь «в радимичи» // Слов'яно-руські старожитності Північного Лівобережжя : Матеріали історико-археол. семінару, присвяч. 60-річчю від дня народження О. В. Шекуна. — Чернігів, 1995. — С. 53.
- ¹³ Шекун О. Поселенська структура пониззя межиріччя Десни і Дніпра 12—17 ст. // Святий князь Михайло Чернігівський та його доба : Матеріали церк.-іст. конф. — Чернігів, 1996. — С. 114.
- ¹⁴ Там само. — С. 114—115.
- ¹⁵ Там само. — С. 115.
- ¹⁶ Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. — К., 1998. — С. 207, 211.
- ¹⁷ Кондратьєв І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 5.
- ¹⁸ Кондратьєв І. Любецька шляхта: генеза та еволюція регіональної військово-службової спільноти у XV—XVIII ст. — Автореф. дис. ... канд. іст. наук. — Х., 2005. — С. 10.

- ¹⁹ Кондратьєв І. До джерел формування служебної шляхти Любецької волості // Сіверян. літопис. — 2006. — № 3. — С. 38—43.
- ²⁰ Кондратьєв І. Любецька волость наприкінці XV — на початку XVI ст. // Сіверян. літопис. — 2006. — № 6. — С. 28.
- ²¹ Кондратьєв І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 6—7.
- ²² Лепявко С. Чернігів у середині XIII — середині XVII ст. // Сіверян. літопис. — 2007. — № 1. — С. 44.
- ²³ Там само.
- ²⁴ Лепявко С. Боротьба за Сіверщини на початку Лівонської війни // Сіверян. літопис. — 1999. — № 3. — С. 123—124.
- ²⁵ Лепявко С. Праця про Стародубську війну // Сіверян. літопис. — 2002. — № 2. — С. 141.
- ²⁶ Лепявко С. Чернігів у середині XIII — середині XVII ст. // Сіверян. літопис. — 2007. — № 1. — С. 44—45.
- ²⁷ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 248—249.
- ²⁸ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 55; Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 88.
- ²⁹ Там само. — С. 262—263.
- ³⁰ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 93—94; Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 332.
- ³¹ Сергійчук В. Військово-територіальна організація народної армії в перший період Визвольної війни 1648—1654 рр. // Укр. іст. журн. — 1982. — № 7. — С. 92.
- ³² Там само. — С. 85—93.
- ³³ Тарасенко І. Лоїв у літописах і хроніках середини XVII ст. // Сіверян. літопис. — 2007. — № 1. — С. 12.
- ³⁴ Там само. — С. 14.
- ³⁵ Мицик Ю. З нових документів про національно-визвольну війну українського народу (1648—1658 рр.) на Сіверщині [Частина 2] // Сіверян. літопис. — 1998. — № 6. — С. 17—18.
- ³⁶ Коваленко О. Мартин Небаба: людина з легенди // Сіверян. літопис. — 1998. — № 6. — С. 5.
- ³⁷ Мицик Ю. З нових документів про національно-визвольну війну українського народу (1648—1658 рр.) на Сіверській Україні // Сіверян. літопис. — 1999. — № 2. — С. 36.
- ³⁸ Там само. — С. 12—31, 35—37.

- ³⁹ Реєстр війська Запорозького 1649 р. — К., 1995. — С. 505.
- ⁴⁰ Мицик Ю. Національно-визвольна війна українського народу 1648—1658 рр. на Сіверщині очима полонених повстанців // Сіверян. літопис. — 2000. — № 3. — С. 14.
- ⁴¹ Владимирский-Буданов М. Передвижение южно-русского населения в эпоху Богдана Хмельницкого // Киев. старина. — 1888. — Т. 22. — № 7. — С. 100.
- ⁴² Коваленко О. Мартин Небаба: людина з легенди // Сіверян. літопис. — 1998. — № 6. — С. 7.
- ⁴³ Мицик Ю. З нових документів про національно-визвольну війну українського народу (1648—1658 рр.) на Сіверщині [Частина 2] // Сіверян. літопис. — 1998. — № 6. — С. 16, 24—26.
- ⁴⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 327; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 194.
- ⁴⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 309; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 224—225.
- ⁴⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 342; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 231.
- ⁴⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 389; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 73.
- ⁴⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 343; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 74.
- ⁴⁹ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 388—389.
- ⁵⁰ Прізвище Рашенко утворене від батьківського Рашко (син Рашки — Рашенко), і в подальшому нащадки Філона Рашенки повернулись до первісного варіанту — Рашки. Під таким прізвищем вони згадані і в родовідних книгах.
- ⁵¹ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 93—94; Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 332.
- ⁵² Заруба В. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648—1782 рр. — Д., 2007. — С. 21, 92.
- ⁵³ Лазаревский А. Очерки старейших дворянских родов Черниговской губернии // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1868. — Кн. 2, вып. 1—2. — С. 4.
- ⁵⁴ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов,

1866. — Вып. 1. — С. 62—63; Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 236—238; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.
- ⁵⁵ За матеріалами ревізій Ройської сотні Свяцькі згадуються лише в Сибережі. Найдавніша згадка — в 1724 р.: ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 140зв.
- ⁵⁶ Карнабід А. Батьківщина художника // Сіверян. літопис. — 1999. — № 1. — С. 72—73.
- ⁵⁷ Горобець С. Ройський сотник Степан Шихуцький // Батуринські читання 2007 : Зб. наук. пр. — Ніжин, 2007. — С. 61.
- ⁵⁸ Кондратьев І. Під Литвою, Москвою та Польщею. — Чернігів, 2005. — С. 67—68.
- ⁵⁹ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 21.
- ⁶⁰ Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 87.
- ⁶¹ Лазаревский А. Очерки старейших дворянских родов Черниговской губернии // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1868. — Кн. 2, вып. 1—2. — С. 9.
- ⁶² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 332; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 93—94.
- ⁶³ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 343—344; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 95.
- ⁶⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 340—342.
- ⁶⁵ Модзалевский В. Малороссийский родословник. — Киев, 1914. — Т. 4. — С. 275.
- ⁶⁶ ІР НБУ. — Ф. II. — Спр. 15489. — Арк. 15.
- ⁶⁷ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 940.
- ⁶⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 345—346.
- ⁶⁹ Величко С. Літопис. — К., 1991. — Т. 2. — С. 93; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 461.
- ⁷⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 346—347.
- ⁷¹ Там само. — С. 310—311.

- ⁷² Величко С. Літопис. — К., 1991. — Т. 2. — С. 153; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К.; Л., 2004. — С. 591.
- ⁷³ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 290.
- ⁷⁴ Лукомский Г., Модзалевский В. Малороссийский гербовник. — СПб., 1914. — С. 149.
- ⁷⁵ ЦДІАК України. — Ф. КМФ-7. — Оп. 3. — Спр. 352. — Арк. 5зв.; Кривошея В. Козацькі втрати Чигиринського походу 1678 року // Сіверян. літопис. — 1999. — № 2. — С. 128.
- ⁷⁶ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 501—501зв.
- ⁷⁷ Там само. — Арк. 499.
- ⁷⁸ Горобець С. Генеалогічні записки Флегонта Шихуцького // Сіверян. літопис. — 2006. — № 5. — С. 43.
- ⁷⁹ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. II. — К.; Л., 2006. — С. 625—626.
- ⁸⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 291—292.
- ⁸¹ Там само. — С. 313—314.
- ⁸² Там само. — С. 301—302; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 14—15.
- ⁸³ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 324—325; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 15—16.
- ⁸⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 314.
- ⁸⁵ Там само. — С. 292.
- ⁸⁶ Там само. — С. 275—276.
- ⁸⁷ Там само. — С. 489—490.
- ⁸⁸ Там само. — С. 331—332; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 26.
- ⁸⁹ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. II. — К.; Л., 2006. — С. 113—114.
- ⁹⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 297—301.
- ⁹¹ Там само. — С. 490—491; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 29—30.
- ⁹² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 399—400; Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К.; Л., 2002. — С. 208—209.
- ⁹³ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 67.
- ⁹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 339—339зв.

- ⁹⁵ Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 16.
- ⁹⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 337.
- ⁹⁷ Там само. — С. 482—486.
- ⁹⁸ Там само. — С. 484.
- ⁹⁹ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К. ; Л., 2002. — С. 577.
- ¹⁰⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 283; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 62.
- ¹⁰¹ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 337—338.
- ¹⁰² Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К. ; Л., 2002. — С. 336.
- ¹⁰³ Там само. — С. 308; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 70.
- ¹⁰⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 308—309.
- ¹⁰⁵ Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 5. — С. 143—145.
- ¹⁰⁶ Галушко О. До питання про соціальний склад населення Чернігівського полку за даними податкового реєстру 1753 року (на матеріалах Ройської сотні) // Сіверян. літопис. — 1997. — № 6. — С. 46.
- ¹⁰⁷ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62.
- ¹⁰⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19403. — Арк. 71.
- ¹⁰⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 11.
- ¹¹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 47.
- ¹¹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 46.
- ¹¹² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 60.
- ¹¹³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 60.
- ¹¹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 103.
- ¹¹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 82.
- ¹¹⁶ Там само. Петро Штакун значиться козаком с. Ріпки у наступній ревізії — 1750 р.: ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 65.
- ¹¹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92—92зв.
- ¹¹⁸ Там само. — Арк. 93зв.
- ¹¹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 11461. — Арк. 632.
- ¹²⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 137.
- ¹²¹ Галушко О. До питання про соціальний склад населення Чернігівського полку за даними податкового реєстру 1753 року (на матеріалах Ройської сотні) // Сіверян. літопис. — 1997. — № 6. — С. 46; Студьонова Л. Ось де, люди, наша слава (бесіди про чернігівське козацтво). — Ніжин, 2004. — С. 62.

- ¹²² Gajecky, G. The Cossack Administration of the Hetmanate. — Cambridge, Mass., 1978. — Vol. 1. — P. 104.
- ¹²³ Дашкевич Я. Гетьманська Україна: полки, полковники, сотні. Лівобережжя. // Пам'ятки України. — 1990. — № 2. — С. 13.
- ¹²⁴ Кривошея В. Деякі питання генеалогії козацько-старшинських родин Чернігівського полку // Сіверян. літопис. — 1997. — № 4. — С. 44; Кривошея В. Українська козацька старшина. — К., 1997. — Ч. 1: Урядники гетьманської адміністрації. — С. 32; Кривошея В. Національна еліта Гетьманщини (Персональний склад і генеалогія. 1648—1782 рр.). — К., 1998. — Ч. II. — С. 255—259; Кривошея В. Козацький уряд Гетьманщини // Україна — козацька держава. — К., 2004. — С. 255, 260; Кривошея В. Українська козацька старшина. — 2-е вид., допов., уточн. і випр. — К., 2005. — Ч. 1: Урядники гетьманської адміністрації. — С. 62—63.
- ¹²⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 499, 501—501зв.
- ¹²⁶ Зазвичай перебування М. Грембецького на сотницькому уряді обмежують 1692 р. Крайня дата визначена за духовною Юрія Миколайовича Бакуринського від 21 лютого 1693 р. (Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 16).
- ¹²⁷ У В. Кривошеї помилково названий як Шихуцький Петро Степанович. Детальніше про це див.: Горобець С. Петро Стефанович чи Петро Шихуцький? // Сіверян. літопис. — 2006. — № 6. — С. 55—61.
- ¹²⁸ ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 254. — Арк. 104зв.
- ¹²⁹ ЧІМ. — Інв. № АЛ 420. — С. 3.
- ¹³⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 11.
- ¹³¹ ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/1/12.
- ¹³² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 6629. — Арк. 1.
- ¹³³ ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/1/13.
- ¹³⁴ ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/1/22.
- ¹³⁵ Можливо, мається на увазі містечко Рашевка Гадяцького повіту на Полтавщині, з якого походив сотник Іван Рашевський. Однак точні вказівки відсутні і не виключено, що мова йде про два зовсім різних містечка.
- ¹³⁶ ІР НБУ. — Ф. II. — Спр. 15489. — Арк. 15.
- ¹³⁷ Модзалевский В. Малороссийский родословник. — Киев, 1914. — Т. 4. — С. 275.
- ¹³⁸ Реєстр Війська Запорозького 1649 року. — К., 1995. — С. 479.
- ¹³⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 140зв.
- ¹⁴⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 18зв.
- ¹⁴¹ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. II. — К.; Л., 2006. — С. 625—626.
- ¹⁴² Модзалевский В. Малороссийский родословник. — Киев, 1914. — Т. 4. — С. 257.
- ¹⁴³ Горобець С., Ситий І. Про втрати Чернігівського полку під час другого Чигиринського походу 1678 р. // Сіверян. літопис. — 2007. — № 6. — С. 7.

- ¹⁴⁴ Модзалевский В. Малороссийский родословник. — Киев, 1914. — Т. 4. — С. 257.
- ¹⁴⁵ Лукомский Г., Модзалевский В. Малороссийский гербовник. — СПб., 1914. — С. 149.
- ¹⁴⁶ Gajecy, G. The Cossack Administration of the Hetmanate. — Cambridge, Mass., 1978. — Vol. I. — P. 104.
- ¹⁴⁷ Кривошея В. Українська козацька старшина. — 2-е вид., допов., уточн. і випр. — К., 2005. — Ч. 1: Урядники гетьманської адміністрації. — С. 62—63.
- ¹⁴⁸ Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. — К., 2004. — С. 29.
- ¹⁴⁹ Такої думки дотримувався Г. Милорадович. Проте в поминальному записі роду Шихуцьких у Любецькому синодику засновником названий Іларіон — імовірно, батько Степана (Любецької синодик. — Чернігов, 1902. — Арк. 68зв.).
- ¹⁵⁰ Горобець С. Генеалогічні записки Флегонта Шихуцького // Сіверян. літопис. — 2006. — № 5. — С. 43.
- ¹⁵¹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 339—339зв, 342.
- ¹⁵² Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 69—70.
- ¹⁵³ ЧМ. — Инв. № АЛ 503/1/7. — Арк. 1.
- ¹⁵⁴ ЧМ. — Инв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 2.
- ¹⁵⁵ ЧМ. — Инв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 8.
- ¹⁵⁶ Студьонова Л. Ось де, люди, наша слава. — Ніжин, 2004. — С. 95.
- ¹⁵⁷ Згадується у «карті» від 30 серпня 1672 р. як «засланий од ясне вел. его мл. пна гетмана» (ЧМ. — Инв. № АЛ 640/1).
- ¹⁵⁸ Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. — К., 2004. — С. 158.
- ¹⁵⁹ Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 16.
- ¹⁶⁰ Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. — К., 2004. — С. 158.
- ¹⁶¹ Там само.
- ¹⁶² Там само.
- ¹⁶³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 49зв.
- ¹⁶⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 16зв.
- ¹⁶⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 54.
- ¹⁶⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 66зв.
- ¹⁶⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 108.
- ¹⁶⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 49зв.
- ¹⁶⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 135.
- ¹⁷⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 64.
- ¹⁷¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 51зв.
- ¹⁷² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 83зв.

- ¹⁷³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 65.
- ¹⁷⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 83зв.
- ¹⁷⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 65.
- ¹⁷⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 138.
- ¹⁷⁷ Горобець С. Петро Стефанович чи Петро Шихуцький // Сіверян. літопис. — 2006. — № 6. — С. 55—61.
- ¹⁷⁸ Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 87.
- ¹⁷⁹ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 337.
- ¹⁸⁰ Там само.
- ¹⁸¹ Там само. — С. 337—338.
- ¹⁸² Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 87.
- ¹⁸³ Список водяных мельниц Черниговского полка (1742 года) // Черниг. губерн. ведомости. — 1871. — № 43, часть неофиц. — С. 102.
- ¹⁸⁴ Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 23.
- ¹⁸⁵ Лазаревский А. Очерки старейших дворянских родов Черниговской губернии // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1868. — Кн. 2, вып. 1—2. — С. 5.
- ¹⁸⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 132.
- ¹⁸⁷ Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 49.
- ¹⁸⁸ Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 23—24.
- ¹⁸⁹ Лазаревский А. Очерки старейших дворянских родов Черниговской губернии // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1868. — Кн. 2, вып. 1—2. — С. 6.
- ¹⁹⁰ Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 50.
- ¹⁹¹ ЧМ. — Инв. № АЛ 503/1/22; Инв. № 503/4/1. — Арк. 54зв.
- ¹⁹² Ситий І. З історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 92, 93.
- ¹⁹³ ЦДІАК України. — Ф. 763. — Оп. 1. — Спр. 688. — Арк. 6.
- ¹⁹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 54. — Оп. 3. — Спр. 2501. — Арк. бзв.
- ¹⁹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 91.
- ¹⁹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 188.
- ¹⁹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 54. — Оп. 3. — Спр. 3440. — Арк. 2.
- ¹⁹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 763. — Оп. 1. — Спр. 688. — Арк. 6.
- ¹⁹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 763. — Оп. 1. — Спр. 688. — Арк. 4.
- ²⁰⁰ ІР НБУ. — Ф. І. — Спр. 60378—60436. — Арк. 9.
- ²⁰¹ ЦДІАК України. — Ф. 763. — Оп. 1. — Спр. 688. — Арк. 4.
- ²⁰² ЦДІАК України. — Ф. 53. — Оп. 2. — Спр. 475. — Арк. 2.

- 203 ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 254. — Арк. 104зв.
- 204 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 48.
- 205 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 156зв.—157.
- 206 Горобець С. Генеалогічні записки Флегонта Шихуцького // Сіверян. літопис. — 2006. — № 5. — С. 44.
- 207 Лазаревский А. Очерки старейших дворянских родов Черниговской губернии // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1868. — Кн. 2, вып. 1—2. — С. 6.
- 208 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 148зв.—149.
- 209 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 48.
- 210 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 16954. — Арк. 18.
- 211 Там само.
- 212 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 149.
- 213 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 48.
- 214 Горобець С. Генеалогічні записки Флегонта Шихуцького // Сіверян. літопис. — 2006. — № 5. — С. 45.
- 215 Там само. — С. 45—46.
- 216 Ситий І. З історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 92, 93.
- 217 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 113.
- 218 ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 240. — Арк. 12зв.
- 219 Ситий І. З історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 93, 94.
- 220 Кривошея В. Національна еліта Гетьманщини (Персональний склад і генеалогія. 1648—1782 рр.). — К., 1998. — Ч. II. — С. 255—259; Кривошея В. Українська козацька старшина. — 2-е вид., допов., уточн. і випр. — К., 2005. — Ч. 1: Урядники гетьманської адміністрації.— С. 62—63.
- 221 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 86зв.
- 222 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 48зв.
- 223 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 103.
- 224 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 47.
- 225 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 134.
- 226 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 66.
- 227 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 52зв.
- 228 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 835.
- 229 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 356. — Арк. 181зв.
- 230 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 108—110.
- 231 Модзалевский В. Малороссийский родословник. — Киев, 1914. — Т. 4. — С. 275.
- 232 ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 139.
- 233 Ситий І. З історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 93, 94.
- 234 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 107.

- 235 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 93; Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- 236 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 237 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 11.
- 238 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 47.
- 239 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 48.
- 240 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 12358. — Арк. 9.
- 241 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 58.
- 242 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 243 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/1/16. — Арк. 1.
- 244 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 82.
- 245 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 103.
- 246 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- 247 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 248 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 356. — Арк. 14зв.
- 249 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 250 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 251 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 137.
- 252 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 356. — Арк. 181зв., 211зв.
- 253 ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 70. — Арк. 1—10.
- 254 ЦДІАК України. — Ф. 64. — Оп. 1. — Спр. 1185. — Арк. 6зв.
- 255 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 114.
- 256 Ситий І. 3 історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 92, 93.
- 257 Там само. — С. 93, 94.
- 258 Дмитро Зубок згадується у «Сказках о службах» 1724 р. (ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 148.)
- 259 ЦДІАК України. — Ф. 763. — Оп. 1. — Спр. 688. — Арк. 24.
- 260 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 154зв.
- 261 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 132зв.
- 262 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 11.
- 263 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 62зв.
- 264 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 11.
- 265 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19372. — Арк. 8зв.
- 266 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 54.
- 267 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19372. — Арк. 8зв.
- 268 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 18зв.
- 269 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 66.
- 270 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 50.
- 271 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 55.
- 272 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 60зв.
- 273 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 105.

- 274 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 139а.зв.
- 275 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 19.
- 276 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/1/11.
- 277 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 60.
- 278 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 58.
- 279 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 53.
- 280 Там само.
- 281 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- 282 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 283 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 47.
- 284 Модзалевский В. Малороссийский родословник. — Киев, 1910. — Т. 2. — С. 568.
- 285 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 137.
- 286 Ситий І. З історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 92, 93.
- 287 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 149.
- 288 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 67.
- 289 Горобець С. Генеалогічні записки Флегонта Шихуцького // Сіверян. літопис. — 2006. — № 5. — С. 48.
- 290 Там само. — С. 44.
- 291 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 11.
- 292 Кривошея В. Національна еліта Гетьманщини (Персональний склад і генеалогія. 1648—1782 рр.). — К., 1998. — Ч. II. — С. 256.
- 293 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 119.
- 294 Горобець С. Олександр Павлович Карпинський — меценат, благодійник, просвітител ь // Скарбниця української культури : 36. наук. пр. — Чернігів, 2007. — Вип. 8. — С. 55.
- 295 Ситий І. З історії української сфрагістики // Родовід. — 1996. — Чис. 2. — С. 91—93.
- 296 ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 648.
- 297 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 3. — Арк. 32—39зв.
- 298 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 132—160.
- 299 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19403. — Арк. 71—92.
- 300 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 11—19зв., 197—213.
- 301 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 60—69зв., 282—301зв.
- 302 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 47—54, 246—257.
- 303 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 46—62зв., 280—305.
- 304 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 60—69зв., 272—293.
- 305 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 103—130.

- ³⁰⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 82—97, 463—490.
- ³⁰⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 58—71, 376—406.
- ³⁰⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 11461. — Арк. 632—633. Публікація про нього: Галушко О. До питання про соціальний склад населення Чернігівського полку за даними податкового реєстру 1753 року (на матеріалах Ройської сотні) // Сіверян. літопис. — 1997. — № 6. — С. 46—50.
- ³⁰⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 137—184.
- ³¹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 20, 75—81. Справа містить відомості про козаків-підпомічників та посполитих. Вона не датована, але за згадуваними іменами може бути віднесена до 1763—1764 р. Імовірно, цифрові показники використано за ревізією 1764 р., матеріали якої втрачені.
- ³¹¹ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1.
- ³¹² Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868.
- ³¹³ Адміністративно-територіальне підпорядкування тут і надалі подається за виданням: Чернігівська область. Політико-адм. карта: (Офіц. вид.). — К., 2006 (відомості про адміністративно-територіальний устрій подано станом на 1 листопада 2006 р.).
- ³¹⁴ Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 265.
- ³¹⁵ Там само. — С. 263.
- ³¹⁶ Там само. — С. 264.
- ³¹⁷ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 88.
- ³¹⁸ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ³¹⁹ Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. — К., 1998. — С. 209, 211.
- ³²⁰ Клепатский П. Очерки по истории Киевской земли. Литовский период. — Біла Церква, 2007. — С. 235.
- ³²¹ Там само. — С. 231.
- ³²² Константинович Н. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. Вып. IV // Черниг. губерн. ведомости. — 1884. — № 44, часть неофиц. — С. 455.
- ³²³ Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 6.
- ³²⁴ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62—63; Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 236—238; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.

- 325 Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 302—304.
- 326 Основні козацькі родини кожного поселення визначені за матеріалами козацьких ревізій. Використання інших джерел зазначено окремо.
- 327 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57.
- 328 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 329 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 330 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 331 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 332 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 333 Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 265—266.
- 334 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 200.
- 335 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- 336 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 337 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 338 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 339 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 340 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- 341 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 200.
- 342 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 343 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 344 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 345 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 346 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 347 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 348 Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 24.
- 349 Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 111.
- 350 Належність посполитих вказана за останньою з відомих козацькою ревізією 1755 р.
- 351 Лазаревский А. Обозрение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 63.
- 352 ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 550зв.—551.
- 353 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 710.
- 354 Виноградський Ю. Назви населених пунктів та об'єктів природи Чернігівської області. — Ріпкинський район // ЧІМ. — Інв. № АЛ 2059/196/24. — Ріпкинський район. — Арк. 3.
- 355 В «Описании рек Черниговского наместничества» (1785 г.) зазначено: «рѣчка Стрижень теченіе и вершину свою имѣтъ Городницкаго уѣзду, между сель

- Вербичь и Великой Веси; въ болото Замглай въ Городницкомъ уѣздѣ впадаютъ: ручей безъимянной, вершина его при селѣ Великой Веси» (Описание рек Черниговского наместничества (1785 г.) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1868. — Кн. 2, вып. 1—2. — С. 8.)
- ³⁵⁶ Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. — К., 1998. — С. 207, 211.
- ³⁵⁷ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 826. — С. 2.
- ³⁵⁸ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 289.
- ³⁵⁹ Там само. — С. 267.
- ³⁶⁰ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 323—324.
- ³⁶¹ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62—63; Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 236—238; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.
- ³⁶² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 489—490.
- ³⁶³ Там само.
- ³⁶⁴ Там само. — С. 490—491; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 29—30.
- ³⁶⁵ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 69.
- ³⁶⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 279—280.
- ³⁶⁷ Там само. — С. 281—283.
- ³⁶⁸ Там само. — С. 491—493.
- ³⁶⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 7808. — Арк. 1—350.
- ³⁷⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 7931. — Арк. 1—6.
- ³⁷¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 8459. — Арк. 1—4, 9.
- ³⁷² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 8748. — Арк. 1—179.
- ³⁷³ ЦДІАК України. — Ф. 763. — Оп. 1. — Спр. 43.
- ³⁷⁴ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 826. — С. 2.
- ³⁷⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 152зв.
- ³⁷⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 90.
- ³⁷⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 62.
- ³⁷⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 142.
- ³⁷⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ³⁸⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.

- 381 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 382 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- 383 Там само.
- 384 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 710.
- 385 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 674.
- 386 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- 387 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 388 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 389 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 390 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 674.
- 391 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- 392 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 393 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 394 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- 395 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 396 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- 397 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 398 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 399 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 170зв.—171.
- 400 Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 69.
- 401 ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 550зв.—551, 554зв.—555.
- 402 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 604, 608. Але на арк. 665 записано: «на ровномъ низкомъ мѣстѣ, при рѣчки Илгофки».
- 403 Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 289.
- 404 Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 309—310; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 224—225.
- 405 Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 109.
- 406 Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 14.
- 407 Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 310—311.
- 408 Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 17.
- 409 Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 311—312; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 21—22.

- ⁴¹⁰ Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 17.
- ⁴¹¹ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 312—313.
- ⁴¹² Там само. — С. 25—26.
- ⁴¹³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁴¹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ⁴¹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁴¹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁴¹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁴¹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 618.
- ⁴¹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁴²⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ⁴²¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁴²² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁴²³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁴²⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁴²⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ⁴²⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁴²⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁴²⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁴²⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ⁴³⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁴³¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁴³² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁴³³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 615.
- ⁴³⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁴³⁵ Там само.
- ⁴³⁶ Там само.
- ⁴³⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 26.
- ⁴³⁸ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 78.
- ⁴³⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 670.
- ⁴⁴⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 168зв.—169.
- ⁴⁴¹ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 68.
- ⁴⁴² ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 550зв.—551.
- ⁴⁴³ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁴⁴⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 157—158.
- ⁴⁴⁵ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.

- 446 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- 447 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 448 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- 449 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 450 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 451 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 11461. — Арк. 632.
- 452 Виноградський Ю. Назви населених пунктів та об'єктів природи Чернігівської області. — Ріпкинський район // ЧІМ. — Інв. № АЛ 2059/196/24. — Ріпкинський район. — Арк. 2.
- 453 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- 454 Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 72.
- 455 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 456 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 457 Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 111.
- 458 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 162.
- 459 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 406.
- 460 Виноградський Ю. Назви населених пунктів та об'єктів природи Чернігівської області. — Ріпкинський район // ЧІМ. — Інв. № АЛ 2059/196/24. — Ріпкинський район. — Арк. 4.
- 461 Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 64.
- 462 Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 22—23.
- 463 Там само. — С. 291—292.
- 464 Там само. — С. 292; Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К. ; Л., 2002. — С. 549; Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. II. — К. ; Л., 2006. — С. 626—627.
- 465 Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 63; Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 293—294.
- 466 Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 292—293.
- 467 Там само. — С. 294—295.
- 468 Кривошея В. Генеалогія українського козацтва: Нариси історії козацьких полків. — 2-е вид., допов. — К., 2004. — С. 29; ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 4870. — Арк. 1—22.
- 469 Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 67.
- 470 Там само.
- 471 Там само. — С. 68.

- ⁴⁷² Син Іван — від другого шлюбу Кіндрата. Вдруге одружився після того, як Оксинія потрапила в татарську неволю. Пізніше вона повернулася, і Кіндрат розлучився з другою дружиною.
- ⁴⁷³ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К. ; Л., 2002. — С. 509.
- ⁴⁷⁴ Там само. — С. 577.
- ⁴⁷⁵ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁴⁷⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 337.
- ⁴⁷⁷ Там само. — С. 337—338.
- ⁴⁷⁸ Там само. — С. 338—339.
- ⁴⁷⁹ Там само. — С. 339—340.
- ⁴⁸⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 65зв.
- ⁴⁸¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 138.
- ⁴⁸² ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 309.
- ⁴⁸³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 100.
- ⁴⁸⁴ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 342зв.
- ⁴⁸⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁴⁸⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁴⁸⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- ⁴⁸⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁴⁸⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁴⁹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁴⁹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁴⁹² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- ⁴⁹³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁴⁹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁴⁹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 430зв.
- ⁴⁹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁴⁹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁴⁹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- ⁴⁹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 414.
- ⁵⁰⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 418.
- ⁵⁰¹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 422зв.
- ⁵⁰² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- ⁵⁰³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁵⁰⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- ⁵⁰⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁵⁰⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁵⁰⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁵⁰⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁵⁰⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.

- ⁵¹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁵¹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- ⁵¹² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- ⁵¹³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- ⁵¹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁵¹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 71зв.
- ⁵¹⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 22.
- ⁵¹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 169—170.
- ⁵¹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 551зв.—552, 554зв.—555.
- ⁵¹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 278зв.
- ⁵²⁰ Виноградський Ю. Назви населених пунктів та об'єктів природи Чернігівської області. — Ріпкинський район // ЧІМ. — Інв. № АЛ2059/196/24. — Ріпкинський район. — Арк. 4.
- ⁵²¹ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁵²² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 406.
- ⁵²³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 155зв.
- ⁵²⁴ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 322.
- ⁵²⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 19—20.
- ⁵²⁶ Кондратьев І. Любецький замок і любецька околиця за часів Хмельниччини // Сіверян. літопис. — 1998. — № 6. — С. 33; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.
- ⁵²⁷ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 3. — Арк. 38зв.—39.
- ⁵²⁸ Яблоновский А. Левобережная Украина в XV—XVII ст. Очерк колонизации // Киев. старина. — 1896. — Т. 53. — № 5. — С. 251.
- ⁵²⁹ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 322—323.
- ⁵³⁰ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- ⁵³¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- ⁵³² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- ⁵³³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁵³⁴ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 32, 147зв.
- ⁵³⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 159зв.—161зв.
- ⁵³⁶ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 73.
- ⁵³⁷ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 350.
- ⁵³⁸ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 289.

- ⁵³⁹ Кондратьев І. Любецький замок і любецька околиця за часів Хмельниччини // Сіверян. літопис. — 1998. — № 6. — С. 33.
- ⁵⁴⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 18.
- ⁵⁴¹ Кондратьев І. Любецький замок і любецька околиця за часів Хмельниччини // Сіверян. літопис. — 1998. — № 6. — С. 33.
- ⁵⁴² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 18—19.
- ⁵⁴³ Там само. — С. 280—281.
- ⁵⁴⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 83зв.
- ⁵⁴⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 65зв.
- ⁵⁴⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 139.
- ⁵⁴⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁵⁴⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁵⁴⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ⁵⁵⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 362.
- ⁵⁵¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ⁵⁵² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- ⁵⁵³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁵⁵⁴ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 64.
- ⁵⁵⁵ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 551зв.—552, 554зв.—555.
- ⁵⁵⁶ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 328.
- ⁵⁵⁷ Там само.
- ⁵⁵⁸ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 637зв.
- ⁵⁵⁹ Модзалевський В. Гути на Чернігівщині. — К., 1926. — С. 90.
- ⁵⁶⁰ Пащенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 83.
- ⁵⁶¹ Зайченко В. Село Новий Білоус та його округа. — Чернігів, 2003. — С. 22.
- ⁵⁶² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 389; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 73—74.
- ⁵⁶³ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 2; Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 388—389.
- ⁵⁶⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 390; Універсали українських гетьманів

- від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 164—165.
- ⁵⁶⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 392—393.
- ⁵⁶⁶ Там само. — С. 393—394.
- ⁵⁶⁷ Там само. — С. 390—392.
- ⁵⁶⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 324—325; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 15—16.
- ⁵⁶⁹ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 35.
- ⁵⁷⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 4376. — Арк. 1—7.
- ⁵⁷¹ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 83—84.
- ⁵⁷² Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 288.
- ⁵⁷³ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 21.
- ⁵⁷⁴ Там само. — С. 286.
- ⁵⁷⁵ Там само. — С. 286—288.
- ⁵⁷⁶ Там само. — С. 288; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 101.
- ⁵⁷⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 289—290.
- ⁵⁷⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 17433. — Арк. 1—7.
- ⁵⁷⁹ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- ⁵⁸⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁵⁸¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁵⁸² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- ⁵⁸³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁵⁸⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁵⁸⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- ⁵⁸⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁵⁸⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁵⁸⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 21.
- ⁵⁸⁹ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 112.
- ⁵⁹⁰ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 72.
- ⁵⁹¹ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 551зв.—552, 554зв.—555.

- ⁵⁹² Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 318—319.
- ⁵⁹³ Там само. — С. 319.
- ⁵⁹⁴ Волошин Ю. Міграція російських старовірів на територію Гетьманщини у світлі переписів першої половини XVIII ст. // Київ. старовина. — 2001. — № 3. — С. 132, 147.
- ⁵⁹⁵ Станкевич Г. Чернігівські старообрядницькі слободи (сmt Добрянкa і Радуль Ріпкинського району) за матеріалами перепису 1729 року // Сіверян. літопис. — 2002. — № 6. — С. 36.
- ⁵⁹⁶ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 319.
- ⁵⁹⁷ Станкевич Г. Чернігівські старообрядницькі слободи (сmt Добрянкa і Радуль Ріпкинського району) за матеріалами перепису 1729 року // Сіверян. літопис. — 2002. — № 6. — С. 40—42.
- ⁵⁹⁸ Волошин Ю. Міграція російських старовірів на територію Гетьманщини у світлі переписів першої половини XVIII ст. // Київ. старовина. — 2001. — № 3. — С. 137, 140.
- ⁵⁹⁹ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 319.
- ⁶⁰⁰ Там само. — С. 319.
- ⁶⁰¹ ЦДІАК України. — Ф. 55. — Оп. 1. — Спр. 15. — Арк. 1.
- ⁶⁰² ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 523. — Арк. 1.
- ⁶⁰³ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 532. — Арк. 1.
- ⁶⁰⁴ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1055. — Арк. 1.
- ⁶⁰⁵ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 729. — Арк. 1.
- ⁶⁰⁶ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 319—320.
- ⁶⁰⁷ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 23.
- ⁶⁰⁸ Там само. — С. 23.
- ⁶⁰⁹ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 319.
- ⁶¹⁰ Там само. — С. 323.
- ⁶¹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62зв.
- ⁶¹² Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 320.
- ⁶¹³ Там само. — С. 329.
- ⁶¹⁴ Там само. — С. 320, 331.
- ⁶¹⁵ Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська область. — К., 1972. — С. 587.
- ⁶¹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁶¹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- ⁶¹⁸ Там само. — Арк. 158зв.

- ⁶¹⁹ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 73.
- ⁶²⁰ Ці заводи згадує також П. Федоренко, але лише повторює О. Шафонського (Федоренко П. Рудни Левобережної України в XVII—XVIII вв. — М., 1960. — С. 208).
- ⁶²¹ Праця О. Шафонського написана у 1786 р.
- ⁶²² Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 330.
- ⁶²³ Там само. — С. 330—331.
- ⁶²⁴ Там само. — С. 330.
- ⁶²⁵ Федоренко П. Рудни Левобережної України в XVII—XVIII вв. — М., 1960. — С. 208.
- ⁶²⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 58.
- ⁶²⁷ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 33.
- ⁶²⁸ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 234.
- ⁶²⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 782.
- ⁶³⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 16.
- ⁶³¹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 782зв.
- ⁶³² Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 275—276; Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. II. — К.; Л., 2006. — С. 628.
- ⁶³³ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 276—277; Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. II. — К.; Л., 2006. — С. 111; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 26.
- ⁶³⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 277—278; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 73—74.
- ⁶³⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 16—17.
- ⁶³⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 4376. — Арк. 1—7.
- ⁶³⁷ ЦДІАК України. — Ф. 204. — Оп. 1. — Спр. 20. — Арк. 20.
- ⁶³⁸ ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/1/2. — Арк. 1.
- ⁶³⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 154зв.
- ⁶⁴⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 90зв.
- ⁶⁴¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 63.
- ⁶⁴² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 142зв.
- ⁶⁴³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 772.
- ⁶⁴⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.

- ⁶⁴⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- ⁶⁴⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ⁶⁴⁷ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 736.
- ⁶⁴⁸ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- ⁶⁴⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- ⁶⁵⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ⁶⁵¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ⁶⁵² ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 736.
- ⁶⁵³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ⁶⁵⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- ⁶⁵⁵ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году)
// Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 112.
- ⁶⁵⁶ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 794.
- ⁶⁵⁷ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 33.
- ⁶⁵⁸ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году)
// Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 112.
- ⁶⁵⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 794.
- ⁶⁶⁰ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году)
// Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 112.
- ⁶⁶¹ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13, 15.
- ⁶⁶² Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 313.
- ⁶⁶³ Там само.
- ⁶⁶⁴ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁶⁶⁵ Яблоновский А. Левобережная Украина в XV—XVII ст. Очерк колонизации
// Киев. старина. — 1896. — Т. 53. — № 5. — С. 251.
- ⁶⁶⁶ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 204.
- ⁶⁶⁷ Там само. — С. 322.
- ⁶⁶⁸ Там само. — С. 240.
- ⁶⁶⁹ Там само. — С. 322.
- ⁶⁷⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 158.
- ⁶⁷¹ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 73.
- ⁶⁷² Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 322.
- ⁶⁷³ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁶⁷⁴ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году)
// Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 112.

- ⁶⁷⁵ Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 21.
- ⁶⁷⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 156зв.
- ⁶⁷⁷ Модзалевський В. Гути на Чернігівщині. — К., 1926. — С. 64.
- ⁶⁷⁸ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ⁶⁷⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 637зв.
- ⁶⁸⁰ Модзалевський В. Гути на Чернігівщині. — К., 1926. — С. 64.
- ⁶⁸¹ Там само.
- ⁶⁸² Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁶⁸³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 156зв.
- ⁶⁸⁴ Праця О. Шафонського написана у 1786 р., тож маються на увазі 1670-і роки.
- ⁶⁸⁵ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 330.
- ⁶⁸⁶ Сам універсал І. Самойловича не зберігся, однак маємо посилення на нього в царському указі Олексія Федоровича від 12 квітня 1676 р. (Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 221).
- ⁶⁸⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 220—222.
- ⁶⁸⁸ Там само. — С. 222—224.
- ⁶⁸⁹ Федоренко П. Рудни Левобережной Украины в XVII—XVIII вв. — М., 1960. — С. 208.
- ⁶⁹⁰ Там само. — С. 209.
- ⁶⁹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 154зв.
- ⁶⁹² Федоренко П. Рудни Левобережной Украины в XVII—XVIII вв. — М., 1960. — С. 208—209.
- ⁶⁹³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 326.
- ⁶⁹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 311.
- ⁶⁹⁵ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁶⁹⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 19.
- ⁶⁹⁷ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁶⁹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 298.
- ⁶⁹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 302.
- ⁷⁰⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 304.
- ⁷⁰¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- ⁷⁰² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ⁷⁰³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ⁷⁰⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.

- ⁷⁰⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 166—166зв.
- ⁷⁰⁶ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 64.
- ⁷⁰⁷ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 551зв.—552.
- ⁷⁰⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19403. — Арк. 86зв.—87.
- ⁷⁰⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 284.
- ⁷¹⁰ Там само.
- ⁷¹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 281.
- ⁷¹² Там само. — Арк. 280—295.
- ⁷¹³ Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- ⁷¹⁴ Мацюк О. Папір та філіграні на українських землях (XVI — початок XX ст.). — К., 1974. — С. 59, 72.
- ⁷¹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 638.
- ⁷¹⁶ Мацюк О. Папір та філіграні на українських землях (XVI — початок XX ст.). — К., 1974. — С. 59.
- ⁷¹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 154.
- ⁷¹⁸ Пащенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 35.
- ⁷¹⁹ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 826. — С. 2.
- ⁷²⁰ Кулаковский П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 91, 289.
- ⁷²¹ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62—63; Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 236—238; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.
- ⁷²² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 313—314.
- ⁷²³ Там само. — С. 314.
- ⁷²⁴ Там само. — С. 314—315.
- ⁷²⁵ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 826. — С. 2.
- ⁷²⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 315—316.
- ⁷²⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 2371. — Арк. 1—24.
- ⁷²⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁷²⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁷³⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁷³¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.

- ⁷³² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁷³³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 476.
- ⁷³⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁷³⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ⁷³⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁷³⁷ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 483зв.
- ⁷³⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 58.
- ⁷³⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁷⁴⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁷⁴¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ⁷⁴² ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 490.
- ⁷⁴³ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- ⁷⁴⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- ⁷⁴⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁷⁴⁶ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- ⁷⁴⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61зв.
- ⁷⁴⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁷⁴⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- ⁷⁵⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁷⁵¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ⁷⁵² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- ⁷⁵³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁷⁵⁴ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 112.
- ⁷⁵⁵ Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- ⁷⁵⁶ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 35.
- ⁷⁵⁷ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13, 14, 14зв., 15.
- ⁷⁵⁸ Там само. — С. 32.
- ⁷⁵⁹ Шекун О. Поселенська структура пониззя межиріччя Десни і Дніпра 12—17 ст. // Святий князь Михайло Чернігівський та його доба : Матеріали церк.-іст. конф. — Чернігів, 1996. — С. 115; Жаров Г. Історичні пам'ятки села Петрушин (рукопис). Археологічні розвідки в околицях Петрушина проводились у 1988—1989 рр. О. Шекуном, пізніше Г. Жаровим. Однак матеріали експедицій не були опубліковані.
- ⁷⁶⁰ В універсалі перелічено кордони земельних володінь Чернігівського магістрату, північна межа яких проходила відразу за Петрушином: Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 358.
- ⁷⁶¹ Кондратьев І. Під Литвою, Москвою та Польщею. — Чернігів, 2005. — С. 78.

- ⁷⁶² Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 262.
- ⁷⁶³ Там само. — С. 122.
- ⁷⁶⁴ Там само. — С. 125.
- ⁷⁶⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 363—365; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 644—645.
- ⁷⁶⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 365—366; Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. II. — К. ; Л., 2006. — С. 55.
- ⁷⁶⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 297—301.
- ⁷⁶⁸ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К. ; Л., 2002. — С. 414—415.
- ⁷⁶⁹ Там само. — С. 366—368.
- ⁷⁷⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 859.
- ⁷⁷¹ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/1/3. — Арк. 1.
- ⁷⁷² ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 2.
- ⁷⁷³ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 3.
- ⁷⁷⁴ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 4.
- ⁷⁷⁵ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 14.
- ⁷⁷⁶ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 16зв.
- ⁷⁷⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 156зв.
- ⁷⁷⁸ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 32.
- ⁷⁷⁹ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 34.
- ⁷⁸⁰ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 35.
- ⁷⁸¹ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 36, 38.
- ⁷⁸² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 13зв.
- ⁷⁸³ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 42—43.
- ⁷⁸⁴ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/1/10. — Арк. 1.
- ⁷⁸⁵ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/1/12. — Арк. 1.
- ⁷⁸⁶ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 910.
- ⁷⁸⁷ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/1/14. — Арк. 1.
- ⁷⁸⁸ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/1/15. — Арк. 1.
- ⁷⁸⁹ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 46.
- ⁷⁹⁰ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 47.
- ⁷⁹¹ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/1/18. — Арк. 1; ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 831зв.
- ⁷⁹² ЧМ. — Інв. № АЛ 503/1/19. — Арк. 1.
- ⁷⁹³ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 48—50.
- ⁷⁹⁴ ЧМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 54.
- ⁷⁹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 89.

- 796 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 31, 57—58; Інв. № АЛ 503/1/24. — Арк. 1.
- 797 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 58зв.
- 798 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/1/26. — Арк. 1.
- 799 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 11461. — Арк. 636.
- 800 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 899.
- 801 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 71.
- 802 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 72.
- 803 ЧИМ. — Інв. № АЛ 420. — Арк. 80.
- 804 ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 1. — Спр. 11. — Арк. 36.
- 805 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 103.
- 806 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 79.
- 807 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 80.
- 808 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 81—82.
- 809 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 130зв.
- 810 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 108—110.
- 811 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 114.
- 812 ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 118—119, 121.
- 813 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- 814 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 70.
- 815 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 816 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 923—926.
- 817 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- 818 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- 819 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 70.
- 820 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 821 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 947—950зв.
- 822 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 927.
- 823 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 824 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 825 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- 826 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- 827 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 70.
- 828 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 829 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 797.
- 830 ДАЧО. — Ф. 679. — Оп. 2. — Спр. 1143. — Арк. 15.
- 831 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 832 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 833 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- 834 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- 835 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 70.
- 836 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 837 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 8826. — Арк. 23, 100.

- ⁸³⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- ⁸³⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ⁸⁴⁰ Там само.
- ⁸⁴¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 70.
- ⁸⁴² Пащенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 32—33.
- ⁸⁴³ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13—17.
- ⁸⁴⁴ Сапон В. Чернігівці 1666 р. // Деснян. правда. — 1995. — 25 листоп. — С. 3.
- ⁸⁴⁵ Доманова Г. С. Чернігівський магістрат: статус, структура та основні напрямки діяльності (друга половина XVII—XVIII ст.): Дис. ... канд. іст. наук. — Чернігів, 2007. — С. 67.
- ⁸⁴⁶ ЦДІАК України. — Ф. 1673. — Оп. 1. — Спр. 34. — Арк. 7—7зв.
- ⁸⁴⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 11461. — Арк. 625.
- ⁸⁴⁸ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3; Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62—63; Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 236—238; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.
- ⁸⁴⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130зв.
- ⁸⁵⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁸⁵¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁸⁵² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130зв.
- ⁸⁵³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 162.
- ⁸⁵⁴ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 72.
- ⁸⁵⁵ Кривошея В. Українська козацька старшина. — 2-е вид., допов., уточн. і випр. — К., 2005. — Ч. 1: Урядники гетьманської адміністрації. — С. 64.
- ⁸⁵⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 33.
- ⁸⁵⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- ⁸⁵⁸ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 105.
- ⁸⁵⁹ ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 170. — Арк. 1.
- ⁸⁶⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 158.
- ⁸⁶¹ Остання згадка: ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 473зв.
- ⁸⁶² Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 73.
- ⁸⁶³ Яблоновский А. Левобережная Украина в XV—XVII ст. Очерк колонизации // Киев. старина. — 1896. — Т. 53. — № 4. — С. 93.

- ⁸⁶⁴ Клепатский П. Очерки по истории Киевской земли. Литовский период. — Біла Церква, 2007. — С. 231, 234.
- ⁸⁶⁵ Яблоновский А. Левобережная Украина в XV—XVII ст. Очерк колонизации // Киев. старина. — 1896. — Т. 53. — № 5. — С. 251.
- ⁸⁶⁶ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 230.
- ⁸⁶⁷ Там само. — С. 263.
- ⁸⁶⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 474—475.
- ⁸⁶⁹ Там само. — С. 475—476.
- ⁸⁷⁰ Там само. — С. 476.
- ⁸⁷¹ Там само. — С. 476—477; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 64.
- ⁸⁷² Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 477—478.
- ⁸⁷³ Там само. — С. 478—480.
- ⁸⁷⁴ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ⁸⁷⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 32.
- ⁸⁷⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 406.
- ⁸⁷⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 154зв.
- ⁸⁷⁸ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 586.
- ⁸⁷⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 592.
- ⁸⁸⁰ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 36.
- ⁸⁸¹ Там само. — С. 289—290.
- ⁸⁸² Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 327—328; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 194.
- ⁸⁸³ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 92, 289—290.
- ⁸⁸⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 328—329; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 300.
- ⁸⁸⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 330—331; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 418.
- ⁸⁸⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 329—330; Універсали українських

- гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 530—531.
- ⁸⁸⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 330.
- ⁸⁸⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 331—332; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 26.
- ⁸⁸⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 134.
- ⁸⁹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 84; ЧИМ. — Інв. № АЛ 503/1/22. — Арк. 1.
- ⁸⁹¹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 632зв.
- ⁸⁹² ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 683.
- ⁸⁹³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- ⁸⁹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ⁸⁹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ⁸⁹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 586.
- ⁸⁹⁷ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 112.
- ⁸⁹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 168.
- ⁸⁹⁹ Там само. — С. 168—168зв.
- ⁹⁰⁰ Там само.
- ⁹⁰¹ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 552зв.—553.
- ⁹⁰² Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 240, 321—322.
- ⁹⁰³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 11461. — Арк. 632.
- ⁹⁰⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 137.
- ⁹⁰⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 130.
- ⁹⁰⁶ Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська область. — К., 1972. — С. 563.
- ⁹⁰⁷ Мицик Ю. З нових документів про Національно-визвольну війну українського народу (1648—1658 рр.) на Сіверській Україні // Сіверян. літопис. — 1999. — № 2. — С. 16, 34—35; Тарасенко І. Лоїв у літописах і хроніках середини XVII — початку XVIII ст. // Сіверян. літопис. — 2007. — № 1. — С. 12—13.
- ⁹⁰⁸ Краю Ріпкинський мій. — К., 2004. — С. 13.
- ⁹⁰⁹ Татищев Ю. Черниговские архивы (отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 14.
- ⁹¹⁰ Ріпки. 400 років з часу першої письмової згадки. — Ріпки, 2007. — 16 с.; Краю Ріпкинський мій. — К., 2004. — С. 62.
- ⁹¹¹ Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 59.
- ⁹¹² Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.

- ⁹¹³ Там само.
- ⁹¹⁴ Там само; Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62—63; Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 236—238; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.
- ⁹¹⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 283; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 62.
- ⁹¹⁶ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К.; Л., 2002. — С. 589.
- ⁹¹⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 283—284; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 87—88.
- ⁹¹⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 284—285.
- ⁹¹⁹ Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 20.
- ⁹²⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 20—21.
- ⁹²¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 18077. — Арк. 1—4.
- ⁹²² Галушко О. До питання про соціальний склад населення Чернігівського полку за даними податкового реєстру 1753 року (На матеріалах Ройської сотні) // Сіверян. літопис. — 1997. — № 6. — С. 46.
- ⁹²³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 10.
- ⁹²⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ⁹²⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- ⁹²⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁹²⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- ⁹²⁸ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 29зв.
- ⁹²⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ⁹³⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ⁹³¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- ⁹³² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁹³³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- ⁹³⁴ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 51.
- ⁹³⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ⁹³⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ⁹³⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- ⁹³⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- ⁹³⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- ⁹⁴⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 61.
- ⁹⁴¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.

- 942 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 943 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 944 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 945 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 946 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 947 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 74зв.
- 948 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 949 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 950 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 951 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 952 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 953 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 72.
- 954 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 955 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 956 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 957 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 958 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 959 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 960 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 961 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 962 Там само.
- 963 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 964 Там само.
- 965 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 70зв.
- 966 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 967 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 968 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- 969 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 970 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 971 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 972 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 973 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 974 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 14.
- 975 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- 976 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 977 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 978 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 979 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 980 Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 226.
- 981 Там само. — С. 227.
- 982 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.

- 983 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 984 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 985 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 986 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 987 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 988 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 989 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 990 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 991 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 992 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 993 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 994 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 995 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 996 Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 17.
- 997 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 998 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- 999 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1000 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 1001 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 1002 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 1003 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 130зв.
- 1004 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1005 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- 1006 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1007 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92.
- 1008 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 1009 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 147зв.
- 1010 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1011 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- 1012 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1013 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 1014 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 1015 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 1016 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 52зв.
- 1017 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1018 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130 зв.
- 1019 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- 1020 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69зв.
- 1021 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 62.
- 1022 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.

- ¹⁰²³ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 113.
- ¹⁰²⁴ Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- ¹⁰²⁵ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 113.
- ¹⁰²⁶ Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- ¹⁰²⁷ Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 113.
- ¹⁰²⁸ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 331—332.
- ¹⁰²⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 10зв.
- ¹⁰³⁰ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 322.
- ¹⁰³¹ Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська область. — К., 1972. — С. 563.
- ¹⁰³² Федоренко П. Рудни Левобережной Украины XVII—XVIII вв. — М., 1960. — С. 25.
- ¹⁰³³ Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська область. — К., 1972. — С. 563.
- ¹⁰³⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 162зв.—164зв.
- ¹⁰³⁵ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62.
- ¹⁰³⁶ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 552зв.—553.
- ¹⁰³⁷ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 33.
- ¹⁰³⁸ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 263.
- ¹⁰³⁹ Яблоновський О. Чернігівщина / Пер. з пол., передм. і прим. І. Кондратьєва // Сіверян. літопис. — 1997. — № 1—2. — С. 133.
- ¹⁰⁴⁰ Кондратьев І., Кривошея В. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва: Любеч. — К., 1999. — С. 104.
- ¹⁰⁴¹ Кондратьев І. Під Литвою, Москвою та Польщею. — Чернігів, 2005. — С. 84.
- ¹⁰⁴² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 333.
- ¹⁰⁴³ Там само. — С. 335—336; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 77.
- ¹⁰⁴⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 336—337.
- ¹⁰⁴⁵ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.

¹⁰⁴⁶Студьонова Л. Чернігівські князі, полковники, губернатори. — Чернігів, 1998. — С. 49.

¹⁰⁴⁷О. Ляшев помилково датує надання 1673 роком і приписує його гетьману Самойловичу: Ляшев О. Роїще — село, сотенне містечко. — Чернігів, 2002. — С. 30.

¹⁰⁴⁸Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 70.

¹⁰⁴⁹Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 295—297.

¹⁰⁵⁰Там само. — С. 274—275.

¹⁰⁵¹Зберігся цікавий документ щодо військового спорядження роїщенського козака Степана Палія:

«1771 году при виходѣ козака Степана Палѣя в походѣ, от мене ниже означенного видано ему, а именно: на верхней мундир готових денегъ два рубли и дванадцят копѣекъ да козацкіе росходи рубль, сукна бѣлого свитного шестнадцят аршинъ с половиною. Кожу купил на покровецъ, за оную денегъ пятьдесятъ пят копѣекъ. Сапоги дани мною ж едни, да поясъ червоній, цена восьмнадцят копѣекъ, за половину войлока денегъ приставил четверт рубля. Коса една мною дана, цена сорокъ копѣекъ.

1772 году козаку Степану дано мною денегъ рубля, за подчинку шапки майстру заплатилъ 40 ко. За сапоги двѣ пари заплатилъ рубль, на куфайку даль три овчини, да на свиту и на шаравари даль половину сукна бѣлого, на шапку даль двадцятъ 8 копѣекъ.

Сала дано пять фунтовъ, сухарей мѣрку.

1773 году марта 14 д козаку виборному Стефану Полѣю на муницію и на лошада, на шапку 53 к, и на трок на сѣдло 15 к, на недоуздокъ 10 к, на попругу передную 10 к, на плащъ 1 р и 50 к і 8 копѣекъ, на порохъ 18 ко, на покровецъ 70 к, на чоботи 50 к, в скарбець 1 р, на дорогу 1 р и 50 ко, на другіе чоботи 50 к, на свиту сукна бѣлого на половину да в повозку серпъ, муки пол четверичка, сухарѣй 3 четверичка, сала сѣмъ фунтовъ, гарнецъ крупъ, овса 9 четвертокъ с половиною, сѣна половину часть.

1774 году на мундиръ верхний 2 р и 25 к, на дорогу 3 рублѣ и 50 к, на подкови 20 к, двѣ пари 90 ко, штани суконіе собственіе, на подбивку мундира 5 аршинъ, нагалище руже своимъ коштомъ 25 к, на дорогу 7 фунтовъ сала, сухарей 2 мѣрки, крупъ гарнецъ, овса 3 четве., сѣна половина часть».

(Чернігівський історичний музей ім. В. В. Тарновського. — Інв. № АД 2275. — 1 арк. — Оригінал. — Втрачений 2-й арк. — Потрапив до музею у 1920 р. із с. Роїща Чернігівського повіту).

¹⁰⁵²ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 149.

¹⁰⁵³ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 1. — Спр. 2. — Арк. 77зв.

¹⁰⁵⁴ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 61.

¹⁰⁵⁵ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 88.

- 1056 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 60зв.
- 1057 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 835.
- 1058 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 356. — Арк. 181зв.
- 1059 ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 240. — Арк. 14.
- 1060 ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 240. — Арк. 71.
- 1061 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 1062 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1063 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1064 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 1065 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 255.
- 1066 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 1067 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 1068 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1069 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1070 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 1071 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 1072 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1073 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1074 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 1075 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 264.
- 1076 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 1077 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 1078 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- 1079 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 1080 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1081 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1082 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 1083 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 1084 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1085 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1086 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 258зв.
- 1087 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 261.
- 1088 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 265.
- 1089 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 266.
- 1090 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- 1091 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1092 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 194.
- 1093 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 1094 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 1095 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- 1096 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1097 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.

- ¹⁰⁹⁸ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ¹⁰⁹⁹ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 194.
- ¹¹⁰⁰ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹¹⁰¹ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹¹⁰²ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- ¹¹⁰³Там само.
- ¹¹⁰⁴ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- ¹¹⁰⁵ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ¹¹⁰⁶ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹¹⁰⁷ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹¹⁰⁸ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ¹¹⁰⁹ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- ¹¹¹⁰ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹¹¹¹ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹¹¹²Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 29.
- ¹¹¹³ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 7107. — Арк. 1—182.
- ¹¹¹⁴Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 105.
- ¹¹¹⁵Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- ¹¹¹⁶Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 33.
- ¹¹¹⁷Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 940.
- ¹¹¹⁸ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 172а.зв.—173зв.
- ¹¹¹⁹Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 70.
- ¹¹²⁰ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13—16зв.
- ¹¹²¹ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 447.
- ¹¹²²Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 34.
- ¹¹²³Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 91.
- ¹¹²⁴Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 91.
- ¹¹²⁵Лазаревский А. Акты по истории землевладения в Малороссии (1630—1690) // Чтения Ист. о-ва Нестора-летописца. — 1890. — Кн. 4. — С. 99; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 231.
- ¹¹²⁶Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 343—344; Універсали українських

- гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 95.
- ¹¹²⁷ Лазаревский А. Акты по истории землевладения в Малороссии (1630—1690) // Чтения Ист. о-ва Нестора-летописца. — 1890. — Кн. 4. — С. 109—110; Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 340—342.
- ¹¹²⁸ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 163—164; Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 344—345.
- ¹¹²⁹ Ляшев О. Роїще — село, сотенне містечко. — Чернігів, 2002. — С. 29.
- ¹¹³⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 316—318.
- ¹¹³¹ Там само. — С. 345—346.
- ¹¹³² Там само. — С. 346—347.
- ¹¹³³ Там само. — С. 347—348.
- ¹¹³⁴ Там само. — С. 324—325; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 15—16.
- ¹¹³⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 318—322.
- ¹¹³⁶ Там само. — С. 325—326; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 97.
- ¹¹³⁷ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 349—350.
- ¹¹³⁸ Там само. — С. 351—352.
- ¹¹³⁹ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 826. — С. 3.
- ¹¹⁴⁰ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 34—35.
- ¹¹⁴¹ Лазаревский А. Акты по истории землевладения в Малороссии (1630—1690) // Чтения Ист. о-ва Нестора-летописца. — 1890. — Кн. 4. — С. 109; Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 341.
- ¹¹⁴² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹¹⁴³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ¹¹⁴⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹¹⁴⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹¹⁴⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ¹¹⁴⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹¹⁴⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹¹⁴⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ¹¹⁵⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.

- ¹¹⁵¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹¹⁵² Там само.
- ¹¹⁵³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹¹⁵⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ¹¹⁵⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 429.
- ¹¹⁵⁶ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 34.
- ¹¹⁵⁷ Там само.
- ¹¹⁵⁸ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- ¹¹⁵⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 434зв.
- ¹¹⁶⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 441.
- ¹¹⁶¹ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 34.
- ¹¹⁶² Там само.
- ¹¹⁶³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ¹¹⁶⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- ¹¹⁶⁵ Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губернк. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- ¹¹⁶⁶ Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 34—35.
- ¹¹⁶⁷ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13, 15, 16зв.
- ¹¹⁶⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 154.
- ¹¹⁶⁹ Там само.
- ¹¹⁷⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 638.
- ¹¹⁷¹ Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська область. — К., 1972. — С. 585.
- ¹¹⁷² ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 290.
- ¹¹⁷³ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 62—63; Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 236—238; Універсали Богдана Хмельницького, 1648—1657. — К., 1998. — С. 195.
- ¹¹⁷⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 23—24.
- ¹¹⁷⁵ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 70.
- ¹¹⁷⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 295—297.
- ¹¹⁷⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 12786. — Арк. 1—357.
- ¹¹⁷⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292.
- ¹¹⁷⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 262.
- ¹¹⁸⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 271, 280—281.
- ¹¹⁸¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.

- ¹¹⁸² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- ¹¹⁸³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 165зв.—166.
- ¹¹⁸⁴ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 64.
- ¹¹⁸⁵ ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 552зв.—553.
- ¹¹⁸⁶ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ¹¹⁸⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- ¹¹⁸⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 405.
- ¹¹⁸⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 155.
- ¹¹⁹⁰ Пащенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 35.
- ¹¹⁹¹ Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. — К., 1998. — С. 199.
- ¹¹⁹² Там само. — С. 207, 211.
- ¹¹⁹³ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 263.
- ¹¹⁹⁴ Там само. — С. 290.
- ¹¹⁹⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 344—345; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 163—164.
- ¹¹⁹⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 316—318.
- ¹¹⁹⁷ Там само. — С. 346—347.
- ¹¹⁹⁸ Там само. — С. 347—348.
- ¹¹⁹⁹ Там само. — С. 324—325; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 15—16.
- ¹²⁰⁰ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 318—322.
- ¹²⁰¹ Там само. — С. 325—326; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 97.
- ¹²⁰² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 326—327.
- ¹²⁰³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 9917. — Арк. 1—3, 8, 29.
- ¹²⁰⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 10525. — Арк. 1—20.
- ¹²⁰⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 10728. — Арк. 1—5.
- ¹²⁰⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 13998. — Арк. 1—5.
- ¹²⁰⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 13977. — Арк. 1—4.
- ¹²⁰⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 14356. — Арк. 1—11.
- ¹²⁰⁹ ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 60. — Арк. 1—60.
- ¹²¹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 15546. — Арк. 1—5.

- 1211 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 15892. — Арк. 1—7.
- 1212 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 15745. — Арк. 1—7.
- 1213 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 16033. — Арк. 1—5.
- 1214 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 17433. — Арк. 1—7.
- 1215 Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 5. — С. 143.
- 1216 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 140.
- 1217 ЦДІАК України. — Ф. 110. — Оп. 2. — Спр. 254. — Арк. 99зв.
- 1218 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 86.
- 1219 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 61.
- 1220 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1221 Там само.
- 1222 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- 1223 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 1224 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- 1225 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 589.
- 1226 ЦДІАК України. — Ф. 1201. — Оп. 1. — Спр. 3. — Арк. 7.
- 1227 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 1228 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60зв.
- 1229 Там само.
- 1230 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1231 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130зв.
- 1232 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1233 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 1234 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- 1235 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 1236 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- 1237 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 592зв.
- 1238 Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 35.
- 1239 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 524.
- 1240 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 1241 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 1242 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1243 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 1244 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 524.
- 1245 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 1246 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 1247 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1248 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1249 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 1250 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 524.

- 1251 ЦДІАК України. — Ф. 1201. — Оп. 1. — Спр. 3. — Арк. 7зв.
- 1252 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19.
- 1253 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61зв.
- 1254 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- 1255 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 1256 Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- 1257 Пащенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 35.
- 1258 Там само. — С. 35—36.
- 1259 ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13—17.
- 1260 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 254.
- 1261 Мацюк О. Папір та філіграні на українських землях (XVI — початок XX ст.). — К., 1974. — С. 59.
- 1262 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 638.
- 1263 Мацюк О. Папір та філіграні на українських землях (XVI — початок XX ст.). — К., 1974. — С. 72.
- 1264 Там само. — С. 59.
- 1265 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 154.
- 1266 Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 43.
- 1267 Там само. — С. 34.
- 1268 Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. — К., 1998. — С. 209, 211.
- 1269 Яблоновский А. Левобережная Украина в XV—XVII ст. Очерк колонизации // Киев. старина. — 1896. — Т. 53. — № 5. — С. 251.
- 1270 Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
Там само.
- 1271 Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 289.
- 1272 Документы об освободительной войне украинского народа 1648—1654 гг. — Киев, 1965. — С. 518.
- 1273 Там само. — С. 234—235.
- 1274 Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 615.
- 1275 Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 235.
- 1276 Там само.
- 1277 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- 1278 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 405зв.
- 1279 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 156зв.—157.

- ¹²⁸⁰ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹²⁸¹ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 72.
- ¹²⁸² Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 32.
- ¹²⁸³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 184.
- ¹²⁸⁴ Виноградський Ю. Назви населених пунктів та об'єктів природи Чернігівської області. — Ріпкинський район. // ЧІМ. — Інв. № АЛ 2059/196/24. — Чернігівський район. — Арк. 12.
- ¹²⁸⁵ Реєстр Війська Запорозького 1649 року. — К., 1995. — С. 477.
- ¹²⁸⁶ ЦДІАК України. — Ф. КМФ-7. — Оп. 3. — Спр. 352. — Арк. 6.
- ¹²⁸⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 148зв.
- ¹²⁸⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 89.
- ¹²⁸⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19252. — Арк. 49.
- ¹²⁹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- ¹²⁹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ¹²⁹² ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13, 15.
- ¹²⁹³ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 785. — С. 3.
- ¹²⁹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 157—157зв.
- ¹²⁹⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маестностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 33.
- ¹²⁹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 20246. — Арк. 1—6.
- ¹²⁹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 474.
- ¹²⁹⁸ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 71.
- ¹²⁹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- ¹³⁰⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 405зв.
- ¹³⁰¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 155—155зв.
- ¹³⁰² Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 31.
- ¹³⁰³ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 262—263.
- ¹³⁰⁴ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657—1687). — К. ; Л., 2004. — С. 323—324.
- ¹³⁰⁵ Швидько Г. К. З історії міського самоврядування Чернігова у другій половині XVII ст. // Чернігівська старовина. — Чернігів, 1992. — С. 84.
- ¹³⁰⁶ Лазаревский А. Исторические заметки о некоторых селах Черниговской губернии // Черниг. губерн. ведомости. — 1896. — № 826. — С. 3.
- ¹³⁰⁷ Акты фамилии Полуботок с 1669 по 1734 гг. — Чернигов, 1889. — С. 16.
- ¹³⁰⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 144.
- ¹³⁰⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 13.

- ¹³¹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 88.
- ¹³¹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 59зв.
- ¹³¹² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 143зв.
- ¹³¹³ ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 65.
- ¹³¹⁴ ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 67—68.
- ¹³¹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 356. — Арк. 181зв.
- ¹³¹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 709.
- ¹³¹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 342зв.
- ¹³¹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹³¹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ¹³²⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹³²¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ¹³²² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹³²³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ¹³²⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹³²⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ¹³²⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹³²⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293. Ім'я не вказано.
- ¹³²⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹³²⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ¹³³⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 91зв.
- ¹³³¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹³³² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ¹³³³ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 89зв.
- ¹³³⁴ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 89.
- ¹³³⁵ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 90зв.
- ¹³³⁶ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 91.
- ¹³³⁷ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 92.
- ¹³³⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- ¹³³⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- ¹³⁴⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ¹³⁴¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ¹³⁴² ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 49.
- ¹³⁴³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- ¹³⁴⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹³⁴⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ¹³⁴⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 152.
- ¹³⁴⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93зв.
- ¹³⁴⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- ¹³⁴⁹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 83.
- ¹³⁵⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 1, 135.
- ¹³⁵¹ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.

- 1352 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 1353 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- 1354 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- 1355 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1356 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 1.
- 1357 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1358 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- 1359 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94.
- 1360 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1361 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 135.
- 1362 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1363 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 8826. — Арк. 23.
- 1364 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- 1365 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- 1366 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1367 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61.
- 1368 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68.
- 1369 Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году)
// Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 113.
- 1370 Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн.
архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- 1371 Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка
1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 533—535, 536—538.
- 1372 Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году)
// Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 113.
- 1373 Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн.
архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 22.
- 1374 Пашенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов,
1868. — С. 32.
- 1375 Там само.
- 1376 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 173зв.—175.
- 1377 Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов,
1866. — Вып. 1. — С. 70.
- 1378 ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 13—15, 17.
- 1379 Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська область. — К., 1972. — С. 589.
- 1380 Описание рек Черниговского наместничества (1785 г.) // Зап. Черниг. губерн.
статист. ком. — 1868. — Кн. 2, вып. 1—2. — С. 8.
- 1381 Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648).
— К., 2006. — С. 36.
- 1382 Там само. — С. 289.
- 1383 Там само.

- ¹³⁸⁴ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 307—308.
- ¹³⁸⁵ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 308; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 70.
- ¹³⁸⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 308—309.
- ¹³⁸⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1690.
- ¹³⁸⁸ Татищев Ю. Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 21.
- ¹³⁸⁹ Там само.
- ¹³⁹⁰ Там само.
- ¹³⁹¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 4611.
- ¹³⁹² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 18077. — Арк. 1—4.
- ¹³⁹³ Татищев Ю. — Черниговские архивы (Отчет о командировке в Черниговскую губернию в 1899 году). — Харьков, 1901. — С. 10—33.
- ¹³⁹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 137.
- ¹³⁹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 16.
- ¹³⁹⁶ У ревізіях писалися як «Кринкевичі». Пізніше загальноживаним варіантом стало «Кривковичі».
- ¹³⁹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹³⁹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ¹³⁹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹⁴⁰⁰ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ¹⁴⁰¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 92зв.
- ¹⁴⁰² ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 57зв.
- ¹⁴⁰³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹⁴⁰⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ¹⁴⁰⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 60.
- ¹⁴⁰⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ¹⁴⁰⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ¹⁴⁰⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- ¹⁴⁰⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151зв.
- ¹⁴¹⁰ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 534.
- ¹⁴¹¹ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 546.
- ¹⁴¹² ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- ¹⁴¹³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 62.
- ¹⁴¹⁴ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 293.
- ¹⁴¹⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ¹⁴¹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 546.
- ¹⁴¹⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- ¹⁴¹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.

- 1419 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 68зв.
- 1420 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 93.
- 1421 Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году)
// Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 113.
- 1422 Там само.
- 1423 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 167зв.—168.
- 1424 Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов,
1866. — Вып. 1. — С. 68.
- 1425 ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 552зв.—
553.
- 1426 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 212.
- 1427 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 337—337зв.
- 1428 У 1724 (ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 153) та
1732 (ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 15зв.) роках
названий серед козаків села Велика Вісь. За ревізією 1738 р. — мешканець
Чепігівки (ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 69).
- 1429 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 8.
- 1430 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 27.
- 1431 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/1/11. — Арк. 1.
- 1432 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 49зв.
- 1433 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 52зв.
- 1434 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 68.
- 1435 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 49.
- 1436 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 77—78.
- 1437 ЧІМ. — Інв. № АЛ 503/4/1. — Арк. 105.
- 1438 Тишинский А. Старинные юридические акты облики // Черниг. губерн.
ведомости. — 1888. — № 54. — С. 4.
- 1439 Тишинский А. Образцы обликов // Черниг. губерн. ведомости. — 1888. —
№ 43. — С. 4.
- 1440 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 1378. — Арк. 153.
- 1441 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19377. — Арк. 68зв.—69.
- 1442 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 109.
- 1443 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 83—83зв.
- 1444 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 66.
- 1445 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 139а.
- 1446 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 1. — Спр. 1798. — Арк. 21.
- 1447 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 1. — Спр. 1798. — Арк. 76зв.
- 1448 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 20.
- 1449 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 69.
- 1450 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 336.
- 1451 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 336зв.

- ¹⁴⁵² ЦДІАК України. — Ф. 1539. — Оп. 2. — Спр. 78. — Арк. 548зв.—549, 552зв.—553, 555зв.—556.
- ¹⁴⁵³ Карта корисних копалин Чернігівського Полісся / Склад геолог К. А. Жуковський. — 1934.
- ¹⁴⁵⁴ Краю Ріпкинський мій. — К., 2004. — С. 98.
- ¹⁴⁵⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19342. — Арк. 130.
- ¹⁴⁵⁶ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- ¹⁴⁵⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 405зв.
- ¹⁴⁵⁸ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 154.
- ¹⁴⁵⁹ Пащенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 83.
- ¹⁴⁶⁰ Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618—1648). — К., 2006. — С. 290.
- ¹⁴⁶¹ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 316—318.
- ¹⁴⁶² Там само. — С. 345—346.
- ¹⁴⁶³ Там само. — С. 346—347.
- ¹⁴⁶⁴ Там само. — С. 347—348.
- ¹⁴⁶⁵ Там само. — С. 324—325; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 15—16.
- ¹⁴⁶⁶ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 318—322.
- ¹⁴⁶⁷ Там само. — С. 325—326; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 97.
- ¹⁴⁶⁸ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 326—327.
- ¹⁴⁶⁹ Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К.; Л., 2002. — С. 208—209.
- ¹⁴⁷⁰ Там само. — С. 336.
- ¹⁴⁷¹ Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 401—403 (датований 1707 р.) ; Універсали Івана Мазепи, 1687—1709. — Ч. I. — К.; Л., 2002. — С. 493—494; Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упоряд.: С. О. Павленко. — К., 2007. — С. 113—114 (датований 1707 р.).
- ¹⁴⁷² Василенко Н. Генеральное следствие о маетностях Черниговского полка 1729—1730 г. — Чернигов, 1908. — С. 403—405.
- ¹⁴⁷³ Там само. — С. 405—407.
- ¹⁴⁷⁴ Зайченко В. Село Новий Білоус та його округа. — Чернігів, 2003. — С. 36.
- ¹⁴⁷⁵ Описание рек и речек Черниговского полка в 1754 году // Тр. Черниг. губерн. архив. комис. — 1908. — Вып. 7. — С. 18.
- ¹⁴⁷⁶ Там само.
- ¹⁴⁷⁷ Пащенко Д. Описание Черниговского наместничества (1781 г.). — Чернигов, 1868. — С. 83.

- 1478 Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 21.
- 1479 Там само. — С. 71.
- 1480 Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 323.
- 1481 Там само. — С. 333.
- 1482 Краю Ріпкинський мій. — К., 2004. — С. 57.
- 1483 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- 1484 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1485 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1486 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- 1487 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 405.
- 1488 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 1489 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 634.
- 1490 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1491 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1492 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- 1493 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 405.
- 1494 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 1495 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 634.
- 1496 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1497 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 292зв.
- 1498 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- 1499 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 151.
- 1500 ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1893. — Арк. 19зв.
- 1501 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 61зв.
- 1502 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19328. — Арк. 94зв.
- 1503 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19357. — Арк. 405.
- 1504 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 637—637зв.
- 1505 Лазаревский А. Список водяных мельниц Черниговского полка (в 1742 году) // Зап. Черниг. губерн. статист. ком. — 1872. — Кн. 2, вып. 5—6. — С. 113.
- 1506 ЦДІАК України. — Ф. 57. — Оп. 1. — Спр. 10. — Арк. 635зв.
- 1507 Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1874. — Кн. 6. — С. 141.
- 1508 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 153.
- 1509 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19322. — Арк. 248зв.
- 1510 Там само. — Арк. 252.
- 1511 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19331. — Арк. 290.
- 1512 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 283.
- 1513 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19336. — Арк. 275.
- 1514 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19364. — Арк. 211.
- 1515 ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 155.

- ¹⁵¹⁶ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹⁵¹⁷ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. — Чернигов, 1866. — Вып. 1. — С. 73.
- ¹⁵¹⁸ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹⁵¹⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 178.
- ¹⁵²⁰ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹⁵²¹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 178.
- ¹⁵²² ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹⁵²³ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 178.
- ¹⁵²⁴ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹⁵²⁵ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 178.
- ¹⁵²⁶ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹⁵²⁷ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 178.
- ¹⁵²⁸ ЦДІАК України. — Ф. 108. — Оп. 2. — Спр. 1798. — Арк. 81.
- ¹⁵²⁹ ЦДІАК України. — Ф. 51. — Оп. 3. — Спр. 19356. — Арк. 178.
- ¹⁵³⁰ Шафонский А. Черниговского наместничества топографическое описание. — Киев, 1851. — С. 74.
- ¹⁵³¹ Там само. — С. 208.
- ¹⁵³² Там само. — С. 310.

*** *** ***

Зміст

Вступ	3
Ройська сотня: утворення і формування території	5
Сотники	23
Сотенна старшина	35
Населені пункти Ройської сотні	39
Список скорочень	108
Ілюстрації	109
Джерела та література	114

Наукове видання

**Сергій Горобець,
Ігор Ситий**

ЧЕРНІГІВЩИНА КОЗАЦЬКА

РОЙСЬКА СОТНЯ

**ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ,
НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ,
СОТЕННА СТАРШИНА**

Редактор С. Лепявко
Технічний редактор О.М. Єрмоленко
Комп'ютерний дизайн та верстка С.В. Шемендюка
Коректор О.В. Василенко

Підписано до друку 29.11.2012.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman Суг.
Ум. друк. арк. 10,5. Ум. фарб.-відб. 10,5. Обл.-вид. арк. 9,77.
Зам. 0097. Тираж 500 прим.

ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 4079 від 1 червня 2011 року
Тел.: (0462)972-661, 972-664

Віддруковано ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»
14027, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40